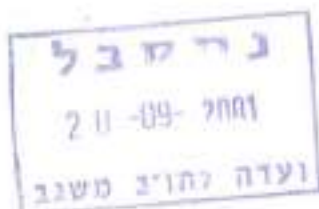

תכנית אב לרכס יודפת - הררית

סיוטא לעיון אחרון - סיכום התכנית
פברואר 2000

ארכיטגיה - ארכיטקטורה ואסטרטגיה - אדי' עזן בר, די'ר אבי מוסרי

תכנון אדריכלי, תכנון אסטרטגי, תכנון עירוני ואיזורי

אליעזר וינשל 6 רייג. טל. 03-6128896 פקס. 03-7511926, נחמיה 36 חיפה. טל. 04-8328293 פקס 04-8221478
עזן בר, אבי מוסרי, בת שבע כהן.

אדריכלות נוף. אדי' טלי טוך, תמי וינר סרגוסטי, חנה ליבנה.

ת.ד. 386 גבעת אלה, 23800. טל. 06-6415717 פקס. 06-6415719
חנה ליבנה.

גורמים ומשתתפים בתהליך התכנון

צוות התכנון:

אדריכל עדן בר

ד"ר אבי מוסרי

אדריכלית נופ חנה ליבנה

ועדת היגוי:

מר רוזן ברוך, סגן ראש המועצה האיזורית משגב

איגני ליאוניד מלכין - מהנדס הועדה המקומית לתכנון ובניה משגב.

גבי דפנה בן ברוך, ראש היחידה לתכנון אסטרטגי ומידע - מועצה איזורית משגב.

מר ארנר אריה, לשעבר ראש היחידה לתכנון אסטרטגי ומידע - מועצה איזורית משגב.

מר קומפנו ברוך, ראש היחידה הסביבתית, מועצה איזורית משגב

מר אפרים בן יוסף, מנהל מחלקת תכנון מרחב צפון, הקרן הקיימת לישראל.

מר בנישו אלי, הקרן הקיימת לישראל.

גבי שרמייסטר רונית, הקרן הקיימת לישראל.

גבי רכטמן אורלי, הקרן הקיימת לישראל.

גבי זהבי רזיה, רשות שמורות הטבע והגנים.

מר גבאי מושון, רשות שמורות הטבע והגנים

מר ברסלר גידי, המשרד לאיכות הסביבה, מחוז צפון

מר פרידמן יוסי, פקח רשות שמורות הטבע והגנים

אדריכל קפלן דסמונד, עמותת סביבה

אדריכלית נופ גרמי יהודית, יודפת

צוות עבודה וליווי שוטף:

מר רוזן ברוך, סגן ראש המועצה האיזורית משגב

אינג' ליאוניד מלכין – מהנדס הועדה המקומית לתכנון ובניה משגב.

מר אריה ארנר, לשעבר ראש היחידה למידע ותכנון אסטוטגי - מועצה איזורית משגב

גורמים מיעצים ומרואינים בראיונות*

מר אהרוני גידי, ראש עמותת הסביבה

מר אביעם מוטי, ארכיאולוג המחוז, רשות העתיקות

מר אמיתי אהרון, ארכיאולוג - חפירות יודפת העתיקה

מר ארנר אריה, לשעבר ראש היחידה לתכנון אסטוטגי ומידע, מועצה איזורית משגב

גבי גולדשטיין חווה – רשות שמורות הטבע והגנים מחוז צפון *

אדריכלית נופי גרמי יהודית, יודפת

מר דוד אבי, שמורת טבע עין גדי *

מר דרור אלי, שמורת עין פשחה *

מר זלשטיין אמנון, מתישב ברכס הררית יודפת

אינג' מלכין לאוניד, – מהנדס הועדה המקומית לתכנון ובניה משגב.

מר עברי דני, מזכיר הישוב

גבי עומר טלי, מטייע - מרכז טיפוח עסקים - משגב

מר פרידמן יוסי, פקח רשות שמורות הטבע

מר קומפנו ברוך, ראש היחידה הסביבתית, מועצה איזורית משגב

אדריכל קפלן דסמונד, יודפת

גבי רביד רינה, שמורת תל זן *

גבי רפפורט עליזה, מתכנתת, תושבת הישוב יעד.

מר שדות אלי, לשכת המדען הראשי, רשות שמורות הטבע והגנים *

אנשי דת ממבדד הררית - האב יעקב והאב תומס.

נציגי קורנית, מנוף שכניה

נציגי יודפת

נציגי אבטליון

נציגי הררית - יחד

תוכן העניינים

עמוד

חלק א' – מבוא

- 1. כללי 5
- 1.1 תהליך העבודה – מתודולוגיה 5
- 1.2 המטרות הראשוניות של התכנית 6
- 1.3 הגדרת איזור התכנון 6

חלק ב' – מסד נתונים

- 2. מסד נתונים – רקע כללי 7
- 2.1 סעיפי מסד הנתונים 7
- 2.2 מקומו של רכס יודפת-חררית במערכת הכוללת 8
 - 2.2.1 הרמה הארצית 8
 - 2.2.2 הרמה האיזורית והמטרופולינית 8
 - 2.2.3 הרמה המקומית 9
- 3. מערכת סביבה ואקולוגיה 10
 - 3.1 קרקע וגיאולוגיה 10
 - 3.2 אקלים 10
 - 3.3 צומח 11
 - 3.4 חקלאות 12
 - 3.5 בעלי חיים 12
 - 3.5.1 עופות 12
 - 3.5.2 זוחלים 12
 - 3.5.3 יונקים 13
 - 3.6 מים וניקוז 13
 - 3.7 רגישות האיזור במערכת הארצית 13
 - 3.8 הסטוריה, ארכיאולוגיה ומורשת 14
- 4. ישובים, חברה ואוכלוסיה 15
 - 4.1 האוכלוסיה היהודית באיזור התכנון 15
 - 4.2 האוכלוסיה היהודית בתחום ההשפעה הסמוך 17
 - 4.3 האוכלוסיה חלא יהודית באיזור התכנון 17
 - 4.4 האוכלוסיה חלא יהודית בתחום ההשפעה הסמוך 17
 - 4.5 מערכת ישובית פיסית והמירקם הבנוי 18
- 5. מערכת תחבורה, תנועה ודרכים 18
 - 5.1 מערכת הכבישים 18
 - 5.2 מסילות ברזל במערכת האיזורית 19
 - 5.3 מערך הדרכים והשבילים בשטח 19
- 6. תשתיות ומתקנים הנדסיים 19

19	איכות הסביבה.....	7
20	יזום כלכלי, תעשייה ותיירות.....	8
20	תיירות.....	8.1
21	אתרי פעילות תיירותית באיזור התכנון.....	8.2
23	היקף התיירות באתרים שבאיזור התכנון.....	8.3
24	תעשייה.....	8.4
24	כושר נשיאה.....	9
24	רקע כללי.....	9.1
25	הערכת כושר נשיאה.....	9.2
26	איזור התכנון בתכניות השונות.....	10
26	תכניות ארציות כוללניות.....	10.1
26	תכנית מתאר ארצית משולבת לבניה, פיתוח ולקליטת עליה – תמ"א 31.....	26
27	תכנית אב לישראל בשנות האלפיים – ישראל 2020.....	27
27	תכנית מתאר ארצית 35 – תמ"א 35.....	27
28	תכניות ארציות מיגוריות רלבנטיות.....	10.2
28	תמ"א 3 – תכנית מתאר ארצית לכבישים.....	28
28	תמ"א 8 – תכנית מתאר ארצית לשמורות טבע, גנים לאומיים ושמורות נוף.....	28
28	תמ"א 10 – תכנית מתאר ארצית לתחנות כח ולרשת חשמל.....	28
28	תמ"א 12 – תכנית מתאר ארצית למפעלי תיירות ונופש.....	28
29	תמ"א 22 – תכנית מתאר ארצית ליער ויעור.....	29
29	תמ"א 23 – תכנית מתאר ארצית למסילות ברזל.....	29
29	תכניות במטרופוליניות, מחוזיות ואיזוריות.....	10.3
29	תכנית מטרופולין חיפה.....	29
29	תכנית מתאר מחוז צפון – תמ"מ 2.....	29
30	תכנית פיתוח ותכנית מתאר מחוז צפון תמ"מ 2 (תיקון 9).....	30
30	תכנית ג' / 6540.....	30
30	תכנית אב למדיניות פיתוח – מועצה איזורית משגב.....	30
31	תכנית מתאר מועצה איזורית משגב.....	31
32	תכניות מפורטות באיזור התכנון.....	10.4
35	בעלויות קרקע.....	11
36	ניתוח נופי.....	12
38	חלוקה ליחידות נוף.....	12.1
38	דימוי ורוח המקום.....	12.2
41-100	איסוף ותיעד מרכיבי הנוף.....	12.3
101	מפת רגישות.....	12.4

104	סיכום מסד הנתונים	13
104	זיהוי בעיות עיקריות ואילוצים מרכזיים	13.1
104	זיהוי פוטנציאלים והזדמנויות	13.2
105	סיכום, עדכון ופירוט מטרות התכנית	13.3

חלק ג' – פיתוח התכנית המוצעת

106	חיפוש אסטרטגיות וגיבוש מתווה לתכנון	14
106	רקע כללי	14.1
107	חזון התכנית	14.2
108	עקרונות תכנון על כנגורת מחזון התכנית	14.3
109	המלצות תכנוניות	14.4
109	קביעת רמות הפיתוח בהתאם לרגישות הנופית של כל יחידה	14.5
111	גיבוש חלופות אסטרטגיות ובחירת חלופה מועדפת	15
111	רקע כללי	15.1
112	חלופה א'	15.2
112	חלופה ב'	15.3
113	חלופה ג'	15.4
114	תשריטי החלופות	15.5
115	בחירת חלופה מועדפת	15.6
115	פיתוח ועיבוד החלופה הנבחרת	16
115	כללי	16.1
115	פירוט אופי המוקדים והפעילות בהם	16.2
118	המלצות כלליות לעיצוב הבינוי במוקדים	16.3
118	הנחיות כלליות	16.4

חלק ד' – נספח

122	חומר ומסמכים נספחים	17
122	חיפוש אסטרטגיות בגישות שונות	17.1
128	מסמך מרב שיח - אוניברסיטת חיפה – בנושא יודפת הררית	17.2
133	תיירות אקולוגית – רקע כללי	17.3
135	חלופות למרכז המבקרים לרכס יודפת הררית ולתל יודפת	17.4
136	הערכת עומס המבקרים	17.5

חלק א' - מבוא

1. כללי

רכס הררית יודפת מהווה אחד האיזורים היחודיים בגליל, בו מתקיימים ערכי טבע ונוף וערכי מורשת היסטורית. תא שטח זה מהווה חלק חשוב ממערך השטחים הפתוחים והירוקים במדינת ישראל, בה חלים בשנים האחרונות תהליכי פיתוח מואץ רחבי היקף.

במסגרת תכנית המתאר של משגב (עדיין לא אושרה סופית) נקבע כי רכס הררית - יודפת, יחד עם מספר איזורים נוספים, יוגדר כ"איזור לפיתוח מרחבי מבוקר". בהתאם לכך, באיזורים אלה, שהם בעלי רגישות נופית וערכי טבע ברמה גבוהה, לא יתקיים כל פיתוח מבלי קיומה של מדיניות תכנונית כוללת.

כוונתה של תכנית זו היא להתוות מדיניות תכנונית כוללת לרכס יודפת - הררית. מדיניות זו אמורה להוות מסגרת להחלטות פיתוח ברמה מפורטת יותר וכמסגרת להחלטות שוטפות.

יש לציין כי עבודה זו הינה עבודת המשך לעבודתם של המתכננים עליזה רפפורט - רוטמן ואילן בן יוסף. חלק מהנתונים בעבודה הנוכחית מתבססים על הנתונים מעבודתם. תודתנו נתונה למתכננת עליזה רפפורט שסייעה בידינו במתן החומר. בנוסף לכך תודות נתונות לאדריכל דורון רוהטין, מתכנן תכנית מתאר משגב, שסייע בידינו בגיבוש לכלל אורך העבודה.

1.1 תהליך העבודה - מתודולוגיה

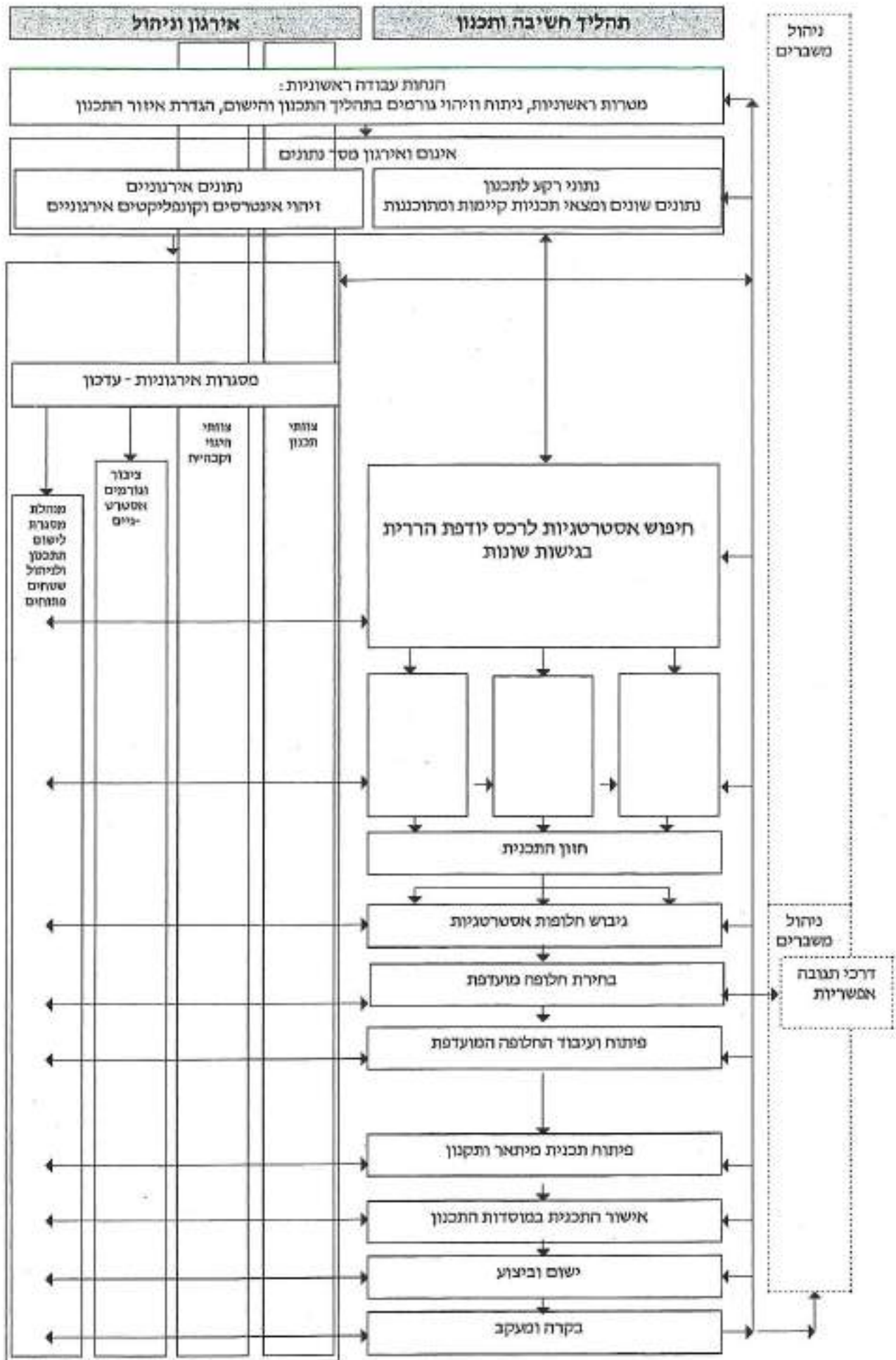
תהליך העבודה כולל שני מישורים עיקריים:

1. **מישור תהליך החשיבה והתכנון** – היבטים הקשורים לצד התהליכי של החשיבה והתכנון.
2. **מישור האירגון והניהול** – היבטים הקשורים למבנה האירגוני ולתשתית הניהולית/ביצועית של הפרויקט.

מישורים אלה שלובים זה בזה וקשורים בתלות הדדית. התייחסות לתהליכי התכנון בלבד ללא התייחסות להיבטים האירגוניים עלולה להביא לקשיים בלגיטימציה של התכנית וביכולתה להתקבל על ידי גורמי התכנון והביצוע.

המתודולוגיה, על שני המישורים שפורטו לעיל מובאת בעמוד הבא:

תהליך הכנת התכנית

1.2 המטרות הראשוניות של התכנית (כפי שהוגדרו בצוות ההיגוי, יולי 1997).
 כמטרות העבודה מצאנו לנכון להציב לפני תחילת העבודה את המטרות הראשוניות כפי שהוגדרו על ידי צוות ההיגוי ביולי 1997, עוד לפני קבלת העבודה על יד צוות התכנון הנוכחי. כאמור, מטרות אלו הן ראשוניות בלבד והן מהוות הנחות עבודה בסיסיות לתהליך התכנון שיפרס בהמשך. להלן המטרות הללו:

א. שימור רכס יודפת - הררית, כשטח טיבעי פתוח, תוך הקפדה על ערכי טבע ונוף.

ב. הבטחת איכות חיי תושבי האיזור.

ג. קביעת הוראות ותנאים להסדרת השימושים המותרים בשטח באופן שישתלבו עם הנוף, התרבות, איכות החיים והסביבה של תושבי האיזור.

לאחר איסוף הנתונים תבחנה מטרות אלו מחדש.

1.3 הגדרת איזור התכנון

כפי שצויין, על פי תכנית המתאר של משגב, הנמצאת בהכנה, הוגדר איזור רכס יודפת - הררית כ"איזור לפיתוח מרתבי מבוקר". בעבודה זו הוחלט להרחיב את גבולות איזור התכנון ביחס למה שהוצע בתכנית המתאר של משגב, מתוך כוונה לשמור על יחידת הנוף של הרכס, כיחידה כוללת ככל האפשר. במסגרת זאת צורפו שטחים ממערב ומצפון.

איזור התכנון תחום על ידי בקעת בית נטופה מדרום, כביש 65 ו- 806 ממזרח, הר כבול וכאוכב במערב, סכנין, ערבה ודיר חנא מצפון.

חלק ב' - מסד נתונים

2.0 מסד הנתונים - רקע כללי

מסד הנתונים אמור להיות רקע לתכנון וקבלת החלטות בתהליך הפיתוח. איסוף הנתונים נעשה תוך התייחסות לשני מימדים עיקריים:

מימד המרחב

איזור התכנון משפיע ומושפע מהאיזורים הסובבים אותו. משום כך נעשתה בעבודה הנוכחית אבחנה בין שני סוגי מרחבים:

מרחב איזור התכנון - המרחב הכולל את "הקו הסטטוטורי" של התכנית והוא תא השטח כפי שהוגדר בהגדרת גבולות התכנון.

מרחב איזור ההשפעה - המרחב הכולל את האיזורים הסובבים את איזור התכנון. באופן עקרוני ניתן לדבר על מרחב ההשפעה בהתייחס למספר קטגוריות: המרחב המקומי הסמוך- באיזור משגב, המרחב האיזורי - מטרופוליני והמרחב הארצי - הכל בהתאם לנושא ולסוגייה.

מימד הזמן

באיסוף הנתונים נעשה מאמץ להתייחס, בהתאם לסוגייה, לא רק לנקודת הזמן הנוכחית אלא גם למצבם של הנתונים בעבר ומגמות השתנותם בעתיד. טווח ההתייחסות בעתיד נלקח כ- 20 - 30 שנה.

2.1 סעיפי מסד הנתונים

- מקומו של רכס יודפת - הררית במערכת הכוללת
- מערכת סביבה ואקולוגיה
- היסטוריה ארכיאולוגיה ומורשת
- חברה ואוכלוסייה
- מערכת ישובית - פיסית והמירקם הבנוי
- מערכת תחבורה, תנועה ודרכים
- תשתיות ומיתקנים הנדסיים
- איכות הסביבה
- יזום כלכלי, תיירות ותעשייה
- איזור התכנון בתכניות השונות
- חלוקה ליחידות נוף משניות
- דימוי ורוח המקום
- איסוף ותיעוד מרכיבי הנוף

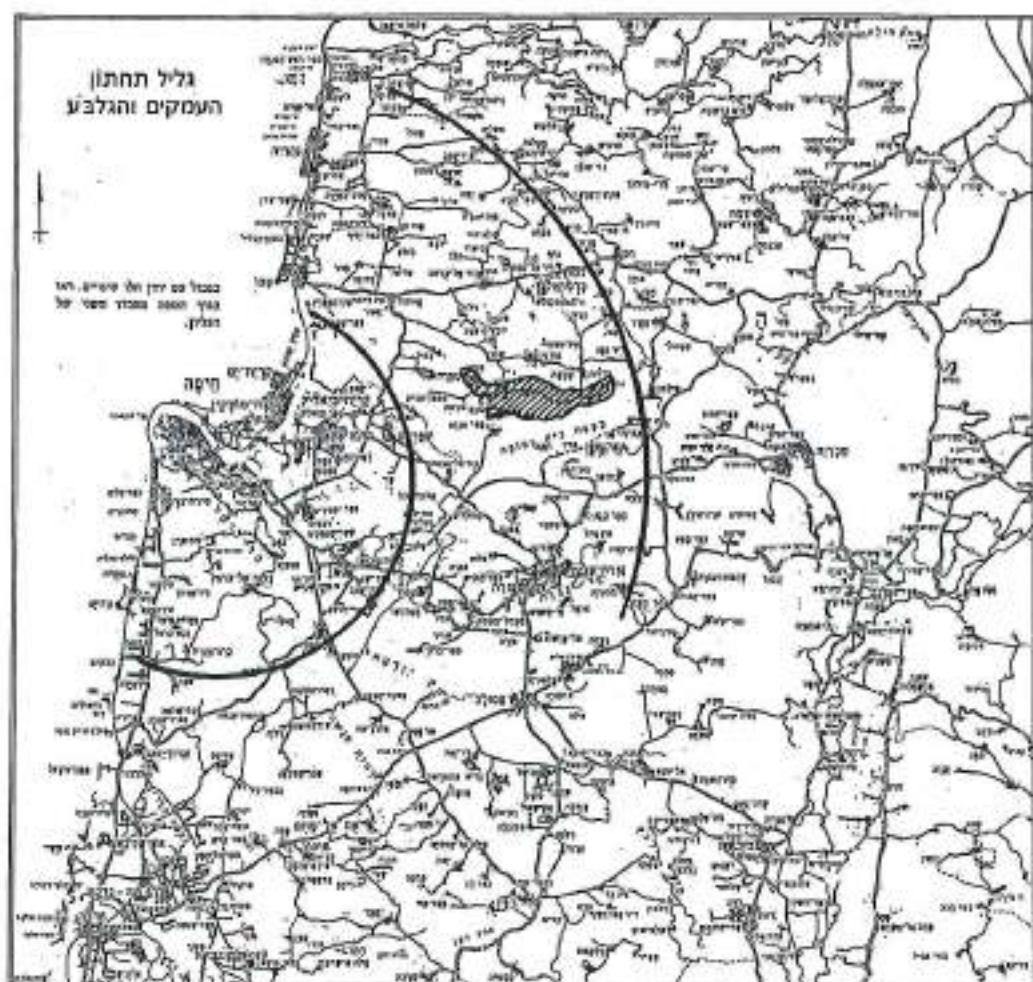
2.2 מקומו של רכס יודפת - הררית במערכת הכוללת

2.2.1 הרמה הארצית

רכס הררית - יודפת ואיזור המועצה איזורית משגב מהווים מרכיב חשוב בחבל הגליל - המתפקד ברמה הארצית כמרחב הירוק העיקרי של מדינת ישראל. מרחב זה משמש בין השאר למטרות נופש, טיול ותיור של אזרחי ישראל ותיירים מחו"ל. בתנאי הצפיפות ההולכים וגדלים של מדינת ישראל קיימת לשטח פתוח זה חשיבות הולכת וגדלה.

2.2.2 הרמה האיזורית והמטרופולינית

ברמה המטרופולינית מתפקד האיזור כמרכיב חשוב במערך המטרופוליני של חיפה. הוא נמצא בחלק המזרחי של המטרופולין - בין הטבעת התיכונה והטבעת החיצונית הסובבות את הגלעין. במסגרת זאת הוא משמש כאיזור מתווך בין התחום המטרופוליני ובין הגליל המזרחי המצוי מחוץ לגבולות המטרופוליניים, כפי שהדבר משתקף במצב הנוכחי. לא מן הנמנע שבעתיד, עם הקטנת "החיכוך המרחבי" בין הישובים בגליל המזרחי ובין הגלעין המטרופוליני, תימצא מועצה איזורית משגב, ובכלל זה הרכס, בטבעת פנימית יותר של המטרופולין וקשריה יתהדקו עם הגלעין.

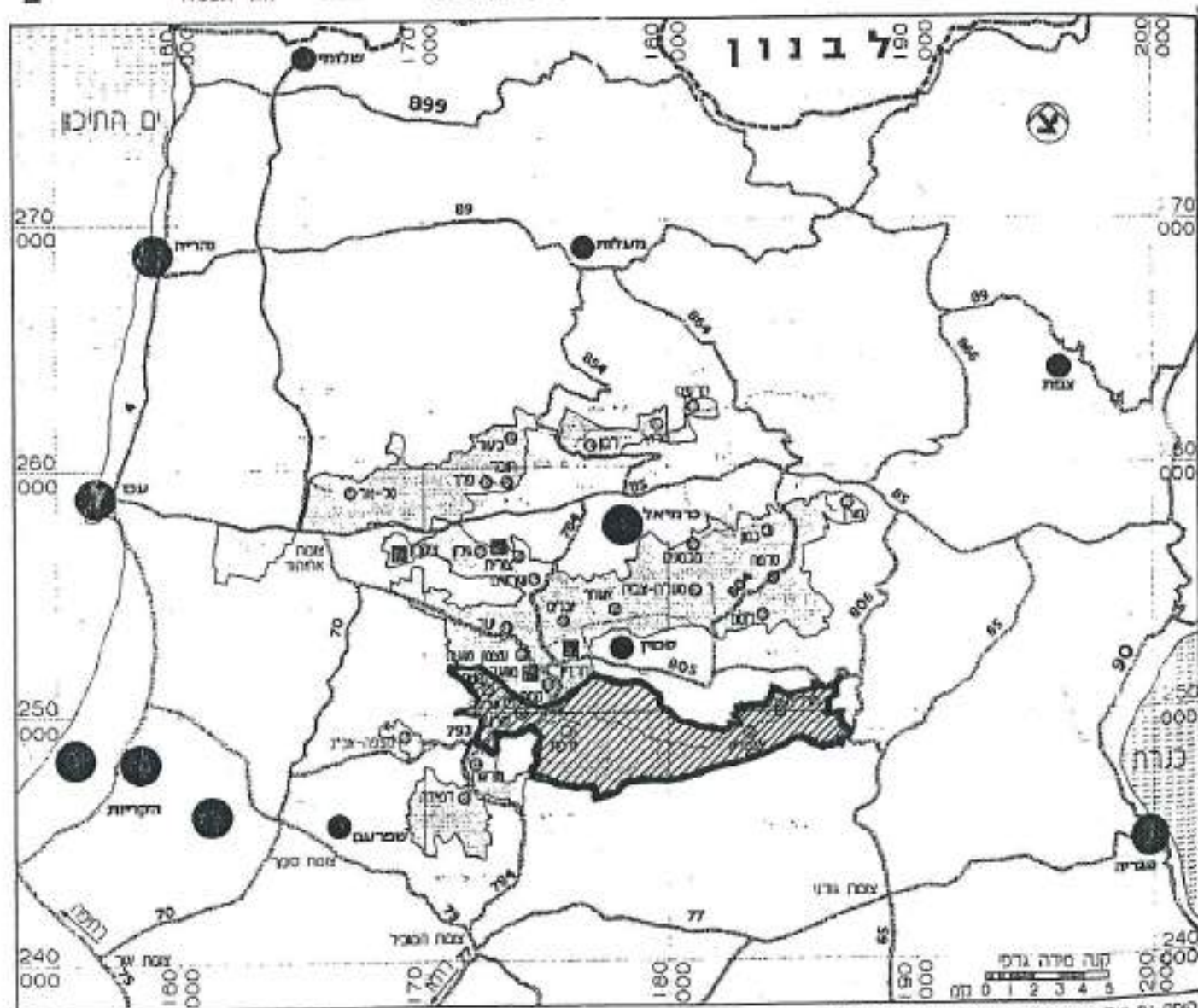
מקומו של רכס יודפת - הררית בטבעות מטרופולין חיפה

2.2.3 הרמה המקומית

בתחומי המועצה האיזורית משגב מהווה רכס הררית - יודפת אחת משלושת ה"אצבעות" של המועצה האיזורית. יחדו במערכת זו בהוותו רכס ירוק ופתוח בעל ערכי נוף וטבע יחודיים, שעד עתה נשמרו באופן יחסי. הדבר מקבל ביטוי גם בעומס הפיתוח הישובי ברכס שבו כ- 7 ישובים המהווים בקירוב כרבע מכלל הישובים במועצה האיזורית, בעוד שחלקו היחסי של הרכס בכלל שטח המועצה הוא קרוב לשליש בקירוב.

מפת

- ישוב בחחום מואז משגב
- ישוב עירוני
- אזור בנייה ציבורי/מרכזי כפרי
- אזור תעשייה
- ▨ חחום שטח משגב
- ררך
- גבול מדינת ישראל

אוגוסט 1995

המק"ט של אדריכלים מתכנני שרים וגני בתים

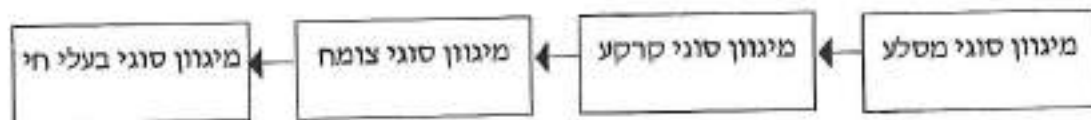
מקומו של הרכס במועצה איזורית משגב

3. מערכת סביבה ואקולוגיה

3.1 קרקע וגיאולוגיה

הגליל התחתון בו מצוי רכס יודפת - הררית, הינו המשך שדרת ההר המרכזית של ארץ ישראל. רכסי הגליל התחתון בנויים שורת רכסים המשתרעים ממזרח למערב בצורה של גושים מורמים בעלי אוכפים עם מתלולים חריפים הפונים אל הבקעות למרגלותיהם. רכס יודפת-הררית כולל מספר פסגות שהעיקריות בהן: הר עצמון - 548 מ', הר השאבי - 561, הר נטופה - 522 מ', הר אבטליון - 424 מ', הר אחים - 421 מ' (שני, 4: 1991). למרות שגובה הרכסים הוא פחות או יותר זהה מעל פני הים מופיעות בהם צורות שונות של מיסלע היוצר מגוון של סוגי קרקעות.

שונות זו גורמת להבדלים ניכרים בין המפנים השונים, עובדה המביאה למיגוון בתי הגידול של הצומח ולמיגוון בעלי החי ברכס (שדות ואחרים, 1992). בכך מתקבלת שרשרת גיוון:

הרכס מתחלק לשתי יחידות נוף עיקריות (שני, 20: 1991):

א. **ציר הרכס העיקרי** - החלק הגבוה - הר נטופה, השאבי, עצמון. ציר זה מתחלק ל - 3 יחידות משנה:

1א. גוש הררית - עד האוכף של הר אחים. גוש הררי רצוף וגבוה בעל מדרונות חריפים. בנוי מסלע רך יחסית, חילופין של קירטון, חוואר וגיר מתצורת דיר חנא.

2א. גוש הרי יודפת - קו הרכס בנוי מספר כיפות הנישאות לאורכו - הר אחים, עצמון, יודפת ושכניה, עד מעינת כאוכב. המדרונות הצפוניים תלולים במקצת בנויים מתצורת דיר חנא, כשחלקם בנויים מסלעי גיר קשה וחלקם מגיר רך, או חואר. משום נסיבות אילו ניתן למצא במקום ברות מים, מערות קבורה ומתקני חקלאות.

3א. המתלול הדרומי - איזור בעל רום טופוגרפי של 500 מ' מעל פני הים, עם שיפוע חריף לכיוון בקעת בית נטופה.

ב. **מדרגת הביניים** - תל מורסן - שגב. איזור נמוך יחסית לרכס יודפת, הבנוי ברובו מסלעים רכים היוצרים מדרונות מתונים יחסית. האיזור בנוי מסלעי תצורת בעינה מחד וסלעי חבורת הר הצופים מאידך ובו העתקים רבים.

3.2 אקלים

באיזור רכס יודפת - הררית שורר אקלים ים תיכוני טיפוסי. קיץ שחון וחס, חורף גשום וקריר. האיזור מתאפיין במשבי רוח רבים ועזים בחורף, ומשבים קרירים ונעימים בקיץ. הטמפרטורה הממוצעת באיזור בחודש הקר (ינואר) כ - 12 מעלות צלזיוס ובחודש החם (אוגוסט) כ - 28 מעלות

צלזיוס. כמות המישקעים השנתית נעה בין 500 - 600 מ"מ. ממוצע ימי הגשם נע בין שני ימי גשם בחודשי עונת המעבר - ספטמבר ואפריל, ועד 14 ימי גשם בחודש דצמבר. בסה"כ כ - 60 ימי גשם בשנה. יש לציין כי במספר מקרים כוסה הרכס בשלג (שדות, 3: 1992). מבחינת משטר הרוחות - מהירות הרוח השנתית הממוצעת הינה כ - 7 מ"ש, וכיווני הרוח הדומיננטיים הם מזרח, מערב וצפון מערב. על פי חישובי התפלגות שנתית, עוצמות הרוח המירביות הן בין השעות 18:00 - 13:00 (רפפורט, 5: 1994).

3.3 צומח

סקר הצומח מבוסס על רפפורט (1997), פרידמן (1997), שדות (1992). ברכס ניתן למצא צמחייה מגוונת ועדות לכך היא העובדה שבאיזור נסקרו 230 מיני צמחים, בהם צמחים יחודיים ונדירים. הצמחייה מתאפיינת בעיקר בחברה של אלון מצוי ואלה ארץ ישראלית. עימם מופיעים עצי חורש נוספים כגון: אלון תולע, אגס סורי, לבנה רפואי, חרוב, אלת המסטיק, קטלב, אשחר ובר זית בינוני, בתה הכוללת סירה קוצנית, קידה שעירה, אשבל, לוטם מרווני, לוטם שער ומרווה משולשת, מטפסים שונים, שיחים ובני שיח צמחי בצל ופקעת (חלקם נדירים), ומינים רבים של עשבוניים וחד שנתיים (רפפורט, 4: 1997).

במפנים הצפוניים של הרכס גדלים מיני צומח אשר אופייניים בעיקר לגליל העליון. איזור הרכס מהווה כיום את גבול תפוצתם הדרומי ויש לכך חשיבות מירבית בעיקר משום העובדה שזנים אלה נושאים בקירבם מאגרים גנטיים של עמידות לתנאים קשים יותר, במקרה זה אקלים יובשני יותר. בין הצמחים המיוחדים ברכס: סחלב מצויר, יקינטון מזרחי, עצבונית החורש, סקליגריה חרמונית, רימונית הלוטם, רצועית הגליל, שמיר קוצני, ברניקה קרחת, חלבוב בירוטי דרדר כחול. בנוסף לאלה גדלים ברכס, צמחים נדירים ומוגנים נוספים שאינם מופיעים רק ברכס זה אלא גם במקומות אחרים כמו: דבורנית גדולה, דבורנית נאה, דרבנית התבור, לענית יריחו, צבעוני ההרים ומינים רבים של סחלבים (פרידמן, 1997). בתקופת האביב מכוסה האיזור במרבדי פריחה מגוונים ומרשימים.

ברכס מצוייה חלקת יער גדולה במפנה הדרומי של הר אחיס, שהורחבה בשנים האחרונות גם מזרחה וצפונה. באופן כזה היא משתרעת משני צידי הדרך הנופית. חלקה זו כוללת כ - 500 דונם יער מחטני הומוגני שבו אורן ירושלמי ואורן ברוטיה.

בשנים האחרונות ניטעו על ידי הקק"ל יערות נוספים, אם ברכס ואם בשוליו, בעיקר סביב הישובים. איזורים אלה מצויים בסמוך לידפת, חרבת קנה, תל מורסן דרומית לסכנין, אבטליון והררית - יחד. היערות הצעירים הינם מעורבים: מחטניים משולבים בחורש טיבעי הקיים, בתוספת מעט ברזים, אלונים, אלות, חרובים, כליל החורש, אקליפטוסים, שיטים, קסיות, ארזים ואחרים.

בסביבת הר עצמון מצויים שלושה מינים של עצי אלון: אלון תבור, אלון מצוי ואלון תולע. באיזור גדל גם קטלב ובערוצים ניתן למצא את כליל החורש. בסמוך לידפת עצי ליבנה.

לסיכום, לאיזור רכס יודפת הררית חשיבות רבה מבחינת אינטגר הצומח (פרידמן, 1997).

3.4 חקלאות

ברכס קיימים מספר איזורים חקלאיים, אם כי לא בהיקף נרחב. איזור עיקרי אחד נמצא בין יודפת לכאוכב. איזור עיקרי שני נמצא בין הררית לאבטליון. בשטחים אלה קיים בעיקר עיבוד של מטעי זיתים. כמו כן בחלק מהמקומות קיימים שטחי מרעה מוסדר וקימות חלקות מרעה מגודרות ולאורכן דרכי מרעה. בסמוך לרכס, במורדות הצפוניים הגובלים עם ערבה וסכנין, קיימים שטחים חקלאיים מעובדים נוספים. כמו כן מהווה בקעת בית נטופה המצוייה מדרום לרכס מרחב עצום של שטחים חקלאיים.

3.5 בעלי חיים

כפי שצויין, מיגוון המסלע, הקרקעות והצמחייה יוצרים גיוון גם בבעלי החי. על פי שדות, 1992 מתקבלת התמונה הבאה:

3.5.1 עופות

עופות נודדים - רכס יודפת הררית מצוי בתחום ציר נדידה של עופות דורסים, חסידות, שקנאים ועופות אחרים. הנתונים שנאספו בעונת הסתיו מתייחסים למספר מיני עופות: אית צרעים, עיט חורש (שם קודם: עיט חורף), נץ קצר אצבעות ודורסים אחרים. ההבדלים העיקריים בין המינים הם במיקום ציר הנדידה ביחס לים. ציר הנדידה המרכזי מצוי בין 30 - 45 ק"מ ממזרח לקו החוף. כל המינים עוברים בחזית רתבה בצפיפות אחידה למדי. כיוון התעופה הממוצע הוא לדרום. קיימים נתונים כמותיים חלקיים לגבי נדידת עופות בלילה. ידוע כי ציפורי שיר, עופות מים וברווזים נודדים בלילה. על פי שדות, 1992, מדובר במאות אלפי עופות.

עופות יציבים, חורפיים או חולפים - ברכס קיימת אוכלוסית עופות ברמות שונות של יציבות - אוכלוסיה יציבה של עופות, אוכלוסיה שחלקה יציבה במשך הקיץ, אוכלוסיה זוגרת ואוכלוסיה השוהה מספר חודשים במשך הקיץ. מרבית העופות השוהים במקום עשים זאת למספר חודשים והם נמנים העיקר על ציפורי שיר אם כי עדיין חסרים נתונים באופן נרחב. סקר חלקי מאוד בוצע לגבי האוכלוסיה הקייצית בהר אחים ובהר השאבי. ביחס לאוכלוסיה החורפת לא קיימים עדיין נתונים מספיקים.

בהר שאבי נצפו 13 מינים שמהם לפחות 2 מינים דוגרים. בין העופות שנצפו: בז מצוי, דוכיפת, דרור בית, חטפית אפורה, חיוואי, חוגלה, חוחית, חנקן אדום ראש, חנקן נובי, ירגזי, ירקון, נקר, סבכי טוחנים, סבכי חורש, סבכי שחור ראש, סלעית קיץ, עורבני, עפרוני מצויץ, עורב אפור, שחרור, תור מצוי, תור צווארון.

בהר אחים נצפו 24 מינים מהם לפחות 8 מינים דוגרים. בין העופות שנצפו: בולבול, בז מצוי, חיוואי, חוגלה, חנקן אדום ראש, ירגזי, ירקון, סבכי טוחנים, עורב אפור, עפרוני מצויץ, שחרור, תור מצוי, תור צווארון.

3.5.2 זוחלים

רוב מיני הזוחלים ברכס הם מינים השכיחים בגליל כולו והם אינם יחודיים לרכס בלבד. קיים מיגוון של זוחלים הכולל: זיקית, זעמן זיתני, זעמן שחור, חומט גמדי, חומט מנומר, חומט פסים, חרדון מצוי, לטאה זריזה, נחושת עינונית, נחשיל מצוי, עין חתול חברבר, צב יבשה מצוי, קמטן, שלון טלוא ראש, שלון קווים, שממית בתים, תלום קשקשים מצוי.

3.5.3 יונקים

ברכס לא נעשה סקר מקיף ביחס ליונקים. יחד עם זאת על פי תצפיות אקראיות והיתקלויות עם יונקים נצפו או דווח על עקבות של בעלי החיים הבאים: תן, שועל מצוי, דלק, גירית, נמיה, צבוע מפוספס, חתול בר, סמור, צבי ישראלי וקיפוד.

3.6 מים וניקוז

מערכת הנחלים של רכס יודפת - הררית מתנקזת לשני אגני ניקוז. האחד מעל נחל צלמון הזורם מזרחה והשני אל שני נחלים גדולים הזורמים מערבה: נחל חילון ונחל אבליים. הר נטופה מתנקז במספר ערוצים אל אגן הניקוז של נחל צלמון, הזורם לכנת. במערכת זו קיימים מספר מעינות שכבה קטנים. המדרונות הדרומיים של רכס הרי יודפת מתנקזים במספר ערוצים קצרים ותלולים אל בקעת בית נטופה. נחל יודפת אף הוא מתנקז את בקעת בית נטופה. המדרונות הצפוניים של רכס הרי יודפת מתנקזים במספר ערוצים: נחל חנה, ואדי חסין, נחל חנינה, נחל מורסן, ועוד. כולם יורדים אל אגן הניקוז המרכזי של נחל חילון. אופיים של הנחלים ביחידה זו הוא של עמקים תלולים וצרים יחסית באזורים הרריים ורחבים באזור הבקעות, בהם שטחי עיבוד וכרמי זיתים קטנים (שני, 1991: 22).

מבחינת משאבי מים רוב השטח של איזור התכנון מוגדר כאיזור לשימור משאבי מים ומשום כך נודעת לשמירתו חשיבות אקולוגית וסביבתית רבה (הגדרה זו על פי תמ"א 31, המוצגת בהמשך בסקירת התכנית).

3.7 רגישות האיזור במערכת הארצית

על פי מפת רגישות כלל ארצית שהוצאה על ידי המשרד לאיכות הסביבה (תמשרד לאיכות הסביבה, 1995) מצוי איזור התכנון בתחום בעל רגישות גבוהה ביותר. הקריטריונים להערכת רגישותן וחשיבותן של יחידות הנוף הם: נדירות המשאב, ערכים היסטוריים תרבותיים, חשיבות הידרולוגית, ערך נופי חזותי, יצוגיות וחשיבות במכלול נופי הארץ, מצב סטטוטורי קיים.

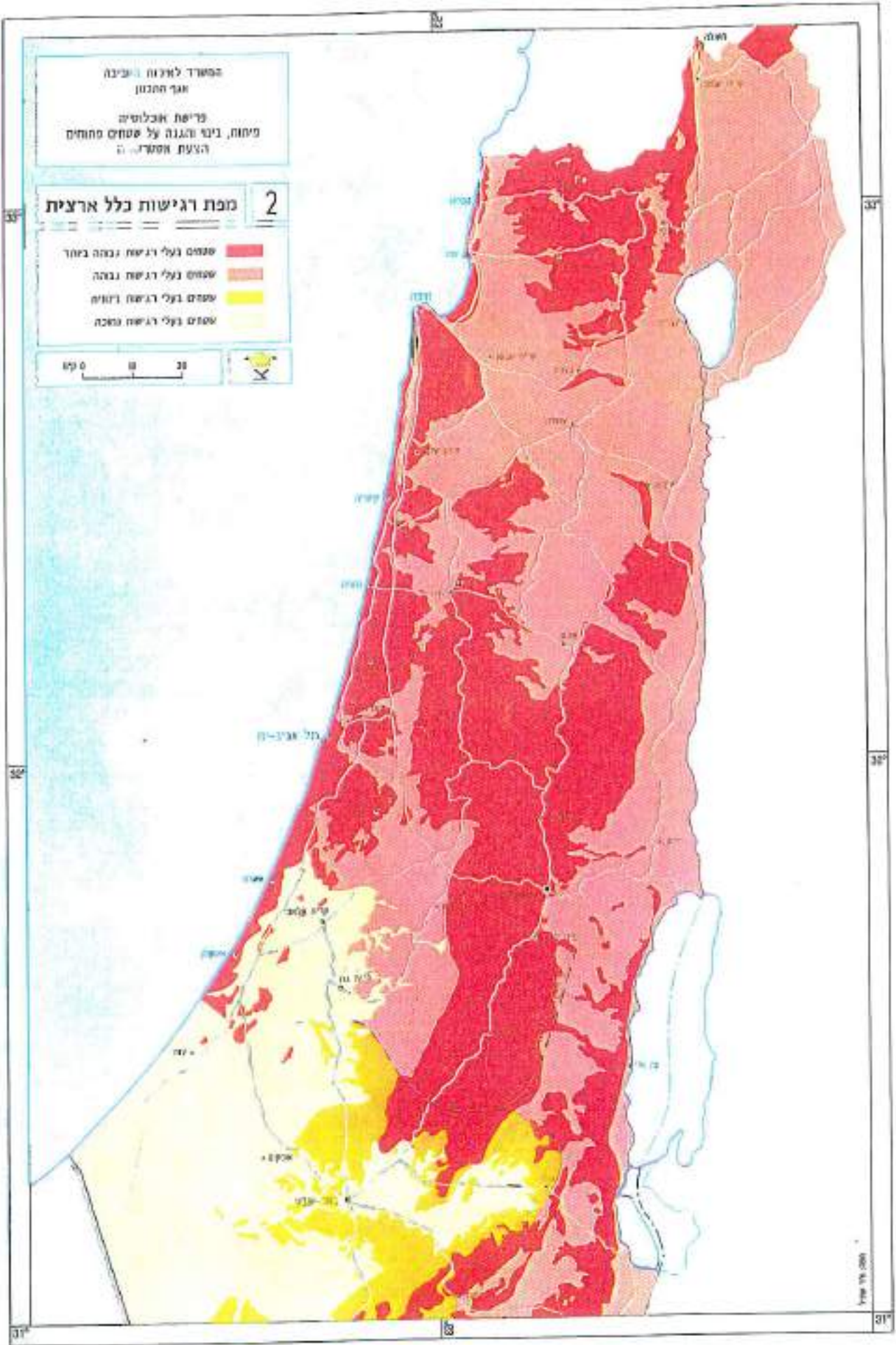
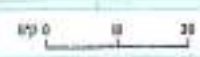
על פי מפה זו מהווה רכס הררית יודפת, חלק מאיזורי ההר הכוללים את חבלי הארץ הבנויים גיר קשה וזולמיט, באזורים בהם יורדים מעל 350 מ"מ גשם. רגישותה של חטיבת נוף זאת נקבעת מחמת:

- * ערכם כאיזור חידור מים לאקוויפר ההר.
- * ייחודם הנופי - איזור הררי מבוחר, המכוסה יער חורש ובוסתן, המבטא את נופיה ה"קלאסיים" של הארץ.
- * חשיבותם של חבלי ההר, בהם מרוכזים הערכים החשובים של המורשת ההיסטורית והתרבותית של ישראל.
- * מוקד משיכה לתיירות, הנמשכת לאתרי מורשת ולנופש בחיק הטבע.
- * פעולות חציבה ועבודות עפר ובינוי, הניכרות היטב בשטח ומהוות מפגע נופי קשה.

המשרד לאיכות הסביבה
 אגף תכנון
 מדיניות אכלוסית
 מיחום, בינוי והגנה על שטחים מחומים
 העדפת אסטרטגיה

2 מפת רגישות כלל ארצית

- שטחים בעלי רגישות גבוהה במיוחד
- שטחים בעלי רגישות גבוהה
- שטחים בעלי רגישות בינונית
- שטחים בעלי רגישות נמוכה

מפת רגישות כלל ארצית

ביחס לרגישות איזור התכנון ברמה המקומית - גם אם האיזור מוגדר כאיזור בעל רגישות גבוהה במפת הרגישות הכלל ארצית, עדיין ניתן ליצור בתוכו מידרג ולאפיין מרחבים שהם בעלי רגישות גבוהה במיוחד. ניתוח רגישות זה יעשה בהמשך.

3.8 הסטוריה, ארכיאולוגיה ומורשת *

האתר הארכיאולוגי בעל החשיבות הרבה ביותר ברכס הוא תל יודפת, המשתרע על כ- 60 דונם, וסיפור האתר מזכיר את סיפור מצדה. למרות חשיבות זו לא זכה האתר עד כה לחשיפה ההולמת את מעמדו. החל משנת 1992 בוצעו ביוזמת ארכיאולוג מוטי אביעם, ארכיאולוג המחוז של רשות העתיקות (ובסיוע הארכיאולוג אהרונ אמיט), חפירות אינטנסיביות. במסגרת זאת אף נוצר קשר עם אוניברסיטת רוצ'סטר בארה"ב והופק סרט על האתר, החפירות והמימצאים.

יודפת היתה בעבר עיר בצורה קדומה והיא מוזכרת במקרא ובתלמוד. בימי מלחמת היהודים ברומאים התבצר במקום יוסף בן מתתיהו - יוספיס פלוויס, וביחד עם לוחמים נוספים עמדו במצור ימים רבים. עם נפילת העיר נמלט יוסף בן מתתיהו ביחד עם 40 איש למערה קרובה וחללו החליטו להמית עצמם, על פי פור. יוסף בן מתתיהו שנשאר אחרון הסגיר עצמו לידי הרומאים ובשארית ימיו כתב כתבים שונים, בהם תועדו בין השאר קורות המלחמה. יש הטוענים כי השם "משגב" - מקורו במשפט מכתביו של בן מתתיהו המזכיר כי "יודפת היתה משגב היהודים".

המימצאים שהתגלו, נחשבים בעלי ערך ארכיאולוגי והסטורי רב, והם מאשרים את הכתוב בכתבי יוסף בן מתתיהו. הם כוללים בין השאר את ביצורי העיר, מיקוואות, בורות מים ובתי מגורים. כמו כן נחשפו אמצעי מלחמה רבים כמו ראשי חיצים וסנדלים של אנשי הצבא הרומי. המימצאים הבולטים: א. ציור קיר - פרסקו בחדר של בית מגורים. ציור זה עבר שימור והוא אף יוצג בשנת 2000 בתערוכה בארה"ב ב. בור מים ששימש כמקום קבורה ובו עצמות חלק ממגיני יודפת.

האתר מרשים במיוחד בשל שלוש סיבות מרכזיות:

- א. סיפור הגבורה, שהוא בעל חשיבות הסטורית בתודעה הלאומית של הציבור בישראל.
 - ב. הנוף המרהיב העוטף את התל - המצאותו בנקודה נמוכה יחסית כשמסביב לו הר עצמון והר השאבי.
 - ג. האפשרות להמחיש באתר חיי יום יום בתקופה הנידונה, באופן יחודי ויוצא דופן.
- יש לציין כי לאחרונה הוקרן בארה"ב הסרט, המתעד את סיפור יודפת, כשידור מחוץ אל חוף. באמצעות סרט זה אמורה רשות העתיקות יחד עם אוניברסיטת רוצ'סטר לגייס את הסכומים הנחוצים להמשך החפירות ופיתוח האתר עד לרמה של אתר לאומי. בנוסף לכך ועדת הטקסים של הכנסת החליטה על קיום טקס אשכבה ממלכתי למגיני יודפת. על פי התכנון המקורי נקבע מועד האשכבה לתאריך 15.6.99 - יום נפילת יודפת.

בנוסף לתל יודפת התגלו מערות מסתור בחרי נטופה, אך בשלב זה הן לא נחפרו ולא ידוע מהו ההפוטנציאל שלהן. אתרים ארכיאולוגיים נוספים נתגלו בחרבת קנת, מדרום להר שאבי, חרבת מסלחית, מדרום להר אחיס, אתר ממזרח לאבטליון, חירבת נאחף בדרום מזרח הרכס ליד

הררית, אתר בפיסגת הר עצמון ומבנה במדרון הדרומי של הר שכניה. כמו כן התגלו מספר מימצאים בפיסגת הר אחים, מהתקופה הרומית ביזנטית, בהם שרידי מגורים ובניין ציבור, מיתקני חקלאות, מערת קבורה ושרידי חומה (רמפורט, 1997).

* חלק מהכתוב בסעיף זה נכתב בין השאר על סמך ראיון עם ארכיאולוג המחוז מוטי אביעם וארכיאולוג אהרוני עמיתי. כמו כן הוא מתבסס על סיכום סיור באתר יודפת העתיקה מיום רביעי 9.12.98 שרשם ברוך רוזן (רוזן, 1998).

4. ישובים, חברה ואוכלוסיה

באיזור התכנון ובאיזור ההשפעה הסמוך לו קיימת אוכלוסיה מגוונת הכוללת בקירבה מספר פלחי אוכלוסיה עיקריים - אוכלוסיה יהודית, אוכלוסיה ערבית, אוכלוסיה בדואית ואוכלוסיה נוצרית. באופן עקרוני חיות האוכלוסיות הללו ברוב המקרים במרחבי מחיה מופרדים האחד מהשני.

4.1 האוכלוסיה היהודית באיזור התכנון

תחום התכנון כולל שבעה ישובים יהודיים: הררית-יחד שהם למעשה שני ישובים הצמודים זה לזה, אבטליון, יודפת, קורנית, מנוף ושכניה. מרבית האוכלוסיה היהודית בישובים אלה הינה בעלת מעמד חברתי-כלכלי גבוה יחסית.

יודפת - ישוב קהילתי הממוקם במערב רכס נטופה. הוקם בשנת 1960 ביזי גרעין "יובלים" (ילידי הארץ, ועולים מארה"ב, מקנדה ומאנגליה) ובמקורו היה מושב שיתופי של התק"ם. בשנת 1999 מנה 85 משפחות ועל פי תחזית עתידית לשנת 2020 הוא אמור לגדול ל- 265 משפחות - מכפיל גידול של 3.12. שהוא קרוב למכפיל הכללי של כל אוכלוסית המועצה האיזורית משגב (3 בקירוב).

אבטליון - ישוב קהילתי הממוקם במזרח רכס נטופה. הוקם בשנת 1987 כמושב שיתופי. בשנת 1999 מנה 67 משפחות ועל פי תחזית עתידית לשנת 2020 הוא אמור לגדול ולהגיע ל- 224 משפחות - מכפיל גידול של 3.34, שהוא קרוב למכפיל הכללי של כל אוכלוסית המועצה האיזורית משגב (3 בקירוב).

הררית - ישוב קהילתי הממוקם במזרח הר נטופה. הוקם בשנת 1980 על ידי קבוצת מודטים המנהלים אורח חיים בהתאם לעקרונות המדיטציה הטרגנסנדנטלית.

יחד - קיבוץ הנמצא בצמוד לישוב הררית, במזרח הר נטופה. הוקם בשנת 1992 ואנשיו אף כאנשי הררית הינם מודטים.

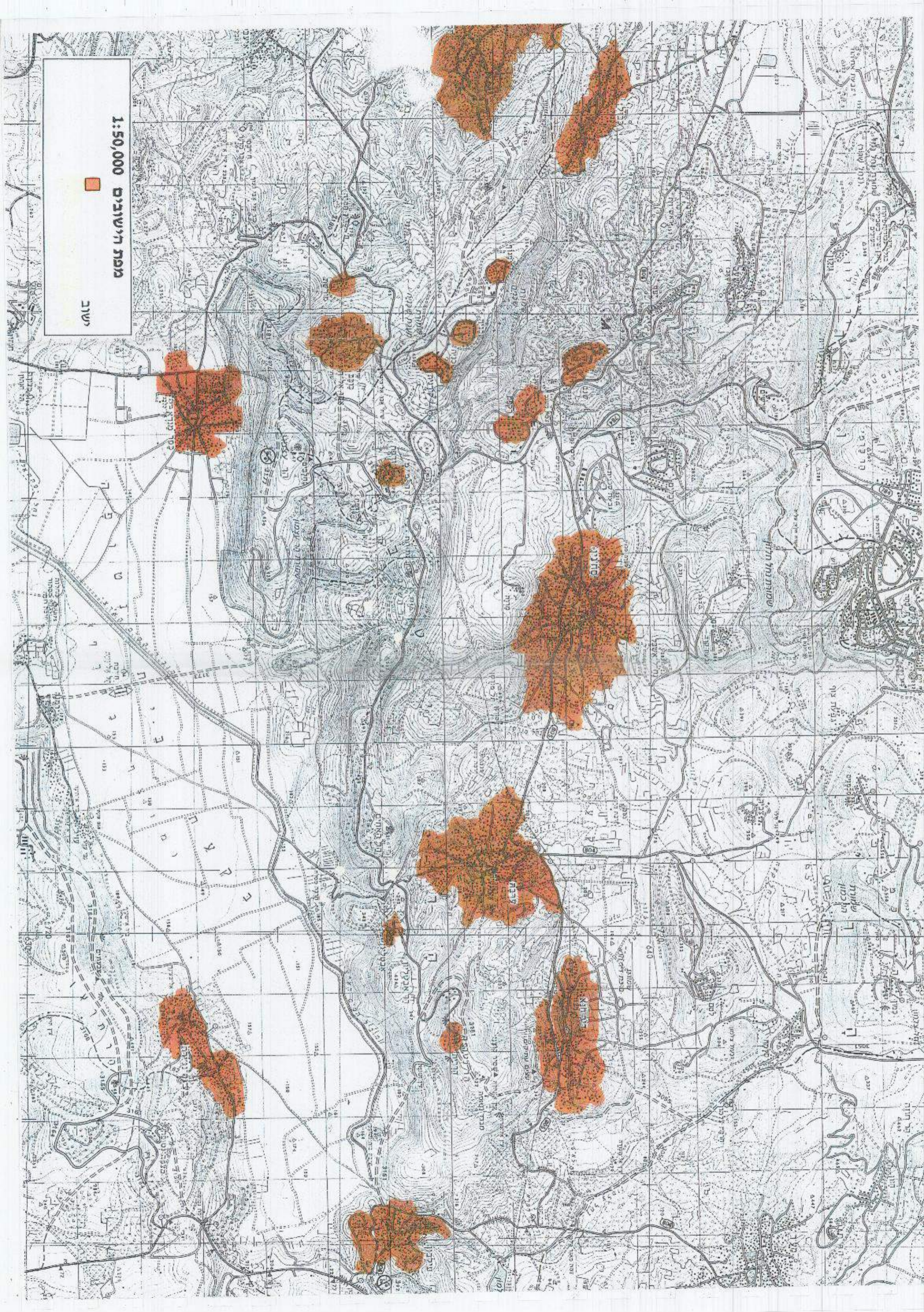
בשנת 1999 מנו שני הישובים הררית ויחד כ- 72 משפחות ועל פי תחזית עתידית לשנת 2020 הם אמורים לגדול ולהגיע ל- 422 משפחות - מכפיל גידול של 5.86, שהוא פי 2 בקירוב מהמכפיל הכללי של כל אוכלוסית המועצה האיזורית משגב (3 בקירוב).

קורנית - ישוב קהילתי, כ- 2 ק"מ צפונית מערבית ליודפת. הוקם בשנת 1978 כאחד מישובי האירגון החקלאי. בשנת 1999 מנה 126 משפחות ועל פי תחזית עתידית לשנת 2020 הוא אמור לגדול ולהגיע ל- 181 משפחות - מכפיל גידול של 1.43, שהוא כמחצית בקירוב מהמכפיל הכללי של כל אוכלוסית המועצה האיזורית משגב (3 בקירוב).

מפת היטויים 1:50,000

טוהר

מנוף – ישוב קהילתי כ – 8 ק"מ צפונית מזרחית לשרעם, הוקם כאחד מישובי ארגון האיחוד החקלאי בשנת 1979. בשנת 1999 מנה 128 משפחות ועל פי תחזית עתידית לשנת 2020 הוא אמור לגדול ולהגיע ל- 200 משפחות - מכפיל גידול של 1.56, שהוא כמחצית בקירוב מהמכפיל הכללי של כל אוכלוסיית המועצה האיזורית משגב (3 בקירוב).

שכניה – ישוב קהילתי כ – 2 ק"מ צפונית מערבית ליודפת, הוקם כאחד מישובי ארגון האיחוד החקלאי בשנת 1980. בשנת 1999 מנה 111 משפחות ועל פי תחזית עתידית לשנת 2020 הוא אמור לגדול ולהגיע ל- 196 משפחות - מכפיל גידול של 1.76, שהוא קרוב למחצית מהמכפיל הכללי של כל אוכלוסיית המועצה האיזורית משגב (3 בקירוב).

סה"כ המשפחות בישובי איזור התכנון - נכון לשנת 1999 התגוררו באיזור התכנון - 592 משפחות מהמיגור היהודי. סה"כ המשפחות האמורות להתגורר באיזור התכנון בשנת 2020 - 1488 משפחות. מכפיל גידול של 2.51 (יחסית ל 3 בקירוב שהוא המכפיל לכלל המשפחות במועצה האיזורית משגב לשנת 2020). בקירוב מזוהר בשנת 2020 על כ - 4760 נפש באיזור התכנון.

שנה	1992	1999	2020	מכפיל גידול משפחות (יח"ד) 2020 - 1999
ישוב יודפת	53	85	265	3.12
אבטליון	25	67	224	3.34
הררית - יחד	47	72	422	5.86
קורנית	101	126	181	1.43
מנוף	68	128	200	1.56
שכניה	50	111	196	1.76
סה"כ משפחות	344	592	1488	2.51

טבלה 1: משפחות המתגוררות בישובי איזור התכנון - גידול צפוי לאורך שנים.
היחידה לתכנון אסטרטגי, מועצה איזורית משגב, 1998, 1999.

הערה: על פי הנמסר בוועדת ההיגוי קיימת כוונה בשלב זה שחישובים יגדלו על פי הצפי: יודפת - 350 יח"ד, אבטליון - 350 יח"ד, הררית 350 יח"ד, קורנית ושכניה כ"א 350 יח"ד, מנוף 500.

4.2 האוכלוסייה היהודית בתחום ההשפעה הסמוך

ישובים קהילתיים - מחוץ לאיזור התכנון ברכס, הכולל את הישובים שהוזכרו לעיל, קיים מערך של ישובים קהילתיים יהודיים במסגרת המועצה האיזורית משגב (בסה"כ במועצה כ - 30 ישובים קהילתיים). הישובים הסמוכים לרכס הם: במערב - מורשת 104 משפחות, בצפון מערב - רקפת 127 משפחות, יעד 97 משפחות, עצמון 125 משפחות. הצפי לשנת 2020: מורשת 400 משפחות, רקפת 253 משפחות, יעד 250 משפחות ועצמון 208 משפחות. סה"כ כ - 1111 משפחות, כ - 3555 נפש.

גם אוכלוסיית ישובים אלה, כמו כל הישובים הקהילתיים היהודיים, היא במרביתה בעלת מעמד סוציו אקונומי גבוה יחסית והיא צפויה לגדול באופן משמעותי, כמו ישובי הרכס.

למרות שקיימים ישובים נוספים רבים באיזור ראוי להזכיר במיוחד את **כרמיאל** - עיר השוכנת בצפונה של המועצה האיזורית משגב, על הציר עכו - צפת בבקעת בית הכרם. נוסדה בשנת 1964 והיא היא כוללת בקירבה עירוב אוכלוסיות ממעמד סוציו אקונומי מגוון. בשנת 1995 מנתה כ - 29,000 נפש. על פי תכנית האב של כרמיאל, שהסתיימה בשנת 1993, אמורה העיר לגדול ולהגיע ל- 120,000 נפש. חלק מעתודות הקרקע לצורך גידול זה אמורות לבוא מהשטחים הפתוחים הסמוכים לעיר.

4.3 האוכלוסייה הלא יהודית באיזור התכנון

אוכלוסייה בדואית - ברכס קיימים מספר מקומות בהם אוכלוסייה בדואית בעיקר באיזור יודפת ובאיזור מסלחית.

מבדד נסופה - במזרח הרכס קיים מבדד - אתר התבודדות של אנשי דת נוצרים מהכנסייה המלקיטית (יונית - קטולית), המאויש על ידי שני כמרים ושני נזירים. הכמרים הגיעו למקום, על פי עדותם, בשנת 1967. לאוכלוסייה זו מצטרפים אורחים המגיעים לביקור במהלך השבוע (האתר פתוח כל יום בשעות הבוקר) או להתבודד במקום.

במקום בית תפילה, שחלקו מתחת לפני האדמה, כ - 5 בני מגורים בודדים הפרושים בשטח (של אנשי הדת ומתבודדים אורחים), חדר אוכל מרכזי, מטבחון וחדר כביסה, אכסניה ובה מספר חדרי אירוח סביב חצר מרכזית וחדר לימוד. השטח בסביבות המבדד, 240 דונם בקירוב. חלקו שייך למינהל מקרקעי ישראל וחלקו לבעלים ערביים פרטיים המתגוררים בישובים הסמוכים. חלקות הקרקע מצויות בחלקן בין טרסות וגדרות אבן מעובדות הן על ידי אנשי המבדד והן על ידי הבעלים הערביים.

4.4 האוכלוסייה הלא יהודית בתחום ההשפעה הסמוך

רכס יודפת-הררית מוקף במעגל הקרוב לו במספר ישובים ערביים הנמצאים בתהליכי עיור ופיתוח מואץ. באמצע שנות ה - 90 מנו אוכלוסיות אלו כדלקמן: מצפון - דיר חנא - 6,300 נפש, עראבה 14,200 תושבים, סכנין 18,900 תושבים. ממזרח - עילבון 3,300 תושבים, מדרום - בועינה 5,000 תושבים, מדרום מערב - כפר מנדא 10,700 תושבים. ממערב - כאוכב אבו אל היגיא - 2500 תושבים, ממזרח - תמרה - 19,000 תושבים וככול - 7,500 תושבים. בסה"כ כ - 87,900 נפש.

על פי תחזיות של אגף הפרוגרמות במשרד הפנים לאוכלוסיית ישראל בת 8 מיליון (מינהל התכנון, 1995) ועל פי הערכות נוספות יהיו הישובים הערביים בעלי האוכלוסייה הבאה: דיר חנא -

12,000 נפש, עראבה - 28,000 נפש, סכנין - 40,000 נפש, עילבון 6,500 נפש, בועינה 10,000 נפש, כפר מנדא - 28,000 נפש, כאוכב אבו אל היגיא - 5,000 נפש, תמרה 37,000 וכבול 15,000 נפש. סה"כ בשנת 2020 כ - 181,500 נפש. מהנתונים ניתן לראות כי מדובר בהכפלה של האוכלוסייה הערבית בישובים הסמוכים לרכס תוך 20 שנה.

מעמדה הסוציו-אקונומי של האוכלוסייה הערבית מצוי כל העת במגמת עליה. יחד עם זאת בשלב זה עדיין קיים פער משמעותי בין המעמד הסוציו-אקונומי של הישובים היהודיים ובין הישובים הערביים באזור. סביר להניח שברבות השנים תלך ותגדל רמת החיים של אוכלוסייה זו אך לא ברור אם באופן יחסי יקטן הפער.

4.5 מערכת ישובית פיסית והמירקם הבנוי

הבנייה בישובים הינה בנייה צמודת קרקע של יחידות בודדות על מגרשים. בחלק מהישובים בולטת צלילת הבנייה בקו הרכס ופוגעת בערכיו הטיבעיים והנופיים. יש לציין כי עובדה זו נכונה באופן כללי לא רק לגבי הישובים ברכס אלא לגבי חלק גדול מהישובים הקהילתיים במועצה האיזורית משגב ובגליל בכלל. במרבית המקרים מדובר בבניה קונבנציונלית, המכוסה בטיח, שפריץ וחומרים אחרים, הנפוצים בישובים רבים בישראל וזאת מבלי התייחסות להתאמת החומר לזחות המקום וערכיו היחודיים. בחלק מהישובים בולט למרחוק גג הרעפים האדום ובמקרים רבים אינו תורם להשתלבות הנופית. בחלק אחר התפתחה בניה אקלקטית שהיא אוסף רב של סגנונות שאינם תואמים את רוח המקום ואינם משתלבים האחד עם משנהו. יוצא דופן מבחינה זו הוא הישוב יודפת, המשתלב באופן יחסי בסביבתו. הבתים בעלי צלילת נמוכה יחסית ובעלי גג שטוח. מרבית המירקם הבנוי טובל ועטוף בצמחייה ומבנה הציבור במרכז הישוב בעל חזיתות אבן המשתלבות ברוח המקום. למרות כל אלה גם כאן, בחלק מבתי המגורים השימוש בחומר, בצבע ובטקסטורה אינו נעשה באופן רגיש מספיק לנוף המקומי.

5. מערכת תחבורה, תנועה ודרכים

5.1 מערכת הכבישים

באופן עקרוני הרכס אינו מוקף בצירים ברמה הארצית החובקים אותו ישירות. יחד עם זאת באזור כולו עוברת רשת כבישים ארצית המבטיחה נגישות לציבור מרחבי הארץ למועצה האיזורית משגב ובכלל זה גם לרכס. בצפון כביש 85 מעכו לצפת דרך כרמיאל, במערב כביש 70 מצומת יגור דרך איעבלין לצומת אחיהוד, במזרח כביש 65 מצומת גולני עד לקדרים, בדרום כבישים 79 ו- 77 מקרית אתא לכיוון הכנרת.

בתוך המערכת הארצית שהוזכרה לעיל, קיימים מספר כבישים איזוריים - 784 המוביל מאיעבלין לאיזור יודפת, שגב ועד סמוך לכרמיאל. כביש 806 העובר מיסעור במערב דרך יעד, שגב, סכנין ערבה ועד דיר חנא במזרח. כביש 806 מעילבון ועד כפר חנניה. כביש 804 מערבה ועד רמה בצפון. הכביש העובר לאורך הרכס מיודפת להררית הינו כביש שבשלב זה הינו ללא מוצא והוא מסתיים בהררית (קיימות תכניות ועמדות שונות ביחס לכביש זה והדבר מפורט בהמשך בסקירת התכניות).

מן המערכת האיזורית מסתעפים כבישים ברמה מקומית, והם מובילים בדרך כלל מהכבישים האיזוריים לישובים השונים.

5.2 מסילות ברזל במערכת האיזורית

ביחס למערכת מסילות הברזל באיזור - בשלב הנוכחי מערכת זו אינה מפותחת לחלוטין והתוואי הפעיל מבחינת רכבות נוסעים מגיע לחיפה, עכו ונהריה - מרחק גדול יחסית מאיזור התכנון.

5.3 מערך הדרכים והשבילים בשטח

ברכס קיימת מערכת דרכים ושבילים הן לתנועה מוטורית, בעיקר לרכבי שטח, והן לתנועה רגלית. חלקם של המסלולים לתנועה רגלית הינם מסלולים מסומנים. מסלולי הטיוול מפורטים בסעיף העוסק בתיירות.

6. תשתיות ומיתקנים הנדסיים

באיזור קיימים מספר תשתיות ומיתקנים הנדסיים:

טורבינת רוח - ברכס הוקמה טורבינת רוח ניסיונית, בהר השאבי, על ידי חברת החשמל אך פעולתה הופסקה. ניסיונות נוספים של חברת החשמל להקמת טורבינות רוח נוספות לא הגיעו לידי מימוש לאחר התנגדות תושבים וגורמים שונים מהאיזור.

מיטווח איזורי - מזרחית להר שאבי קיים מיטווח איזורי שנבנה בתוך מחצבה קטנה ששוקמה.

חשמל - ברכס עובר קו מתח גבוה, המגיע אל הרכס מצפון מזרח - מכיוון ערבה, וחוצה אותו צפונית מזרחית לשוב יודפת.

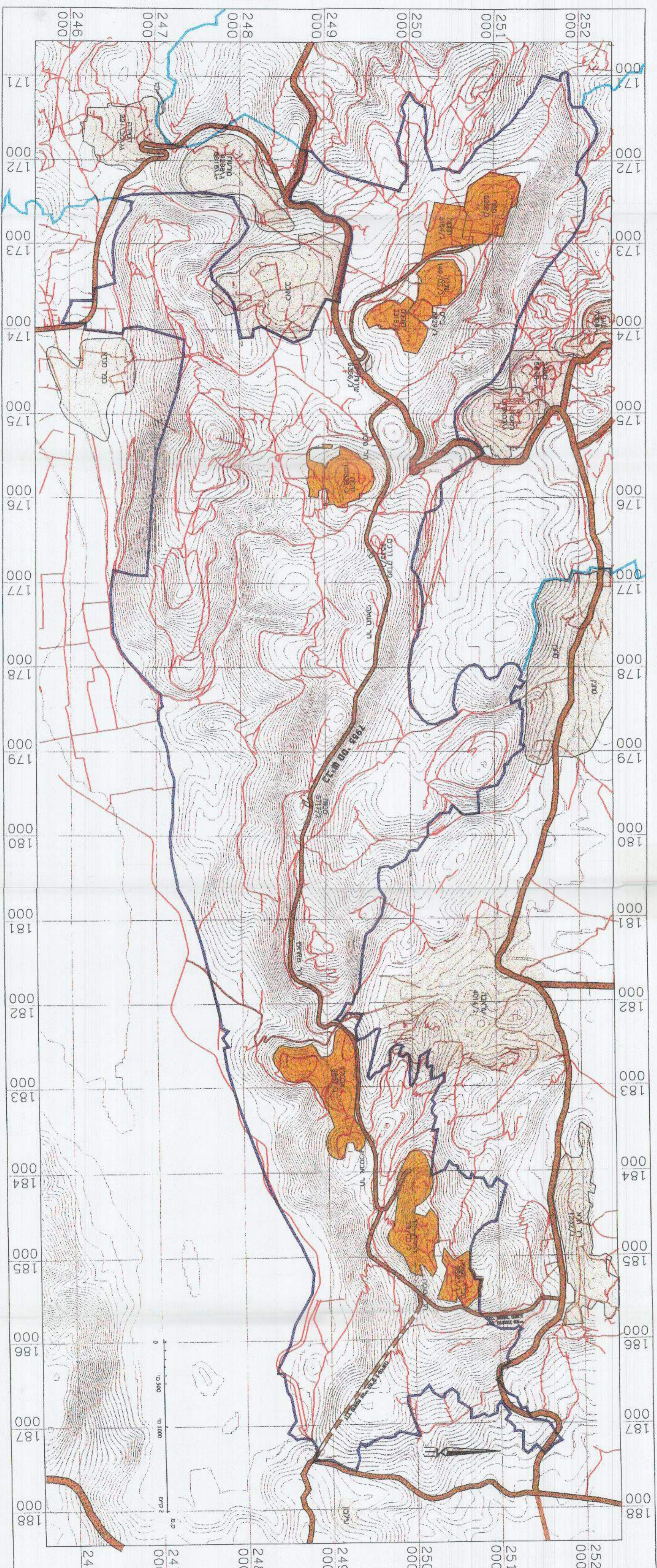
מים - קיים קו מים מיודפת דרומה לכיוון רכס עצמון וכפר מנדא. קו מים נוסף מתוכנן לעבור מהררית - יחד ואבטליון לכיוון דיר חנא.

המוביל הארצי - בבקעת בית נטופה עוברת תעלה פתוחה של המוביל הארצי. מוביל זה נצפה ממספר מקומות ברכס.

7. איכות הסביבה

במועצה האיזורית משגב מושם דגש רב על נושא איכות הסביבה וחלק מהמאמץ מופנה לחינוך סביבתי. המועצה נבחרה לישום תקן ISO - 14,000, המתווה גישה ניהולית כוללת לסביבה, והפרויקט אמור להתחיל בסוף שנת 1999.

ביוג - במסגרת המאמצים לטפל בנושא הביוב הוקם "תאגיד קולחי משגב", שמטרתו לטפל בפתרונות ביוג לכל ישובי משגב. יחד עם זאת במצב הנוכחי חלק מהישובים באיזור התכנון עדיין לא הגיעו לסידור כולל. הישובים קורנית, מנוף ושכניה מחוברים בקו רק עד למאגר המצוי ליד כבול. ביישוב יודפת מתבצע הסילוק רק עד למאגר הנמצא בסמוך ליישוב. הישוב אבטליון אמור להתחבר בקרוב לקו המוליך לערבה. בהררית - יחד מושתתת מערכת הביוב על בורות ספיגה מקומיים ביישוב. לנושא זה משמעות מירבית משום שמרבית הרכס מוגדר כאיזור רגיש מבחינת משאבי המים ומבחינה אקולוגית. לכך יש השלכות על המשך פיתוח היישובים בעתיד והסביבה בכלל.

P:\PROJECTS\124\124_3.dwg
 P:\PROJECTS\124\124_3.dwg
 P:\PROJECTS\124\124_3.dwg
 P:\PROJECTS\124\124_3.dwg
 P:\PROJECTS\124\124_3.dwg

סקיצה

- גבול תחומים
- גבול מחצות אזוריות
- שביל
- דרך קיימת
- דרך קיימת
- דרך מתוכננת לפי חוק 2
- אזור שטח כפרי קיים

סמל	תיאור
○	הקניין
○	הקניין
○	הקניין

יידוע - מדרית

מפת זרמים ושביעים 3

קנה מידה 1:50,000

תאריך 28.6.99

תמו ויני סרמטי
 תנה לבנה
 תמו ויני סרמטי
 תנה לבנה

סילוק פסולת ומיחזור – מזה כשנתיים מסייעת המועצה לתושבים ליצור קומפוסט ביתי המגיע בממצע למחצית ממשקל הפסולת הביתית. בשלב הנוכחי הוכנסו מתקנים בקרוב לחמישית מבתי האב במועצה ובכלל זה בחלק מבתי האב באיזור התכנון. באיזור קיים גם אתר סילוק פסולת - בדרך היורדת לערבה קיימת מזבלה ששוקמה וכן בדרך היורדת למסלחית.

מחצבות - לאורך כביש 784 קיימת מחצבה קטנה ששוקמה, אך בשלב הנוכחי עדיין לא הגיע השיקום לידי מצב סופי.

8. יזום כלכלי, תיירות ותעשייה

בתחום המועצה האיזורית משגב קיימת פעילות עניפה של עסקים יחודיים ומגוונים, המהווים חלק חשוב ביצירת בסיס כלכלי לאיזור, כחלק משיגשוגו ופריחתו. שילוב בין פוטנציאל כח האדם והסיוע שניתן ליזמים על ידי גורמים שונים כמו הסוכנות היהודית ומשרדי ממשלה שונים, בצורה של מימון וסיוע בהון עצמי, הביא לכך שקיים ריכוז של פעילויות כלכליות, חלקן הגדול כתוצאה מיזמות מקומית. בשנים האחרונות ישנה צמיחה מהירה במספר היוזמות הכלכליות הנולדות באיזור משגב. בתחומי המועצה האיזורית כ - 350 עסקים קטנים עד בינוניים המעסיקים כ - 1000 מתושבי האיזור.

8.1 תיירות

איזור המועצה האיזורית משגב, ובכלל זה רכס הררית יודפת, הינו איזור המצוי בלב הגליל והוא בעל משאבי טבע וערכים נופיים יחודיים.

בנוסף לכך ממוקם האיזור בזמני נסיעה קצרים ממטרופולין חיפה והוא בטווח נסיעה קצרה יחסית גם ממרכז הארץ.

משום סיבות אלו מהווה האיזור צומת מרכזי בגליל לטיילים ונופשים. התיירות הינה מגוונת מאוד והיא כוללת הן תיירות מוזמנת המתאמת וקבועה מראש והן תיירות מזדמנת של עוברי אורח. כמו כן התיירות הינה בטווח רחב של תצורות.

בקרב ישובי משגב, כמו גם בישובים קהילתיים רבים בגליל, מרוכזים מספר רב של אטרקציות תיירותיות - טיולי הרפתקאות ואתגר, אירועי תרבות ואמנות, אתרי נופש פעיל, מרכזי פעילות ויצירה לכל המשפחה, חניונים, מיצפורים, אתרי טבע, אתרים ארכיאולוגיים, מסעדות, בתי קפה, בתי הארחה, כפרי נופש, חדרי לינה כפרית ועסקים ושירותים העוסקים בתחום הרפואה האלטרנטיבית והמשלימה ותיירות בריאותית. פעילות זו באה במקביל לפעילותם השוטפת של בתי מלון בישובים העירוניים הגדולים בגליל - טבריה, צפת, עכו ועוד.

במקביל לתיירות במיגזר היהודי התפתחה התיירות במיגזר הערבי - בעיקר אירוח מסורתי ערבי הכולל סיורים לגרעין הכפר המסורתי, בתי בד, מעיינות, מבני תפילה, ואתרים אחרים בעלי עניין. יש לציין כי בשנים האחרונות הולכים ומתרבים הצימרים וחדרי האירוח במיגזר זה.

8.2 אתרי פעילות תיירותית באיזור התכנון

באיזור הרכס עצמו קיימים מספר אתרי תיירות ושירותי תיירות. חלקה הגדול של רשימה זו לקוח מרפפורט 1997. להלן האתרים העיקריים והפעילות :

1. **לינה כפרית :** 13 יחידות אירוח בהררית
 - 2 יחידה באבטליון
 - 2 יחידה ביחד
 - 1 יחידה בקורנית

סה"כ 18 יחידות. על זה יש להוסיף איכסון מתבודדים על ידי נזירים במבדד הנוצרי ליד הררית.
2. **מוקדי פעילות :** יער הקופים וחי בר בידפת

חניון קקויל ליד הר אחים
 הר עצמון - פריחה עונתית ונקודת תצפית
 מעיינות כאוכב
 מבדד נטופה
 תצפית וביקור בישוב - הררית
 בית בד באבטליון
3. **מרפא ובריאות :** מרכז בריאות בהררית

קליניקה לנטורופתיה (רפואה טבעית) בהררית
 מכון לטיפול רייקי ומכון לרפלקסולוגיה בהררית
 שיאצו ועיסוי - הררית
 מכון לעיסוי הודי, רפואי ביחד
 קליניקה לטיפול רייקי ורפלקסולוגיה באבטליון
 פרא פסיכולוגיה - אבטליון
 מכון לעיסוי רפואי - שכניה
 טכניקת אלכסנדר ושיאצו - יודפת
4. **הרצאות ומופעים :** קורסים והרצאות בהררית וקיבוץ יחד

מופעים מוסיקליים בהררית, "צלילי טבע"
 "ימי מוסיקה וטבע" 3 ימים בחול המועד פסח
 "פסטיבל הזית" - שלושה סופי שבוע בנובמבר
 "פסטיבל מחולות" בכרמיאל
 "פסטיבל בריאות בחיק הטבע" בסוכות
 אתרים וטיולים באיזור
5. **מסעדות/מזנונים:** מזנון בכניסה להררית (חלקי)

"לקשמי" - בית תה בהררית (חלקי)
 מזנון סמוך ליער הקופים בידפת
 אוכל מהטבון ואירוח אישי במסלחית
 אוהל יעל
 בית ספר לבישול וקייטרינג בקורנית

אינקולינה - יודפת
 מסעדת התאומות - שכניה
 בית הברד באבטליון

6. חנויות תיירותיות: חנות "הסוס הכחול" ביודפת (חנות מתנות)

חנות מפעל הפקעות ביודפת (עונתי)
 חנות מפעל גרביים ביודפת
 "אמא אדמה" חנות קרמיקה ליד "יער הקופים" ביודפת
 "אוקטופוס" באבטליון, עיצוב ריהוט
 "ארומה לייט" חנות מפעל לנרות
 חנות בגדים בקורנית

7. שבילי טיולי מסומנים:

בהר עצמון:
 א. שביל/דרך עפר מיודפת להר עצמון המקיף את ההר (שביל שחור)
 ב. שביל מיודפת לפסגת הר עצמון ומשם למעינות כאוכב (שביל כחול)
 שביל זה ממשיך ומתפצל צפונה להר שכניה ודרומה לנחל אבליים
 ג. שביל/דרך עפר מיודפת ליודפת העתיקה, החוצה את בקעת בית נטופה
 וממשיך עד רומינה שבשולי הר תורען.

באיזור הררית: א. שביל/דרך עפר מדיר חנא דרך מבדד נטופה, הררית, עין נטופה
 חירבת בית נטופה עד עילבון

8. תצפיות נוף עיקריות:

מצפור במגדל התצפית ביודפת
 מצפור בכניסה להררית
 מצפור בחניון קק"ל, בהר אחים מדרום לדרך הרכס.
 מצפור רכב סמוך למכון המים של הררית
 תצפית מפיסגת הר עצמון
 מהפיסגה המערבית של הר שאבי
 מפיסגת הר אחים
 טיילת ומצפורים בשכניה ומנוף
 תצפית מראש תל מורסן
 תצפית ממבדד הררית לכיוון הכנרת
 תצפית בסמוך לצומת מסלחית

9. אתרים ארכיאולוגיים: ברכס מספר אתרים ארכיאולוגיים שפורטו לעיל. האתר העיקרי הוא
 תל יודפת העתיקה

10. אתרים קדושים: קבר שיח' אבו אל היג'א, צפונית מערבית לשוב כאוכב.

בנוסף לאתרים אלה קיימות אטרקציות תיירותיות נוספות מסביב לרכס, בסמוך לאיזור התכנון :
 כפר נופש וחנות תכשיטים ברקפת, מסעדה, חנות לחפצי נוי, ריהוט וקרמיקה במטייע ליד המועצה
 האיזורית משגב, שירותי מרפא וטיפולים אלטרנטיביים בישובים קהילתיים סמוכים, שירותי

לינה בישובים הערביים הצמודים לרכס - בערבה, סכנין, דיר חנא וכאוכב, מסלולי ביקור וסיור המשולבים במוקדי אירוח והסעדה, מוזיאון המורשת הערבית בסכנין, קבר יהודי בסכנין ועוד.

8.3 היקף התיירות באתרים באיזור התכנון

הביקורים ברכס יודפת - הררית מתקיימים לאורך כל ימי השנה בנסיבות שונות (אם כי נתוני השנה האחרונה מורים על ירידה עקב המצב הבטחוני). יחד עם זאת במצב רגיל לשיאה מגיעה הפעילות בעיקר בחודשי האביב אפריל ומאי, במהלך הקיץ בחודשי יוני - אוגוסט ובתקופת החגים - ספטמבר - אוקטובר. במיוחד ראוי לציין את שבוע "ימי המוסיקה והטבע", היוצא אל הפועל מידי שנה בחול המועד פסח, ביוזמת המועצה האיזורית משגב. בעיתות השיא הגיעו כ - 50,000 מבקרים.

מידת הפעילות בשנת 1996, במוקדי תיירות מרכזיים ברכס מוצגת בטבלה הבאה (על פי רפורט וכן יוסף, 1997):

מבקרים בשנה	האתר
80,000	יודפת - יער הקופים ומסחר תיירותי
6,000 20,000 (בהערכה)	הר עצמון ויודפת העתיקה טיולים קבוצתיים משפחות ויחידים
34,000	הררית - לינה כפרית והסעדה, סדנאות, טיפולים, מוסיקה.
20,000 (בהערכה)	הררית, הר אחים, הר שאבי - ביקורים, טיולים, תצפיות נוף, חינוכי קק"ל ומצפורים
4,000 (בהערכה)	מבדד נטופה - סדנאות ואירוח דתי
35,000	פסטיבל - "ימי מוסיקה וטבע"
6,000 (בהערכה)	טיולים רכובים
200,000	סיכום

מכיון שקיימת חפיפה בין המבקרים באתרים השונים, על פי הערכה של רפורט וכן יוסף, 1997, מזוהר בכ- 100,000 מבקרים בשנה ברכס.

טבלה 2: מספר הביקורים באתרים מרכזיים באיזור התכנון במהלך שנת 1996. בהסתמך על רפורט וכן יוסף, 1997.

על פי הערכה של מטיי לשנת 1998, המספר הכולל של המבקרים היה כ- 120,000 נפש. הערכה זו הינה כללית בלבד ומבוססת על הנחות וקירובים. בשנה האחרונה חלה ירידה עקב המצב הבטחוני אך ביחס לצפי עתידי רגוע הרי שעל פי חיזוך מגמות בעוד כ- 20 שנה תהייה כמות של קרוב ל 300,000 - 350,000 מבקרים. תחזית זו אינה מתייחסת למצב בו יפותחו אתר תל יודפת ואתרים נוספים לרשות הציבור. על פי הערכות גורמים המעורבים בתכנון אתר תל יודפת מדובר על צפי אפשרי של 150,000 - 250,000 מבקרים בשנה באתר (במונחים של תקופה זו).

8.4 תעשייה

באיזור המועצה האיזורית משגב ובסביבתה מצויים איזורי תעשייה גדולים - תרדיון, לשם (רפא"ל), בר לב, לבון, תפן וכרמיאל. מבין אלה איזור התעשייה הסמוך ביותר לרכס יודפת - הררית הינו איזור לשם השוכן למרגלותיו הצפוניים של הרכס.

ראוי לציין כי לתעשייה מרכיב חשוב בהכנסות המועצה האיזורית. על פי "תכנית אב למדיניות הפיתוח של המועצה" משנת 1996 רק בשלושת איזורי התעשייה - תרדיון, לבון וציקלון פוטנציאל השטח הבנוי לתעשייה הינו קרוב למיליון מ"ר שטח בנוי. יחד עם זאת בראייה מערכתית לדימויו של האיזור, כאיזור ירוק בעל ערכים נופיים ומשאבי טבע קיימת משמעות רבה במשיכת יזמים וכוחות כלכליים לאיזור, בעיקר כשמדובר באיזורי התעשייה הגדולים, שהם מהווים מנופים כלכליים חשובים בפיתוח האיזור. מבחינה זו לרכס יודפת - הררית חלק נכבד בדימוי ירוק זה.

בנוסף לאיזורי התעשייה הגדולים, קיימים בישובים שטחים ליזמויות בהיקף קטן יותר - בתי מלאכה, בתי תוכנה, מקצועות חופשיים. על פי "תכנית האב למדיניות פיתוח" של המועצה האיזורית משגב פועלות כ- 350 יזמויות תעשיות וקיים מחסור במבנים בתוך הישובים להקמת עסקים נוספים. באיזור הרכס ניתן לציין במיוחד את הישוב יודפת שם קיים בין השאר מפעל ליצור גרביים ואת הישוב מנוף שבו איזור תעשייה ותעסוקה.

9. כושר נשיאה

9.1 רקע כללי

כושר נשיאה הנו כושרם או יכולתם של שטחי התיירות, האתרים, המרחבים והמוקדים לשאת את עומס המבקרים (קפלן, 1996: 100). כושר הנשיאה של אתר מסוים מורכב מכושרי נשיאה של המערכות הבאות:

כושר נשיאה של מערכת הטבע והנוף - כושר נשיאה ביולוגי - כושרה של המערכת האקולוגית הטבעית - החי, הצומח והדומם - לשאת את עומס המבקרים. מחקרים שונים בעולם ובארץ הוכיחו כי כושרה של כל מערכת טיבעית אינו בלתי מוגבל וקיימים ערכי העמסה המביאים לכך שנוצרת פגיעה במערכת האקולוגית, לעיתים באופן בלתי הפיך. כך למשל, מחקר שביצע גולדשטיין וקפלן (Goldstein and Kaplan, 1998) מראה כי מנקודה מסוימת גידול במספר מבקרים גורם להפחתת מספר בעלי החיים בשמורה.

כושר נשיאה של מערכת התשתית - כושרה של מערכת התשתית באתר לקלוט כמות של מבקרים מבחינת קיבולת שטחי החנייה למכוניות, ברזיות המים, בתי השימוש, מקומות ישיבה, אורכי השבילים, כמות מתקני נופש, מערכת התפעול השירותים והתחזוקה, ועוד.

כושר נשיאה של המערכת האנושית - כושרה של המערכת האנושית לתפקד בעומס אנושי. כאן ניתן להבחין בין כושר נשיאה של:

א. המבקרים - נופשים, תיירים מוזמנים או מזדמנים. במקרה זה מדובר על יכולתם אנשים אלה להמשיך ולהנות מהחוויה התיירותית בתנאי העומס הקיימים. תנאי העומס יכולים להיות מירווחים בין מועדי ביקור של קבוצות מבקרים, כמות נופשים ליחידת שטח בחוף ים או באתר מסויים וכד'.

ב. התושבים המתגוררים במקום - במקרים מסויימים כוללים אתרי תיירות ונופש אוכלוסייה מקומית המנהלת חייה במקום. כושר הנשיאה במקרה זה הינו יכולתם של תושבי המקום לשאת בעומס המבקרים תוך ניהול תקין של אורח חייהם.

9.2 הערכת כושר הנשיאה

הערכת כושר הנשיאה אמורה לכלול הערכת כל אחד מכושרי המערכות שפורטו לעיל. כושר הנשיאה הכולל יקבע על פי רוב בהתאם לחוליה החלשה שבשלשת הנידונה. בהתאם למצב הידע הקיים היום קשה להעריך במיוחד את כושר הנשיאה של מערכת הטבע והנוף - כושר הנשיאה הביולוגי. מודל הערכה תיאורטי כמותי ומדויק של כושר מסוג זה לא פותח עד היום באופן משמעותי, כנראה משום ריבוי המשתנים ומורכבות היחסים ביניהם. עם זאת ניתן לקבוע באופן איכותי מספר קביעות כלליות היכולות לספק תמונה, גם אם חלקית ביחס למרכיבי הבעייה:

רגישות המערכת - ככל שהמערכת האקולוגית רגישה יותר כושר הנשיאה שלה יהיה קטן יותר.

מספר המבקרים בשנה - הקושי של המערכת לשאת בעומס יגדל ככל שערך זה יגדל.

אופי פעילות המבקרים - ככל שהפעילות אינטנסיבית יותר כך יגדל הקושי של המערכת לשאת בעומס. אופי הפעילות הוא גם פועל יוצא של קודי ההתנהגות של המבקרים ויחסם לסובב.

העומס השנתי - העומס הנובע משילוב של מספר המבקרים ואופי פעילותם. ככל שכמות המבקרים תגדל ואופי הפעילות יהיה אינטנסיבי יותר יתקבל עומס שנתי כולל גדול יותר ויקשה למערכת לשאת אותו.

אופי התפלגות העומס השנתי - פריסת המבקרים והמטיילים ופעילותם לאורך ציר הזמן. כאן ניתן להבחין בין עומס הפרוס שווה על פני כל השנה מול עומס מרוכז בחודשים מסויימים החולך וקטן לערכי מינימום בחודשים אחרים. אינדיקציה להתפלגות העומס ניתן לקבל מהשונויות בין ערכי העומס החודשיים. מתוך כך ניתן להגדיר את העומס החודשי המקסימלי והעומס היומי המקסימלי וכך גם לגבי ערכי המינימום החודשיים והיחסים ביניהם. במקרה זה קיימת חשיבות רבה ליצירת הפגות וזמני "מנוחה" למערכת באופן שיתאפשר לה להתאושש.

שטח האתר - עבור עומס מסויים, ככל ששטח האתר יהיה קטן יותר כך יגדל קושי המערכת לשאת בעומס. מתוך כך ניתן להגדיר מושג הנקרא: המאמץ הכולל - או צפיפות העמיסה - העומס הכולל מחולק ליחידת שטח. ככל שערך זה גבוה יותר כך יגדל קושי המערכת לשאת בעומס.

מידת קיומם של איזורים סגורים למבקרים באתר ורצפים בין איזורים אלה – קיומם של איזורים סגורים ולא מופרעים בתוך מערכת אקולוגית הנתונה לעומס מבקרים עשויה לסייע למערכת לשאת בעומס בצורה טובה יותר. קיומם של רצפים בין איזורים אלה תשפר עוד יותר את מצב המערכת.

"השטח הנדרש" בפועל – שטח שבילי ההליכה ומשטחי הדריכה בפועל. ככל ששטח זה יהיה מצומצם יותר כך יקטן העומס על כלל המערכת.

בנוסף לפירוט האיכותי שנפרס לעיל ולמרות העדרו של מודל תיאורטי כמותי ומדויק ניתן לקבל באופן אמפירי הערכה כמותית כללית ביחס לכושר הנשיאה של מערכות אקולוגיות שכבר מועמסות ומתפקדות בפועל. לצורך כך נבחרו מערכות אקולוגיות רגישות במיוחד – שמורות טבע, וזאת בכדי שהתמונה שתתקבל תהיה ביחס לתנאים המחמירים ביותר והרגישים ביותר. חשוב לציין כי הערכה זו אינה מדוייקת, היא כללית בלבד והיא אינה תחליף למודל. כמו כן יש לציין כי אין תמימות דיעים בקרב אנשי מקצוע ביחס להעמסת שמורות הטבע במתכונת הנוכחית ויש טוענים שבמקרים מסויימים היא גבוהה מדי.

מהתבוננות בהעמסת שמורות הטבע ניתן להביא מספר דוגמאות: בשמורת טבע יער יהודיה, שהיא בעלת דרגת רגישות גבוהה ביותר ושטחה כ- 65,000 דונם, מבקרים 160,000 בשנה. בשמורת עין גדי, ששטחה כ- 27,000 דונם מבקרים כ- 400,000 איש בשנה. בשמורת תל דן מבקרים בממוצע כ- 370,000 מבקרים בשנה.

בהתייעצות עם גורמים מקצועיים ועם גורמים המשתתפים בוועדת ההיגוי יקבעו, על סמך הנתונים האמפיריים שלוקטו ביחס לשמורות הטבע בישראל, ועל סמך נתונים נוספים, יעדי התכנון של העומס הכולל ברכס יודפת הררית בהתאם לחלופות שונות.

* הערה: הסעיפים הקשורים בכושר הנשיאה נכתבו לאחר התייעצות ולימוד הנושא מקרב גורמים רבים ברשות שמורות הטבע וגנים לאומיים. תודתנו נתונה במיוחד לאלי שדות מלשכת המדען הראשי בירושלים, לחווה גולדשטיין ביולוגית חבל ארץ פלגי מים, אלי דרור משמורת עין פשחה, אבי דוד משמורת עין גדי, רינה רביד משמורת תל דן.

10. איזור התכנון בתכניות השונות

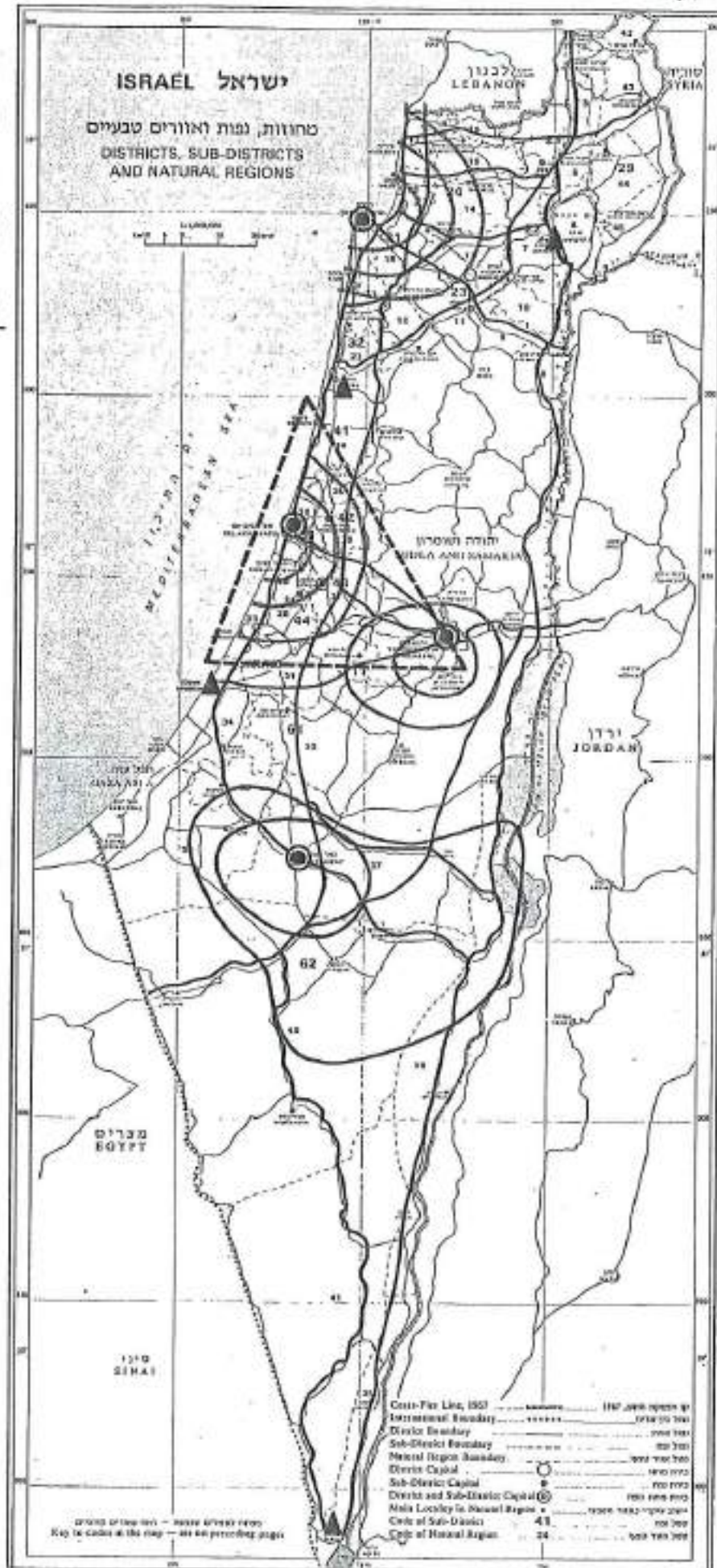
10.1 תכניות ארציות כוללניות

תכנית מתאר ארצית משולבת לבניה, פיתוח וקליטת עליה 31 - תמ"א 31

תמ"א 31 הינה תכנית מתאר שהוכנה בלחץ גלי העליה בראשית שנות ה-90. במקור היא הוכנה כתכנית פיתוח לטווח קצר של 5 שנים. היא אושרה בשנת 1993 על ידי ממשלת ישראל. בתום תקופת התכנית ובהעדר תכנית מתאר ארצית סטטוטורית מסוגה הוארך תוקפה ובשלב זה זוהי התכנית הארצית הכוללנית בעלת המעמד המחייב מתוקף חוק התכנון והבניה 1965.

בתמ"א 31, נקבע רכס יודפת - הררית כשטח שרובו שטח לשימור משאבי טבע. בהוראות התכנית נקבע בסעיף 11.2:

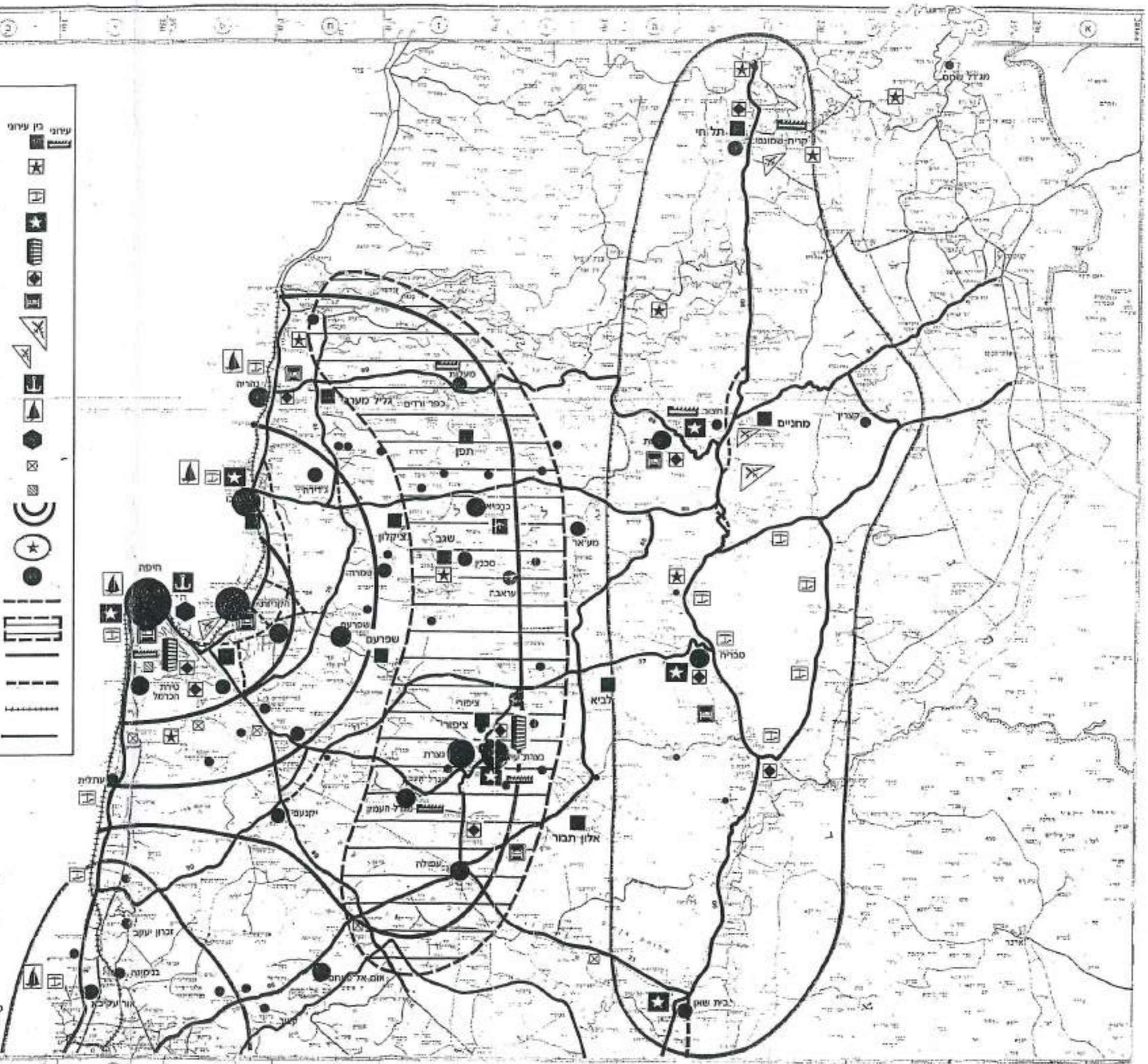
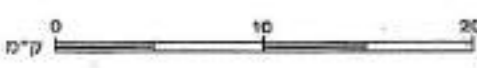
- מקרא:
- מוקד מטרופוליני
 - ▲ עיר מרכזית
 -) "טבעות" המטרופולין
 - △ תחום הליכה הלאומית
 - צירי תנועה ראשיים

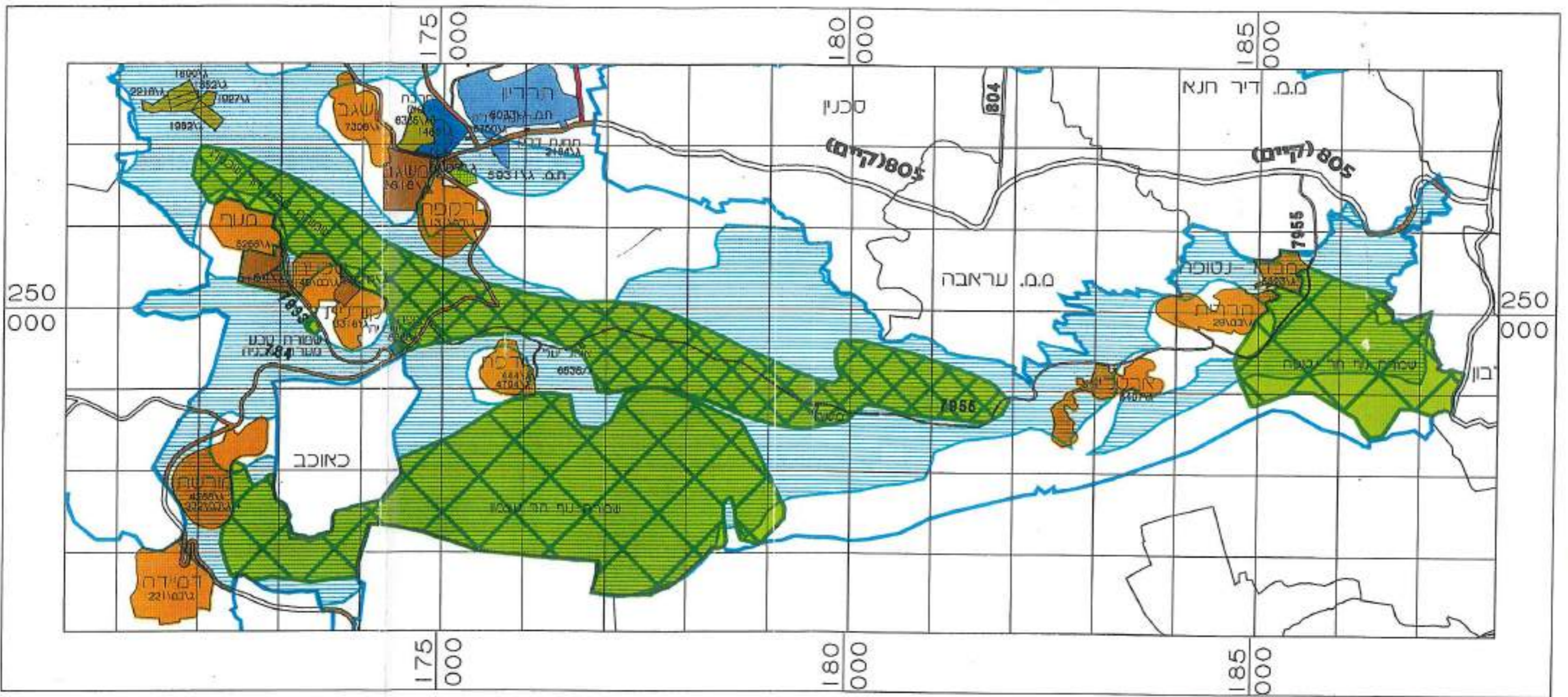

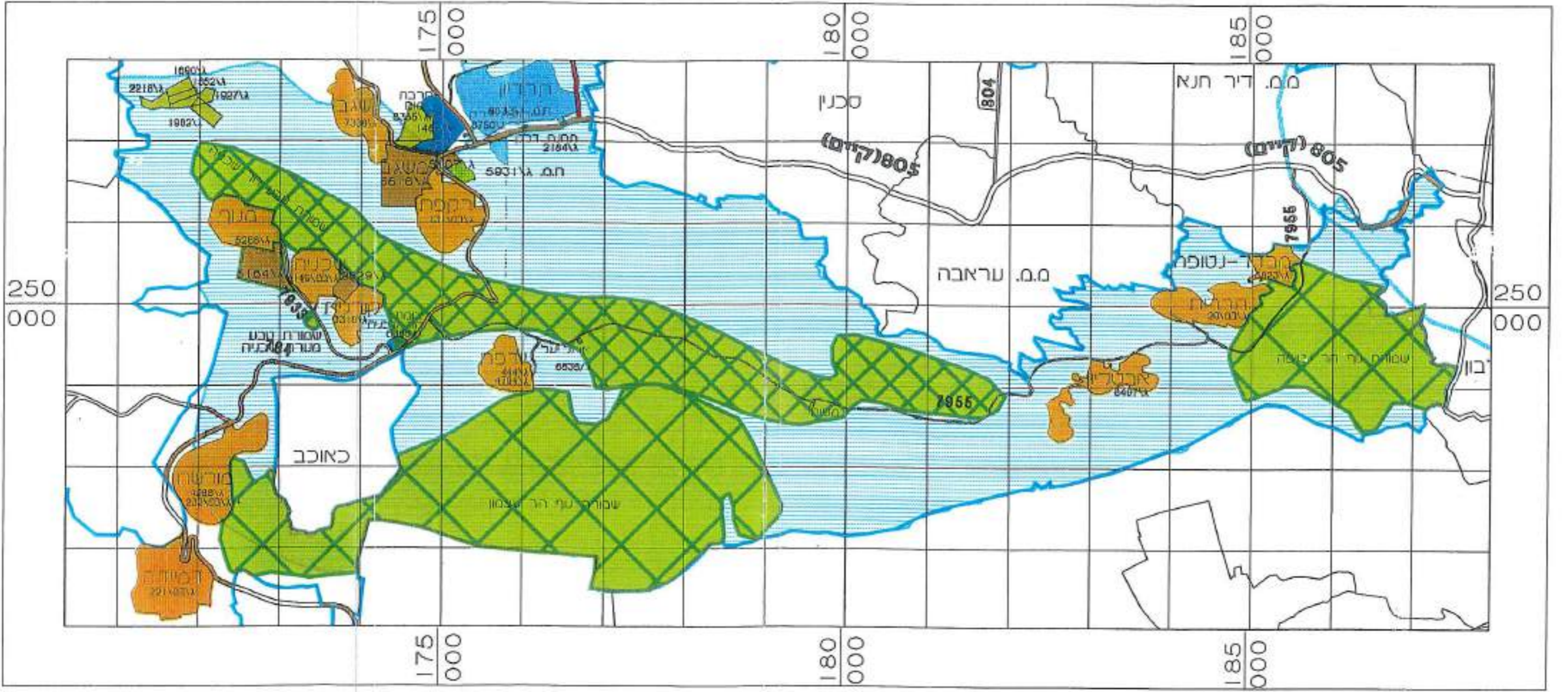
- מקרא:**
- ערובי בין ערובי
 - מקדי תעסוקה בתעסויות
 - מקדי תיירות כפרית
 - מקדי תיירות חופית
 - מקדי תיירות עירונית
 - מקדי תעסוקה עסקיים ואלטוניים
 - מוסדות להשכלה גבוהה / מכוני מחקר
 - מרכזי שחתי ברשות
 - שדה תעופה בין ארצי
 - שדה תעופה פנים ארצי
 - נמלים
 - מעגפות
 - תחנות כוח
 - בתי מורג
 - בתי עלמין אחרים
 - מרכז מטחמולני ומרכזי השפעה
 - עיר ראשית ומרכז השפעה
 - ישוב עירוני (גודל האוכלוסיה ב-1995)
 - תחום הליכה של ישראל
 - אזור פריפריה קרובה
 - עיר תנועה מרכז
 - חומי חרש בטווח התכנית
 - מסילת ברזל
 - גבול התכנית

הישובים לפי גודל האוכלוסיה - באלפים:

- 10 - 5
- 20 - 10
- 50 - 20
- 100 - 50
- 200 - 100

השאגני מים עפ"י ת.מ.א. 31

"שטח שלדעת נורמים שונים שעניינם איכות הסביבה, מאופיין בריבוי משאבי טבע ונוף איכותיים. בתחומי שטח זה לא תותר כל פעילות פיתוח, למעט מטרות תיירות ונופש ושמירת השטח, ולשם העברת תשתיות כגון דרכים, צינורות וקווי חשמל או טלפון וזאת בהתאם להנחיות נופיות של מוסד התכנון. למניעת ספק, מובהר כי לא תוגבל פעילות עיבוד חקלאית בשטחים אלה".

עוד נקבע כי "למרות האמור לעיל תותר בשטח משאבי טבע הרחבת ישובים כמפורט בס"ק 11.1.3. ג' - ו' לאחר קבלת תסקיר השפעה". הוראה זו מצטרפת להוראות נוספות בסעיף 11.1.3 ביחס לשטח כפרי/פתוח, לפיהן הבנייה בישובים הכלולים בשטח זה תהיה מוגבלת למספר יחיד בהתאם לנקבע בסעיף זה.

בנוסף לכך נקבע בתמ"א 31 כי רכס יודפת הררית נכלל בשטחים לשימור משאבי מים. בסעיף 11.2.2. נקבע:

"איזורים אלה רגישים מבחינת שמירת איכות מי תהום ומים עיליים, בתחום איזורים אלה אין לאשר תכניות העלולות להביא לפגיעה באיכות מי תהום ועל כן תכנית לבינוי 100 יחיד או יותר תחייב בסילוק וטיהור מי השופכים לרמה שתמנע פגיעה במי התהום, הכל על פי הנחיות המשרדים הנוגעים בדבר. בתחום איזורים אלה ניתן להקים מוקדי תעסוקה, ושימושי קרקע אחרים שלא יטעו ביעוד זה ובכלל זה תעשיות שלא תפגענה במי התהום ובמים עיליים, ובמקרה של ספק, יחייב מכין התכנית בהכנת חוות דעת או תסקיר השפעה על הסביבה, לפי קביעת מוסד התכנון".

תכנית אב לישראל בשנות האלפיים - ישראל 2020

לתכנית זו אין מעמד סטטוטורי בהיותה תכנית אב. כמו כן תכנית זו הגיעה לידי סיום וכבר הוחל בתהליך תכנוני של תמ"א 35, שאמורה לרשת אותה. תפיסת העל לפיתוח המרחב הלאומי על פי התכנית, שנקראה "הפיזור המרוכז", מושתתת על שלושה מרחבים מעוררים מתמחים - מרחב צפוני במטרופולין חיפה, מרחב מרכזי במטרופולין תל אביב וירושללים ומרחב דרומי במטרופולין באר שבע, הנמצא בהתהוותו המטרופולינית. בתוך כל מרחב מעויר - מטרופוליני אמור להיות "לב ירוקי" הכולל שטח פתוח וירוק. מרחבים מעוררים אלה קשורים ביניהם במערכת תחבורה שעיקרה כביש 6, חוצה ישראל. בין המרחב המעויר במרכז ובין המרחבים המעוררים בצפון ובדרום קיימים מרחבי ביניים. בשולי המרחבים המעוררים קיימים מרחבים פתוחים מוגנים לשימור ופיתוח. במסגרת תפיסה זו מצוי רכס יודפת-הררית במרכזו של המרחב המעויר הצפוני של מטרופולין חיפה והוא אמור לתפקד כ"לב הירוק". עובדה זו מעמידה את הרכס במרכז לחצי פיתוח אפשריים בעתיד.

תכנית מתאר ארצית 35 - תמ"א 35

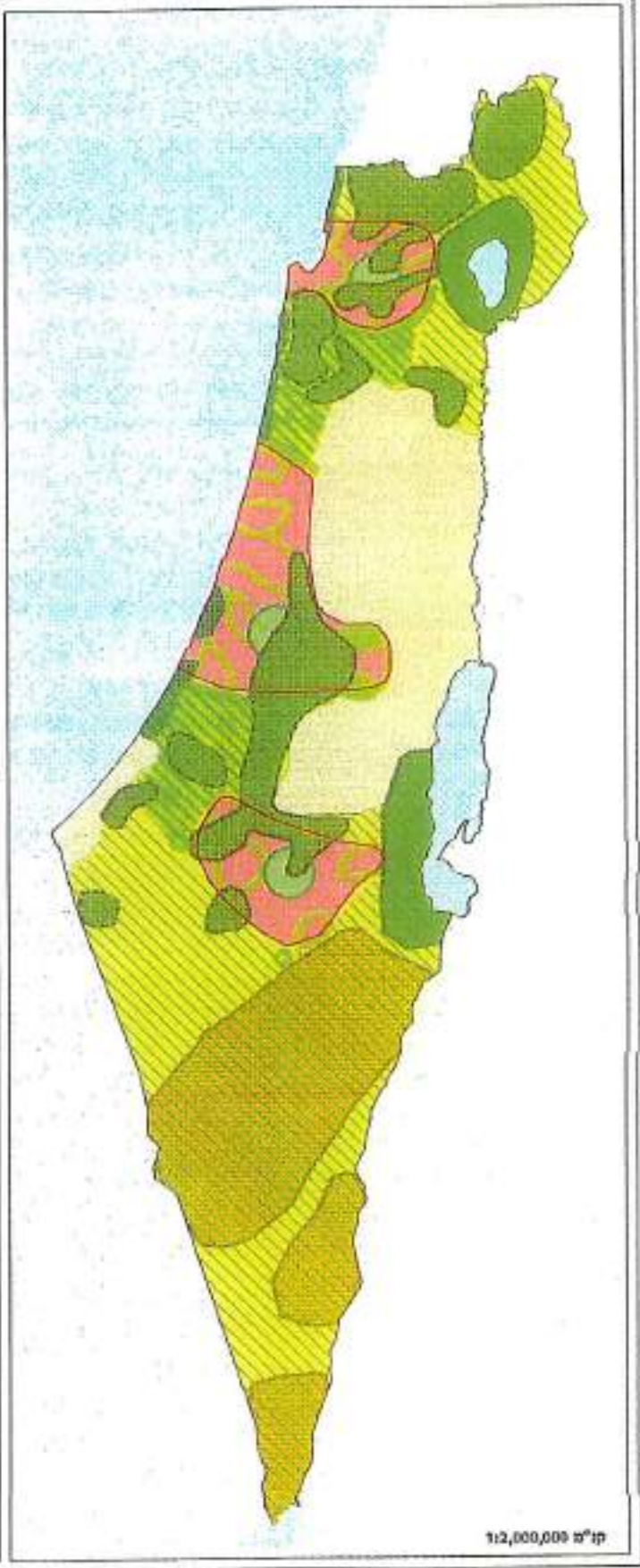
תמ"א 35 הינה תכנית מיתאר סטטוטורית האמורה להחליף את תמ"א 31. זוהי תכנית משולבת לבניה ופיתוח, ולהבדיל מתמ"א 31 שהוכנה במקור לטווח של 5 שנים ותוקפה הוארך מעת לעת, היא מייעדת לטווח ארוך לשנת 2020. תכנית זו באה לאחר השלמתה של תכנית 2020, שאף היא תכנית ארוכת טווח - לשנת 2020, אלא שתכנית 2020 הינה תכנית אב בלבד ואין לה מעמד סטטוטורי. ההוראה להכנתה של תמ"א 35 ניתנה על ידי המועצה הארצית לתכנון ובניה בשנת 1997.

מפה 5.6

תפיסת העל לשימור ולטיפוח השטחים הפתוחים

- מרחבים מיוחדים לשימור ולטיפוח**
- מרחב "ירוק"
 - מרחב מרכזי
 - מרחב סביב סקווה נים
 - חומים
- מרחבים מיוחדים**
- מרחבי בעיים
 - "לב ירוק"
- חייכים ומרחבים מיוחדים**
- בסל מרחב מקוץ
- חטיבות נוף - ערכיות משולבת**
- ערכיות/שימוש גבוהה ביותר
 - ערכיות/שימוש נמוכה ביותר
 - לא מסווג

ק"מ 1:4,000,000

ק"מ 1:2,000,000

בשלב זה נמצאת התכנית בתהליכי תכנון ואישור. יחד עם זאת בהצעות שונות ביחס לאיזור התכנון הועלתה אפשרות לקיומו של מרקם עירוני מגובש בבקעת סכנין מצפון - מרקם בעל רצף בנוי באינטנסיביות גבוהה יחסית - ומרקם עירוני מגובש באיזור תמרה ושרעם ממערב. ממרקמים אלו עלולים להוצר לחצי פיתוח כלפי הרכס בעתיד. (מכיון שהתכנית עדיין לא הסתיימה הדברים יכולים להשתנות ומשום כך יש להתייחס לקביעות כאל קביעות ארעיות).

10.2 תכניות ארציות מיגזריות רלבנטיות

תמ"א 3 - תכנית מתאר ארצית לכבישים

בתשריט ריכוז תכניות ארציות (מהתאריך, 21.7.97) לא מופיע ציר יודפת - הררית כציר עם מוצא במזרח - לכיוון דיר חנא. לעומת זאת בתמ"מ 2 הוא מופיע כדרך איזורית המתחברת מזרחה לכביש 806.

ביחס לציר חוצה ישראל - בהצעה שהועלתה ביחס לציר זה הוא מתפצל ליד יוקנעם לשני ענפים - צפוני וצפון מזרחי. הענף הצפוני עובר מזרחית למצפה אביב עד איזור נהריה והענף הצפון מזרחי עובר דרך כפר מנאד ובהמשך בצמוד לרכס יודפת - הררית, מצד בקעת בית נטופה עד לאיזור הכנרת. בשלב זה מדובר על מימוש חוצה ישראל עם הענף הצפוני בלבד. יחד עם זאת יתכן שבעתיד תופיע האופציה של הענף הצפון מזרחי ויתכן שהיא תתממש. בכל מקרה כביש חוצה ישראל יגדיל את הנגישות לציבור הבאים ממרכז הארץ לכיוון הצפון ובכלל זה לתחום מועצה האיזורית משגב ורכס יודפת - הררית.

תמ"א 8 - תכנית מתאר ארצית לשמורות טבע, גנים לאומיים ושמורות נוף.

תכנית זו מגדירה מספר איזורים ברכס כשמורות נוף - שמורת נוף הר עצמון במערב הרכס ושמורת נוף הר נטופה במזרחו. בנוסף לכך מגדירה התכנית את שמורת טבע הר שכניה בצפון הרכס.

על פי הגדרת תכנית המתאר הארצית: "שמורת נוף - שטח אשר מבחינת ערכי נוף וטבע או חשיבותו לצרכי נופש או מטעמי איכות הסביבה לא יהיה מיועד לבניה ולשימוש אחר לצרכי מגורים, תעשייה או עסק אחר, למעט בניה או שימוש המותרים על פי התוספת הראשונה לחוק התכנון".

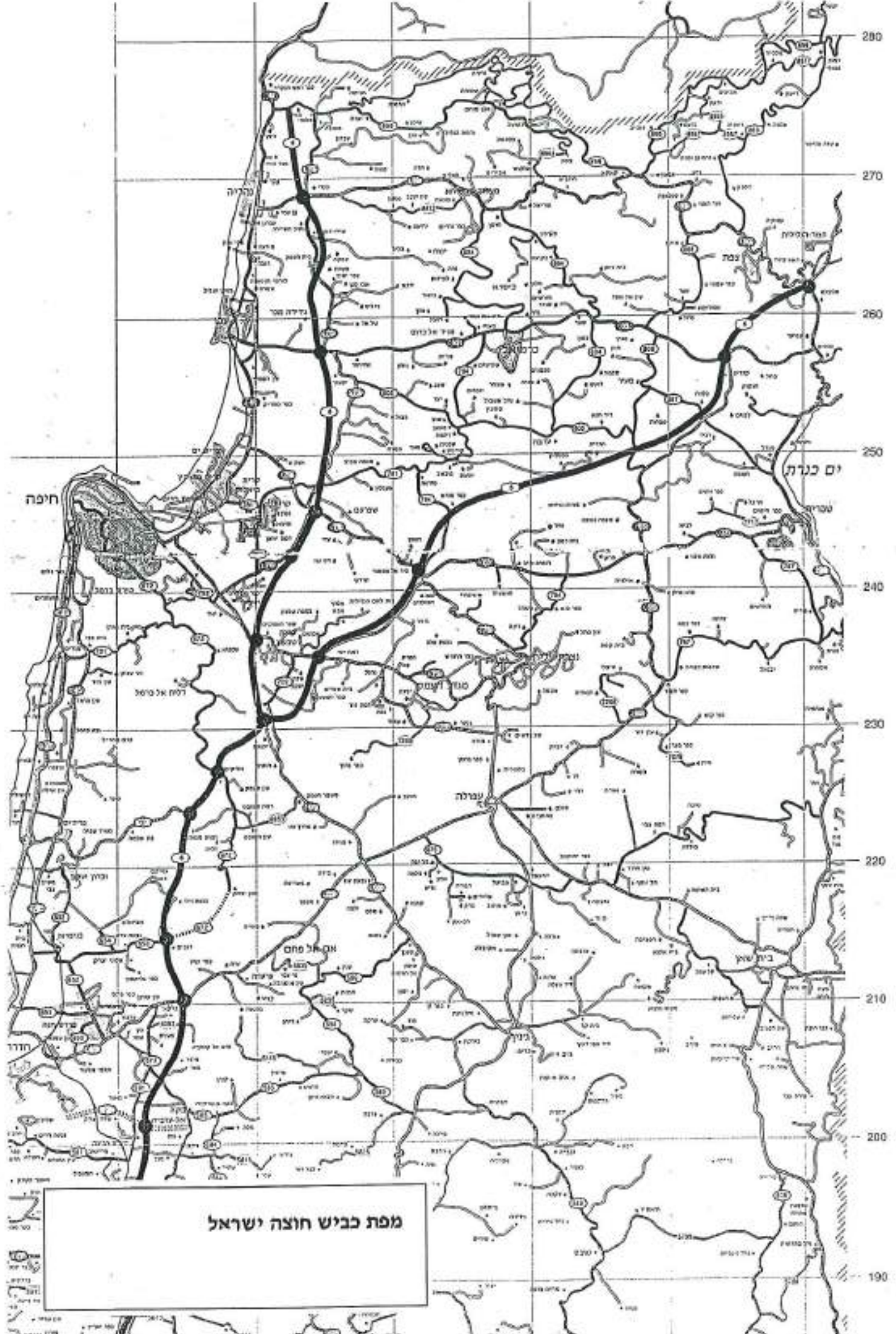
הערה: בשלב הנוכחי נמצא בעיצומו תהליך להגדרת שמורת הטבע נוספת באיזור יודפת. בנוסף לכך קיימות סתירות בין קווי הגבול של שמורת הר עצמון בתכניות השונות. ככל הידוע בשלב זה מתקיים תהליך לזאוס הגבולות בין הגורמים השונים בכדי להביא סתירה זו לידי סיום.

תמ"א 10 - תכנית מתאר ארצית לתחנות כח ורשת חשמל

על פי תמ"א 10 חוצה את הרכס בסמוך ליודפת קו מתח גבוה.

תמ"א 12 - תכנית מתאר ארצית למפעלי תיירות ונופש

תכנית המתאר עוסקת בנושאי תיירות ונופש. רכס יודפת הררית, מצוי על פי תכנית זו בחבל ארץ תיירותי "גליל תחתון" בו ניתן להוסיף עד 500 חדרים לשנת היעד 2010.

מפת כביש חוצה ישראל

תמ"א 22 - תכנית מתאר ארצית ליער וליערור

תכנית תמ"א 22, שאושרה על ידי ממשלת ישראל בנובמבר 1995, מיעדת מספר סוגי יערור בתחום רכס יודפת-הררית:

יער טבעי לשימור (חש) : חש - 57, חש - 64, חש - 82, חש - 89.

יער טבעי לטיפול (ח) : ח - 76, ח - 83, ח - 86, ח - 93, ח - 96, ח - 97, ח - 100, ח - 101.

יער נטע אדם קיים (יק) : יק - 62, יק - 79, יק - 86, יק - 90, יק - 94.

מרבית היערות ברכס הינם מסוג יער טבעי הן לשימור והן לטיפול. יער נטע אדם לעומת זאת הוא יחסית מועט ברכס. הסתכלות כוללת יותר על האיזור מראה כי גם מסביב לרכס אין הרבה יער טבעי בפרט נוכח העובדה שמדרום מצוי תחום בקעת בית נטופה שבה אין יער כלל.

תמ"א 23 - תכנית מתאר ארצית למסילות ברזל

בתשריט ריכוז תכניות ארציות (מהתאריך, 21.7.97) על פי תמ"א 23 קיים תואי מוצע של מסילת ברזל יחידה מכיוון חיפה (קרית אתא) לכיוון כרמיאל והגליל המזרחי.

עובדה זו יכולה להגדיל את נגישות הציבור וקהל המטיילים לאיזור מועצה איזורית משגב ובכלל זה רכס יודפת - הררית.

10.3 תכניות מטרופוליניות, מחוזיות ואיזוריות

תכנית מטרופולין חיפה

התכנית הינה חלק ממאמץ תכנוני נרחב לגיבוש תכניות אב למערכים המטרופוליניים במדינה והיא באה כהמשך לתכניות הארציות - תמ"א 31, תכנית אב לישראל בשנות האלפיים - 2020. היא נערכה במקביל להכנתה של תמ"א 35 והיא הגיעה לידי סיום במהלך שנת 1999. מתכנית זו אמורה להיגזר גם תכנית מיתאר מחוז חיפה הנמצאת בתהליכי הכנה.

התכנית עוסקת בדרכים לחיזוקו וביסוסו של מטרופולין חיפה כמוקד עירוני ראשי לאיזור הצפון, תוך התייחסות למדיניות פיזור האוכלוסיה ולחיזוקו של הגליל. במסגרת זאת חולק כל איזור המטרופולין למכלולים שונים. רכס יודפת - הררית מצוי ברובו במכלול 9 הכולל את בקעת בית נטופה. מכלול זה מצוי בגבול המזרחי של המטרופולין.

בחלופות השונות שהוצעו במסגרת התכנית מופיע גוש ערבה, סכנין ודיר - חנא, הנמצאים בשיפולים הצפוניים של רכס יודפת - הררית, כמרחב עירוני. במקומות מסויימים מוצע מרחב פרברי שבחלקו מצוי בסמוך לרכס. בכך מוקף למעשה הרכס, בעיקר מצפון לו באינטנסיביות פיתוח גבוהה יחסית.

תכנית מתאר מחוז צפון - תמ"מ 2

תכנית זו הינה תכנית המתאר המאושרת והתקפה למחוז צפון. היא אושרה ב - 13.2.83 על ידי המועצה הארצית לתכנון ובניה. בשלב הנוכחי נמצאת בהליכים תכנית חלופית לתכנית זו (תמ"מ 2 תיקון 9 בהליכים - ראו התייחסות בסעיף הבא). במסגרת זאת נקבעה שמורת טבע הר שכניה

כרצועה מוארכת המתפרסת בכיוון מזרח מערב מהר שכניה ועד לאיזור הר אחים, והיא עוברת בחלקה משני צידיה של דרך 7955. בתכנית מופיעה דרך זו על הרכס כדרך איזורית המתחברת לכביש 806. זאת בניגוד לנקבע בתמ"א 3 שבה הדרך היא ללא מוצא. שמורת נוף נוספת מוגדרת בתכנית באיזור הר נטופה. שטחים גדולים על רכס יודפת - הררית ובסמוך לו מוגדרים כשטחים חקלאיים.

תכנית פיתוח ותכנית מתאר מחוז צפון - תמ"מ 2 (תיקון 9)

תכנית זו עדיין לא אושרה והיא נמצאת בהליכים. מטרת העל של התכנית היא פיתוחו של מחוז צפון. אסטרטגיית הפיתוח שנבחרה דוגלת בפיתוח מרכז הגליל ולזחילת הפיתוח מהגליל המערבי ועד לגליל המזרחי ומשם לבקעת בית שאן ואצבע הגליל. כנגזרת מכך תכנית הפיתוח של המחוז שמה דגש על הגדלת האוכלוסייה העירונית במספר מוקדי צמיחה, ביחוד בגיזרה המרכזית הכוללת, וזאת על מנת ליצור מסות קריטיות של פעילויות כלכליות וחברתיות.

המועצה האיזורית משגב, ובכלל זה רכס יודפת - הררית, מצויים על פי תכנית זו בלב הגיזרה המרכזית לפיתוח, כאשר המוקדים העירוניים הגדולים מצויים מצפון ומדרום לרכס - מצפון כרמיאל ומעלות, מדרום נצרת, מגדל העמק ועפולה.

תכנית ג' / 6540

התכנית מתייחסת לשטחים שיעודם איזור חקלאי במרחבי תכנון מקומי הנכללים במחוז צפון. היא מהווה שינוי לתכניות מתאר מקומיות בתחומי מרחבי תכנון במחוז הצפון, וכינהם כלולים גם מרחב התכנון של מועצה איזורית משגב. התכנית מאפשרת קביעת הוראות וסייגים למתן היתרי בניה למבנים חקלאיים בשטחים שיעודם איזור חקלאי, קביעת התנאים לשימוש במבנים וקביעת הוראות לתכניות מפורטות באיזור שיעודו חקלאי לדרכים, לשימושים חקלאיים.

תכנית אב למדיניות פיתוח - מועצה איזורית משגב

תכנית זו נערכה בשנת 1996. היא מציבה את המטרות הבאות:

א. שמירה על איכות החיים של תושבי משגב תוך טיפוח החינוך, התרבות ושירותי הקהילה ב. שמירה על ציביון איזור משגב כציביון כפרי ג. יצירת תנאים לפיתוח כלכלי של איזור משגב ד. טיפוח ושימור הסביבה הטיבעית ומשאביה ה. משיכת אוכלוסייה לאיזור כולל: בנים חוזרים, משפחות צעירות, עולים חדשים, השגת מדיניות פריסה מרחבית שתביא לשיוון הזדמנויות ולמיתון קונפליקטים בין קבוצות אוכלוסייה.

החלופה הכוללת לטווח הארוך שנבחרה הינה חלופה קהילתית - תעשיתית. חלופה זו מדגישה את ההתפתחות המואצת, תוך נוספת אוכלוסייה כיעד חשוב אך תוך איזון ושמירה על הצביון הכפרי - קהילתי.

החלופה מציעה פיתוח כלכלי המבוסס על פיתוח איזורי תעשייה במשולב עם פיתוח תירותי. כנגזרת מהחלופה הקהילתית - תעשיתית עוצבה מדיניות פיתוח בתחומים השונים:

מדיניות איכלוס, זיור וקליטה - נקבעו יעדים לגידול מואץ של 10% לשנה וקליטת אוכלוסיה בישובים קיימים. יעד האוכלוסיה לשנת 2004 נקבע ל- 18,000 נפש. הגדל המומלץ של הישובים - 150 - 400 משפחות תוך יצירת הטרוגניות בהיצע הדיור.

מדיניות הפריסה המרחבית - נקבעה מדיניות פריסה מאוזנת, תוך השגת שוויון הזדמנויות. מתן קדימות לישובים קטנים ופחות מבוססים, מתן קדימות לפתרון בעיות תכנוניות כמו הגדלת תכניות מתאר המונעות פיתוח והגדלת הישובים הקטנים.

מדיניות שימור משאבי הטבע והנוף - נקבע בין השאר כי יוגדר "איזור של צירים לטיפוח ושימור" הכולל את שלושת "האצבעות" של המועצה האיזורית, כאשר האצבע הדרומית היא רכס יודפת - הררית. ביחס לרכס זה נקבע כי במסגרת תכנית אב לתיירות תבדק האפשרות לפתח את הרכס כציר תיירות עם מוקדי איכסון לאורכו. כמו כן נקבע כי יש לקבוע מגבלות לגדל האיכסון ולבחון את פיתוח מערך הדרכים בציר זה. בנוסף לאלה נקבע כי יוגבל פיתוח התשתיות בתחום המועצה האיזורית משגב, תמנע הקמת ישובים חדשים ופיתוח התעשייה באיזור יוגבל בהתאם לקיבולת הכוללת ולתקנים.

מדיניות הפיתוח הכלכלי - פיתוח זה יתבסס על יצירת מקורות תעסוקה מקומיים ככל האפשר - באיזורי התעשייה הגדולים ציקלון ותרדיון ומוקדים קטנים בתוך הישובים - כל זאת תוך מניעת התפתחות תעשייה מזהמת ושמירה על הציביון הכפרי. בשולי הפיתוח התעשייתי יפותחו מספר מוקדי תיירות - אקוטוריום ותיירות כפרית יהודית - ערבית.

מדיניות הפעלת שירותי חינוך, תרבות, בידור וספורט - מדיניות המבוססת על העשרת מיגוון הצריכה התרבותית, עידוד היצירה המקומית, חיזוק הפעילות התרבותית בישובים, עידוד ההשתלבות במרחב (יהודית-ערבית). בין השאר שמה התכנית דגש על הפעלת הנוער במשגב תוך הגברת מעורבותו עם הקהילה.

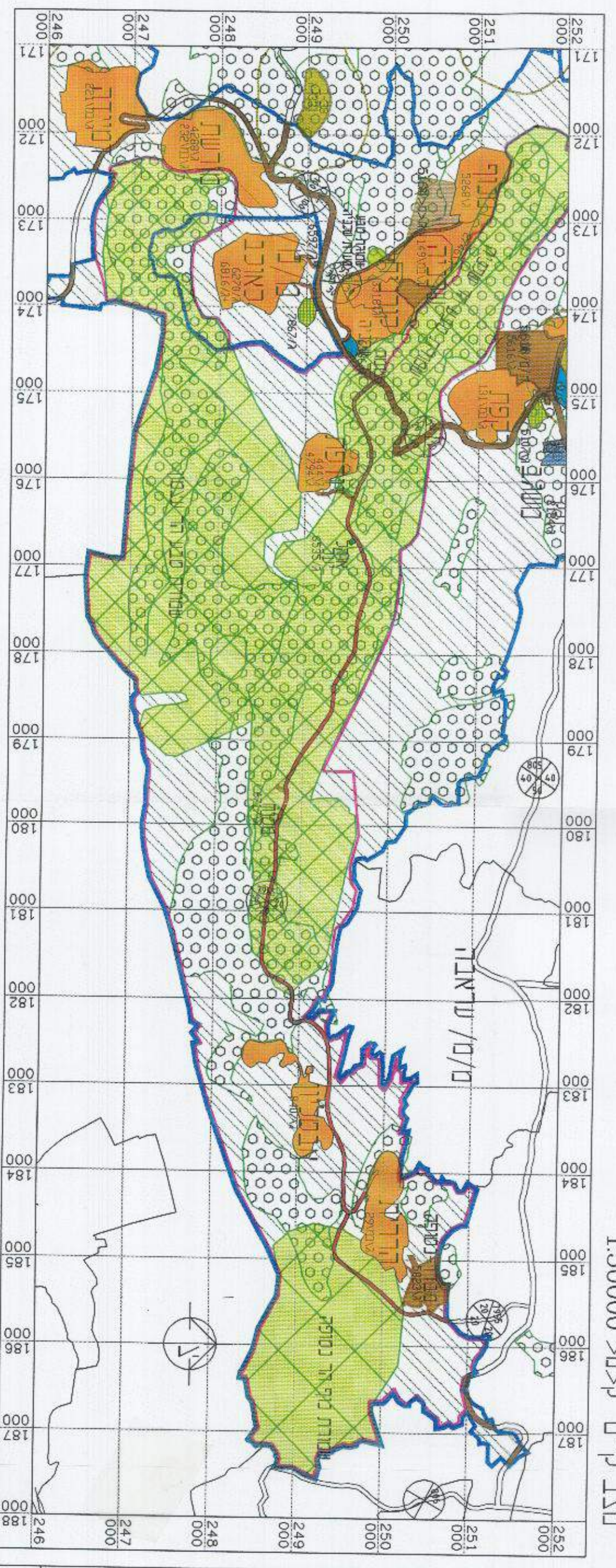
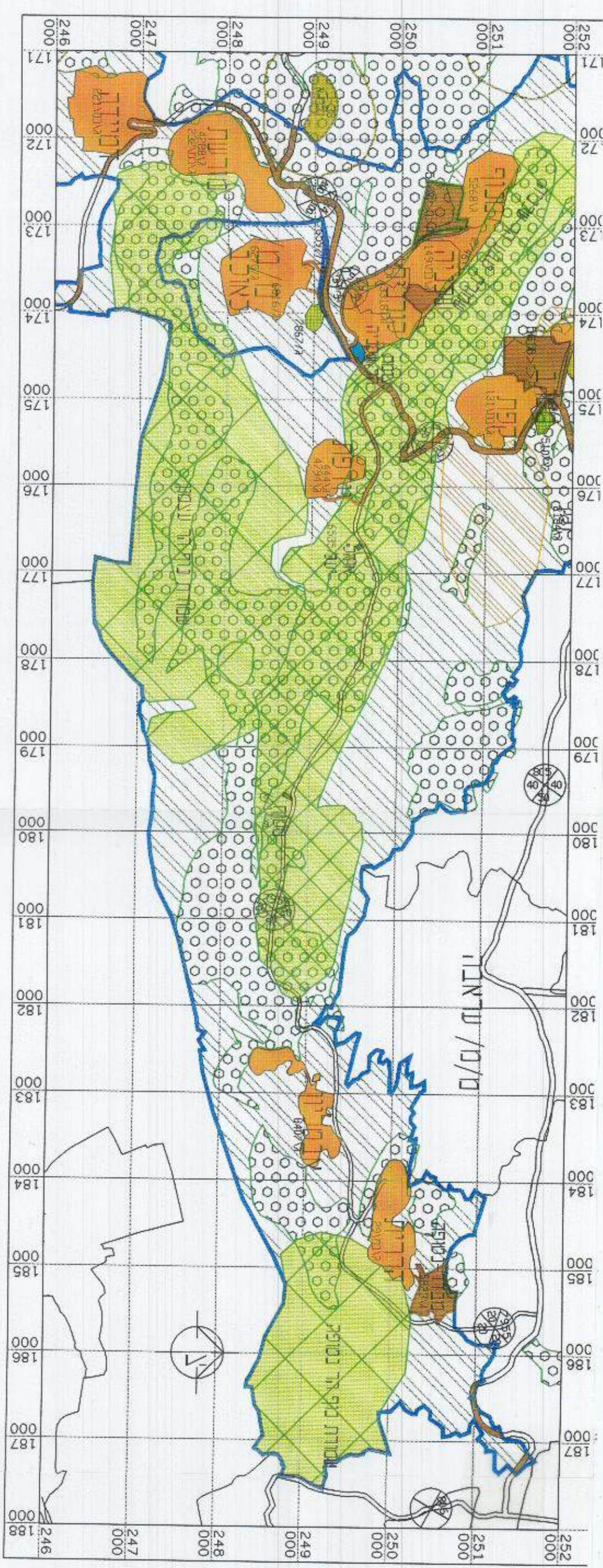
מדיניות הפעלת מערכות הבריאות, הרווחה והקהילה - העלאת רמת, כמות ומיגוון השירותים הקהילתיים במועצה והספקת שירותי בריאות ורווחה באיכות מירבית, מתאימה, מקיפה ואפקטיבית לכלל תושבי משגב.

תכנית מתאר מועצה איזורית משגב

תכנית זו עדיין לא אושרה והיא נמצאת בשלב העידכון לאחר תהליכי הפקדה והתנגדויות. בין השאר כוללת תכנית זו היבטים שונים המופיעים בתכנית האב למדיניות פיתוח שהוצגה לעיל. על פי תכנית זו שטח התכנון בתחום רכס יודפת - הררית מוגדר, כמו מספר איזורים נוספים בשטח המועצה, כ"איזורים לפיתוח מרחבי מבוקר".

"איזורים אלה מוגדרים כבעלי רגישות סביבתית גבוהה במיוחד, בשל ערכי טבע שמצויים בהם או בהיותם נצפים מרחוק או בהיותם יוצרים פסיפס קרקעי נופי. בכדי לשמור על איזון בין פיתוח ושימור ולמנוע הפרה נופית לא מתוכננת לא ניתן יהיה לאשר תכניות מפורטות באיזורים אלה, אלא רק לאחר הכנת ואישור תכנית שתציג תפיסה תכנונית כוללת לכל אזור ואזור, תגדיר חלקים שישומרו, חלקים שיאושרו לפיתוח וצירי כניסה, יציאה ותנועה" (רפפורט, 1997: 2).

קטע מתכנית מתאר משגב רכס הר שכיניה-יזדפת-הררית

מכרז

אזור ישב כפיר

אזור ישב כפיר מתוכנן

אזור מעטפיק

עשורת סבג

עשורת נוף

יער (עפ"י חמ"א 22)

קרקע חקלאית

אזור למוסדות

אזור לכביי משק

אזור לשרותי דרך <

תיירות וסילול

בית עמק

מחצבה > מספרה ותחום
השפעתה עפ"י חמ"א 14

אזור לפיתוח מרחבי מובקר

קו סתת עליון 161/110 ק"י

תוואי מעבר לקווי חשמל
161/400 ק"י

תחנת מיתוג 400 מוצעת

תחנת משבה 161

סטילת ברזל

דרך קיימת/מאשורת

דרך מוצעת

ספער מדרד

קו בנין

רוחם מדרד

גבול תחום שיפוט רשות
סקומית (מחוק לחוכניה)

גבול מחוז

גבול רשות סקומית

גבול תחבנו

גבול תחבית

במסגרת התכנית מוצגת שמורת נוף הר עצמון כשמורת טבע המתחברת לשמורת טבע הר שכניה והופכת לרצף אחד של שמורת טבע. כמו כן בתכנית מופיעה הדרך מיוחדת להררית כדרך הממשיכה ומתחברת מהררית דרומה לכביש 805 - ערבה - סכנין.

לתכנית מצורף סקר נוף שנערך על ידי רשות שמורות הטבע והוא כולל בין השאר מפת יחידות נוף.

10.4 תכניות מפורטות באיזור התכנון

ברכס מספר תכניות מפורטות אם ביחס לישובים ואם ביחס לנושאים אחרים. בשלב זה מצויות בתהליכי תכנון תכניות אב למספר ישובים במועצה האיזורית ובכללם באיזור הרכס. להלן סקירת תכניות:

תכניות ג / 444 , ג / 9164 מושב יודפת (ותכנית ג / 10338 בהליכי תכנון)

תכנית ג / 444 הינה תכנית מאושרת המייעדת שטחים למגורים, מבני ציבור, שטח מתקני ספורט, איזורי משק ודרכים. במסגרת התכנית מיועדים 67 דונם כשטח ציבורי פתוח ליעור ובו 8 דונם המיועדים לקיט/חניונים עם מבנים ארעיים קלים, וכן מיועד בתכנית שטח פתוח של 105 דונם לתכנון בעתיד. באיזור השטח הפתוח מצוי כיום "יער הקופים". תכנית נוספת המתייעדת לשטח זה הינה ג / 9164 שפורסמה למתן תוקף במרץ 98.

בשלב זה נמצאת בהכנת תכנית ג / 10338 להרחבת הישוב יודפת המהווה שינוי לתכנית מתאר ג / 9164 שפורסמה למתן תוקף ב - 2.3.98, לתכנית מתאר ג / 444 שפורסמה למתן תוקף ב - 16.3.78, ולתכנית מתאר תמ"א 22 ליעור, שפורסמה למתן תוקף ב - 16.11.95. על פי התכנית יורחב הישוב בעיקר כלפי דרום וכלפי מערב, ביחס לתכנית ג / 444. התכנית המשתרעת על שטח של 376.63 דונם אמורה לאפשר את הרחבת הישוב בכ - 120 יחידות דיור נוספות, תוך הקצאת שטחים לשטחים ציבוריים פתוחים, שטחים לבנייני ציבור, מגרשים לבנייה למגורים, דרכים וחניות, שטחי חורש טבעי, שטח לבית עלמין וחלוקת שטח התכנית מחדש. בנוסף לאלה נקבעה בתכנית העתקת קו מתח עליון העובר בסמוך לישוב והסדרת מערכת הדרכים הקיימת בישוב.

מבחינת פעילות תיירותית, התכנית כוללת שטח פינת חי בשטח 22.752 דונם ובתוכה "יער הקופים". מבחינת שטחי תעסוקה כוללת התכנית: איזור מבני משק א' - 6.46 דונם, המיועדים לתעשייה קלה שאינה כרוכה במטרד רעש או בזיהום מכל סוג שהוא. יותר מבנה התעשייה והשירותים הנלווים אילוו כגון משרדים שירותים ומחסנים. איזור מבני משק ב' - 21.015 דונם שישמש למחסנים חקלאיים, בתי אריזה, מבני שירות לאיזור משק א' חדרי קירור וחימום וכד'. איזור מבני משק ג' - 7.45 דונם ישמש למבנים חקלאיים, חממות, מכלאות לבעלי חיים, מתבנים ומחסני שירות חקלאיים.

תכנית ג / 8407 - מושב אבטליון.

התכנית בשטח 417.87 דונם, אושרה בשנת 1997. היא כוללת יעודים שונים וביניהם: איזור מגורים מסוג א' - 104 מגרשים בהם ניתן לבנות יחידות דיור אחת למגורים כולל אפשרות לפעילות במקצועות חופשיים בצורה מוגבלת בהיקפה. בנוסף קיים בתכנית איזור מגורים שלובים בהארכה - 80.42 דונם. באיזור זה יוכלו תושבי המקום לגור ולהפעיל עסקים בתחום הארחה ותיירות.

איזור מסחר - 1.54 דונם, למסחר קימעונאי בלבד עבור צריכתם של תושבי אבטליון ואחרים השוהים במקום.

איזור מלאכה ותעשייה זעירה - 9.84 דונם. האיזור מיועד למבנה תעשייה, אחסנה, מסחר ושירותים. תותר הקמת תעשייה שתתן פתרונות שיבטיחו שמירה על איכות הסביבה.

איזור מלונאות ונופש - 65.73 דונם - איזור זה מיועד להקמת עסקים בתחום התיירות כגון: בתי הארחה, אכסניות, בתי מלון, מועדונים, מסעדות ובתי עסק לשירותים אישיים, עבור אוכלוסייה מזדמנת. עבור איזור זה נקבע כי זכויות ומגבלות בניה יקבעו בתכנית מפורטת.

תכנית ג / במ / 29 - הררית - יחד.

תכנית זו המשותפת לשוב הקהילתי הררית ולקיבוץ יחד, הינה תכנית המהווה שינוי לתכנית מפורטת מסי' 4851 והיא אושרה בשנת 1993. שטח התכנית 526.4 דונם והוא כולל איזורי מגורים, שטח לבניני ציבור וספורט (כולל מסחר) איזור קייט, איזור תעשייה, איזור חקלאי, שטח פרטי פתוח ושטח ציבורי פתוח ודרכים. במיוחד ראוי לציין את יעודי הקרקע הבאים:

איזור קיט בן 33.8 דונם, בעל טופוגרפיה תלולה בדרום הררית. שטח זה מיועד למבני קיט, מרגוע ונופש, מבני ומתקני ספורט ובילוי נילווים, מסעדות, קיוסקים, ומבני עזר להפעלת תיירות. לאיזור הקיט מוקצה בתכנית כביש גישה נפרד מהכניסה.

איזור תעשייה נקייה בצפון הררית בשטח בן 3.5 דונם. בשטח זה תותר הקמת מבני מלאכה, תעשייה ואחסנה בלתי מזהמים - מסחר ושירותים (בהתאם להנחיות לשמירת איכות הסביבה).

תכנית ג / 3318 - קורנית.

התכנית אושרה בשנת 1980 ושטחה 260.7 דונם. היא כוללת 91.7 דונם למגורים עם איזור תעשייה בן 7.5 דונם. כמו כן כוללת התכנית 16.3 דונם לצרכי ציבור ושטחים נוספים לדרכים מוטוריות, צירים רגליים ושטח פרטי פתוח. לגבי איזור התעשייה נקבע כי הוא יכלול: מבנים לאחסנת תוצרת חקלאית, ציוד וחומרים, מבנים למיון ואריזה של תוצרת, בתי מלאכה ומבני תעשייה.

תכנית ג / במ / 149 - שכניה

התכנית אושרה בנובמבר 1994 והיא מהווה שינוי לתכנית המתאר ג / 3068 שאושרה באוקטובר 1979. שטח התכנית 284.46 דונם. התכנית מיעדת 156 יחידות דיור חדשות בנוסף ל - 40 היחידות הקיימות - בסה"כ 103.68 דונם מגורים. במרכז הישוב מוקצים לשטח משולב לצרכי מסחר וציבור 25.12 דונם והשאר לצרכים כמו שטח ציבורי פתוח, ספורט, דרכים וחניות.

תכנית ג / 5268 - מנוף.

התכנית קיבלה תוקף בשנת 1988 ושיטחה 433 דונם. היא מהווה שינוי לתכנית מתאר 3408 והיא מסדירה שטחי מגורים, מבני ציבור, תעשייה, חקלאות אינטנסיבית תיירות ונופש, ספורט ושירותים. בין יעודי הקרקע: איזור המגורים 105.5 דונם, כולל יחידות בודדות על מגרשים. איזור תעשייה - 23.3 דונם, איזור חקלאות אינטנסיבית - 20.3 דונם. איזור תיירות ונופש - 41.2 דונם. איזור שיעודו יקבע בעתיד - 28.7 דונם.

הישוב	יח"ד דיור כיום	התכנית	קיבולת תכנית תוקף/הפק'	פוטנציאל ביח"ד	פוטנציאל באחוזים
הררית-יחד	62	ג / במ / 29	422	360	85%
אבטליון	65	ג / 8407	224	159	71%
יורפת	63	ג / 9164	265	202	76%
קורנית	127	ג / 3318	181	54	30%
שכניה	111	ג / במ / 149	196	85	43%
מנוף	101	ג / 5268	200	99	50%
סה"כ	529		1488	959	65% ממוצע

טבלה 2: תכניות מתאר של ישובי הרכס, קיבולת ופוטנציאל לפיתוח
(היחידה לתכנון אסטרטגי, מועצה איזורית משגב, 1998)

תכנית ג / 5164.

מטרת התכנית ששיטחה 225 דונם, ליעד קרקע לבניית חממות עבור מועצה איזורית משגב והיא מתייחסת לשטח המצוי דרומית לכביש הגישה לישוב מנוף. השימוש בקרקע הוא לצרכי הקמת מבני חממות, בתי אריזה, ושירותים נלווים לתפעול החממות.

מבדד נטופה ג / 5823.

התכנית ששיטחה 237 דונם, אושרה בשנת 1991. היא כוללת יעוד שטחים למבני דת, בתחום שכמעט כולו חקלאי, והרחבת דרכים ושבילים קיימים. בשטחים המיועדים למבני דת יותר, כ- 19.072 דונם על פי התכנית, יותר להקים חדרי מגורים, כולל מטבח ושירותים לצרכי מחזיקי המוסד. באיזור החקלאי תותר הקמת חממות, מחסנים לתוצרת חקלאית, לולים, רפתות, דירים, אורוות, כלביות, שובכים, בתי אריזה, סככות, ציוד חקלאי, מתקנים ובתי משאבות, באישור הועדה המקומית.

תכנית שירותי דרך - צומת הר שכניה 6366.

שטח התכנית כ- 10 דונם והיא מצוייה בצומת הכניסה להר שכניה. מטרת התכנית היא הקצאת שטח לתחנת תידלוק ושירותים לרכב, שירותי אוכל ושירותי מכירה. השטח המוקצה לתחנת דלק כ- 2.5 דונם.

בית ספר בהר שכניה ג / 8829.

התכנית אושרה בשנת 1996 והיא מהווה שינוי לתכנית ג / 2746. התכנית מיעדת שטח של כ- 50.72 דונם, בין שכניה לקורנית לצורך מוסדות ציבור/חינוך, שצ"פ, דרכים וחנייה, ומיתקנים הנדסיים.

אוהל יעל ג / 6535.

התכנית מתייחסת לשטח בן 2.3 דונם, המצוי על הכביש בין יודפת להררית. היא אושרה בשנת 1991 ומטרתה לשנות את יעוד הקרקע לשימוש כפונדק דרכים, ומרכז אומנויות. בתכנית שני איזורים – איזור אחד יעודו לפונדק דרכים, מסעדה ומרכז אומנויות. בשטח זה תתאפשר בניה ופעילות הקשורה במתן שירותי מסעדה, נופש פעיל, סדנאות לאומנים עריכת תצוגות וירידי אומנות מסוגים שונים. איזור שני מיועד לדרכים.

תכנית לפארק בידפת.

התכנית הינה תכנית רעיונית, שהוזמנה על ידי הסוכנות היהודית ותוכננה על ידי האדריכל דסמונד קפלן. בתכנית מוצע שבסמוך לתל יודפת יוקם פארק מבקרים הכולל מרכז מבקרים, שממנו יתפזרו המבקרים לסיורים באתר ובסביבה. מבחינת נגישות מוצע שהפארק והמרכז יקושרו בדרך נופית שתיסלל בצמוד לישוב יודפת ולא באמצעות דרך העפר המצוייה בשלב הנוכחי בגיא היורד מזרחית ליודפת לעבר התל. זאת מהטעם שדרך העפר פוגעת בעמק וחוצה את תל יודפת וכן משום שהדרך החדשה תוכל לשרת גם את המטיילים בהר עצמון.

תכנית דרך 7955.

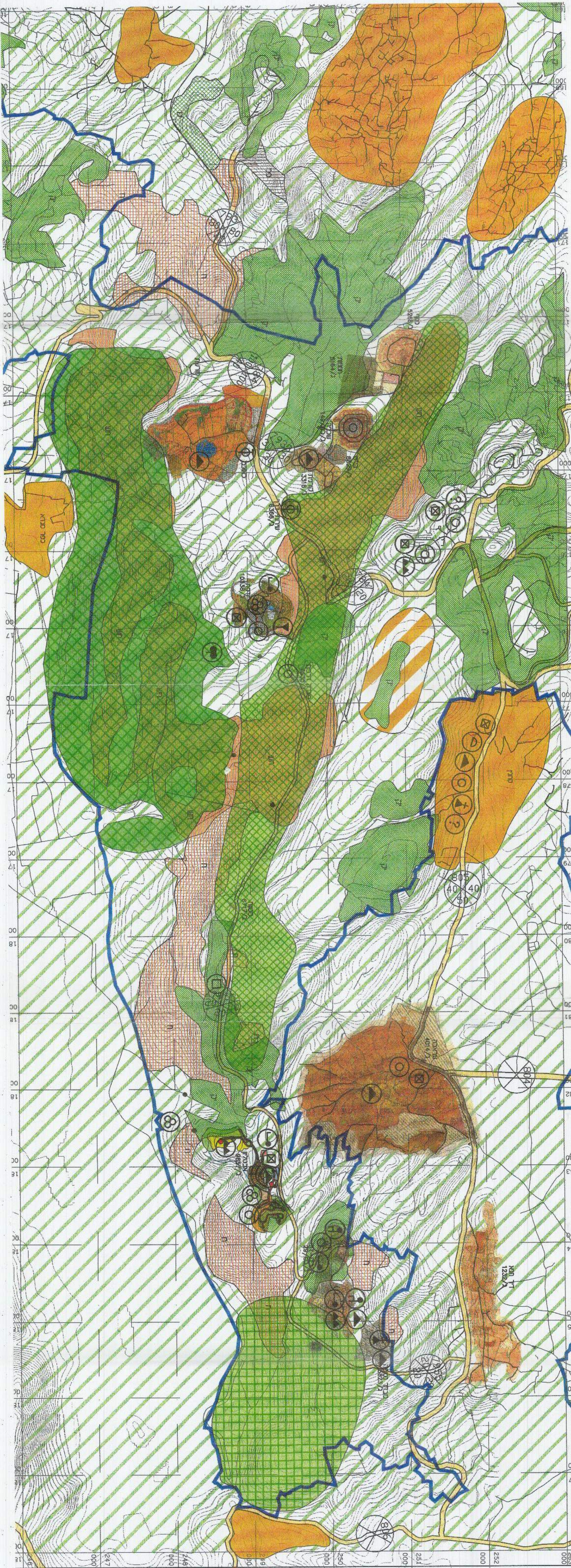
התכנית ניזומה על ידי המועצה האיזורית משגב ועל ידי מע"צ. רוחב הדרך המוצע הוא 30 מ' (בתכנית המתאר של משגב רוחב הדרך הוא 20 מ'). התכנית הוגשה לועדה המחוזית אך לא קודמה בהעדר תכנון נופי.

שמורת טבע הר עצמון.

התכנית כוללת שטח בן 7,700 דונם, המיועד לשמורת טבע באיזור הר עצמון. התכנית נידונה להפקדה בועדה המחוזית (ועדת משנה לנוף הגליל) במרץ 1996. הוחלט להורידה מסדר היום ולהפקידה מחדש.

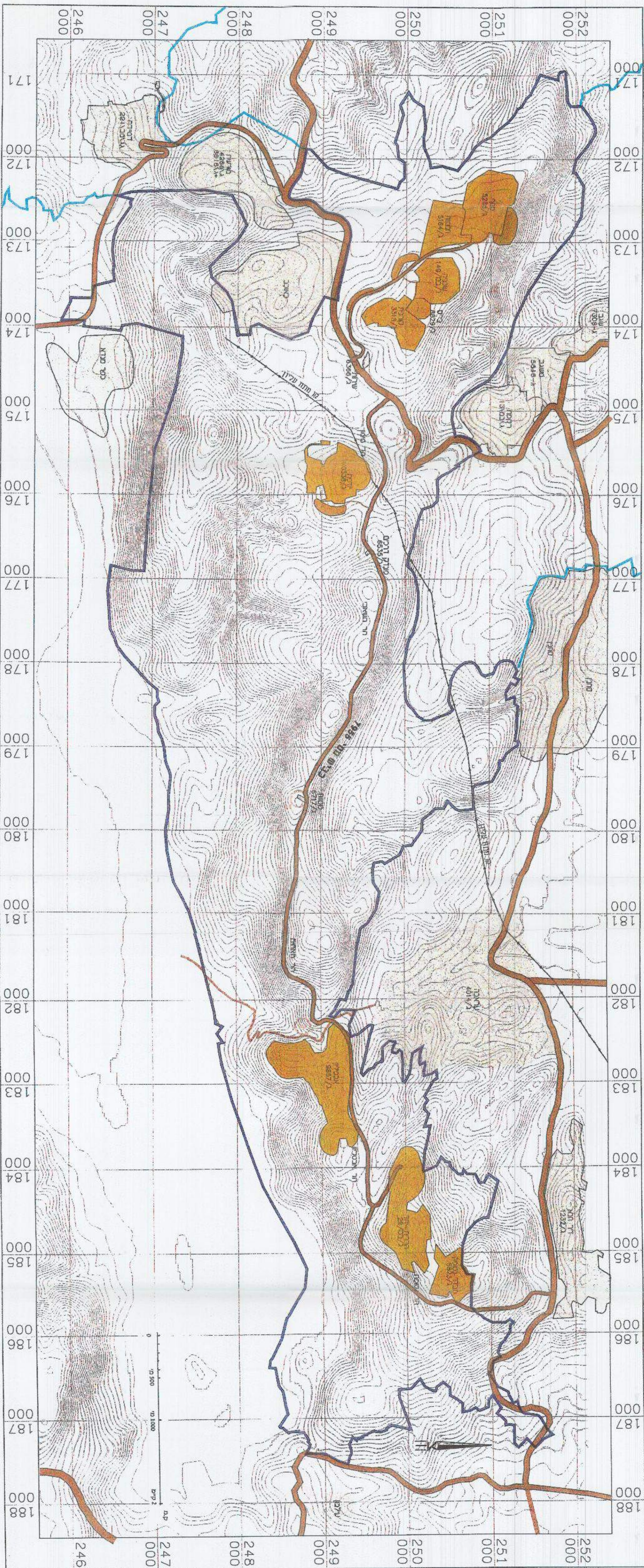
11. בעלויות קרקע

באיזור התכנון קיימות חלקות בבעלויות ציבוריות ובעלויות פרטיות. חלק מהאחרונות מיועדות לשימושים חקלאיים של ערבים מהאיזור. מפת בעלויות קיימת מעבודתם של רפפורט ובן יוסף.

- ▲ איזור קיט ונופש
- ▲ לינה במר"ח
- ▲ מורשת
- ▲ אתר מיוחד
- ▲ מסעדה
- ▲ נופש מעל
- ▲ פינת חי
- ▲ טיול רכב 4x4
- ▲ חניון פיקניק
- ▲ מרכז ירדים
- ▲ אתר עתיקות מרכזי
- ▲ שטוח סבע
- ▲ אתר סבע
- ▲ אתר קדוש מצרי
- ▲ אתר קדוש יהודי
- ▲ אתר קדוש מוסלמי
- ▲ סדמאות ולימוד
- ▲ מכני מרפא ולימוד
- ▲ מסעדה ושירותי דרך
- ▲ גלריות, תחנות, סדמאות
- התישבות בודדים

מפת אתרים וקומפליצייה של
תכנונית
1:25,000

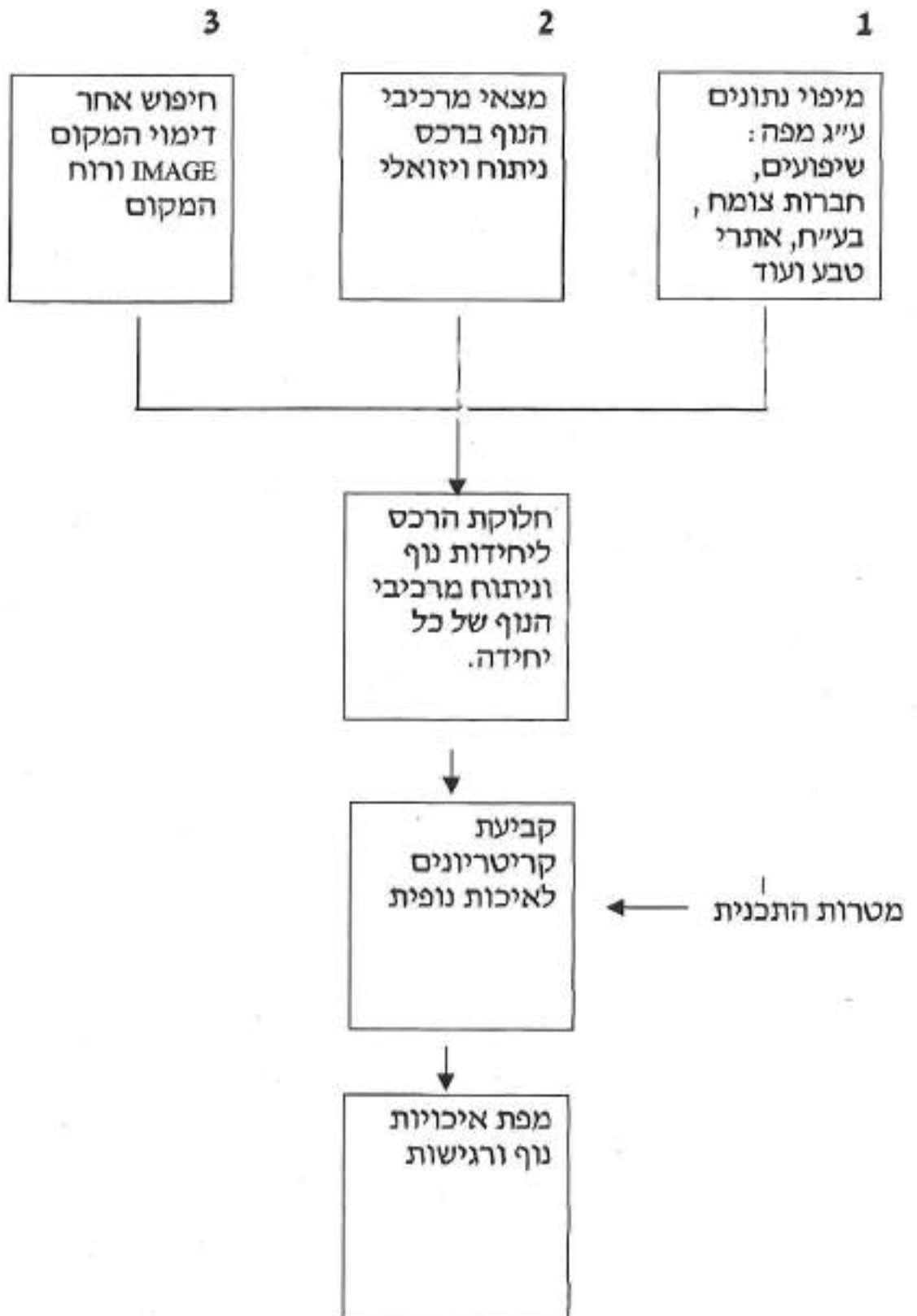

שם תוכנית: 124-הודפת - תוכנית תשתיות
 פרויקט: 124-הודפת - תוכנית תשתיות
 סדר תוכנית: 124-הודפת - תוכנית תשתיות
 מערכת קואורדינטות: 124-הודפת - תוכנית תשתיות

- מקרא:**
- גבול תחומי
 - גבול חשופה אזורית
 - דרך קיימת
 - אזור ישוב כפר קיימת
 - קו מתחם עריון
 - גבול שטח
 - מחצבה / אזור פטורים
 - מנהל לשפוח זווית

מספר	תיאור	החומר	הצבע	הסמל	החומר	הצבע	הסמל
124	יודפת - הודפת	קטע	צהוב		קטע	צהוב	
5	תכנית תשתיות	קטע	צהוב		קטע	צהוב	
	מסלולי	קטע	צהוב		קטע	צהוב	

תאריך: 28.8.99
 גובה: 246.000
 מספר: 124-הודפת - תוכנית תשתיות
 תאריך: 28.8.99

שיטת הניתוח הנופי - שלב הנתונים

12.1 חלוקה ליחידות נוף

חלוקת רכס יודפת הררית ליחידות נוף נעשתה בשני שלבים. חלוקת העל נלקחה מתוך סקר נוף של רשימת (בעריכת מנחם שני). עפ"י סקר זה יחידת נוף היא חבל ארץ בר הגדרה מבחינת גבולות טבעיים אשר ניתן להבדילו מיח' נוף סמוכה בלפחות שניים ממאפייני השטח: מסלע, טופוגרפיה, מורפולוגיה, סטרוקטורה, צומח, איפיונים אנושיים. עפ"י חלוקה זו הרכס כולל 5 יח' נוף. בשלב השני נעשה לימוד השטח, איסוף הנתונים ותעודם, זיהוי ותעד מרכיבי הנוף השונים של הרכס ובהמשך זיהוי ולימוד רוח המקום ודימויו. בשלב הבא, על בסיס חלוקת העל ועל סמך החומר שנאסף נעשתה חלוקה מעודנת יותר שביסודה ההגדרה הבאה:

חבל ארץ אשר נתפש כיחידה אחת, ואשר סך כל המרכיבים הנופיים שלו יוצר מרקם בעל איפיון נופי מוגדר ובעל כותרת המבטאת את מהותו.

הגדרה זו הביאה לחלוקה ל- 9 אזורים שבחלקם חלוקת משנה נוספת, סה"כ 18 אזורי התיחסות אשר יהיו את הבסיס למפת הרגישות ואח"כ לתכנון.

12.2 רוח המקום - GENIUS LOCI דימוי המקום - IMAGE זהות המקום - IDENTITY

שלושת הביטויים מבטאים נושא אחד בהדגשים שונים, כאשר דימוי קשור בשאלה איך המקום נתפש ע"י אנשים וזהות המקום קשורה בשאלה מה הופך אותו ליחודי ושונה ממקומות אחרים. הזיהוי של רוח המקום מהווה אבן פינה לשלב הנתונים כמו גם לשלב זיהוי מטרות התכנון, התכנון עצמו ובחירת החלופה הנבחרת, ועליו לעבור כחוט השני דרך כל שלבי התכנון. דרך הזיהוי היא באמצעות איסוף הנתונים הפיזיים ומרכיבי הנוף השונים ותעודם, איסוף תחושות והתרשמויות של אנשים הקשורים ברכס, והתרשמות פנימית מתוך שהיה בשטח. שלושה רבדים מרכיבים את הדימוי ומעצבים את רוחו של המקום:

1. הנוף הטבעי

כל המרכיבים הטבעיים של הרכס: היותו הר נישא, עצי החורש הטבעי, העצים העתיקים, המצוקים הסלעים ההרים, המעיינות, הפרחים ובעלי החיים והצרופים ביניהם.

2. הנוף הפתוח

שטחי הרכס הירוקים הפתוחים אשר יוצרים רצף של נוף לא מופרע מבחינה ויזואלית, ומופרע במידה מזערית מבחינה אקולוגית.

2 הבטים לרובד זה:

2.1 הבט חיצוני, הבא לידי ביטוי בצפייה ממרחק אל הרכס.

דימוי "ההר הירוק" – קו הרכס והמדורות אשר יוצרים קו נופי מיוחד המתנשא גבוה מעל סביבתו ונצפה למרחקים גדולים מנקודות שונות בתחומי המועצה ומחוץ לה.

2.2 הבט פנימי – בתוך הרכס – האפשרות לנוע בתוך רצף של שטחים ירוקים פתוחים בלתי מופרעים ע"י פיתוח. שימור כזה יוצר גם רצף אקולוגי התורם לבריאות כדור הארץ ושמירת מגוון המינים בו. רצף זה יוצר אשליה למטייל בשטח שהוא נמצע במרחב ירוק לא נגוע כעין "WILDERNESS", דבר שהוא נדיר בארץ צפופה.

3. הנוף התרבותי

ערך זה בא לידי ביטוי במסי אופניים שאפשר לבטא אותם על ציר הזמן:

3.1 הזמן העתיק – המורשת הארכיאולוגית במיוחד של תל יודפת. האפשרות להמחיש את העבר הרחוק, תקופת הישוב היהוי דבארץ ישראל לפני הגלות, חיי יום יום בתקופת ישו מרכיבים היוצרים דיאלוג עם העבר, עם אבותינו שישבו על אדמתם.

3.2 החקלאות המסורתית – ביטוי של נופי העבר. נוף של טרסות ומטעי זיתים. נוף זה הוא גם ביטוי לתכנים של הכפרים הערביים אשר סובבים את הרכס ומקרינים מאוירתם עליו.

3. הזמנים המודרניים –

איכותיות המיוחדות של הרכס משכו אליו סוג מסוים של אנשים שהמשותף להם הוא הכרה בחשיבותו של הצד הרוחני בחיים והצורך להגשים אותו. וביתר פרוט:-

יודפת אשר הוקמה וצמחה מתוך ניסיון מתמיד להתייחס לערכים רוחניים ולשלכם בחיי יום יום. בין עקרונותיה :- פתיחות לדרכים שונות של חיפוש עצמי, ההכרה כי האדמה היא פקדון שנמסר להשגחת האדם, כי מוטל עליו לשמור על הפקדון ולהשתלב בצורה הרמונית בסביבה, כבוד לטבע על כל מרכיביו: אדמה מים אויר שקט צומח וחי וראיה שלו כנכס או מתת שיש לשמור עליו. העבודה בשדה בחקלאות כאמצעי לקשר בלתי אמצעי לטבע וליקום.

הררית אשר נבנתה ע"י מודטים המקיימים אורח חיים המתאים לערכים ולדרך החיים שלהם. בין עקרונותיה סביבה אקולוגית נקיה מרעלים, שמירה על איכות הסביבה, על הטבע הנוף והשקט, פעילות רוחנית אשר תורמת לעולם כולו ולשלומנו ובניה עפ"י חוקי הטבע.

מבדד נטופה כמקום של התבודדות חשבון נפש, הנזירים המקיימים אורח חיים דתי, חקלאות אורגנית, כבוד לטבע ולנוף, חיי פשטות וצניעות.

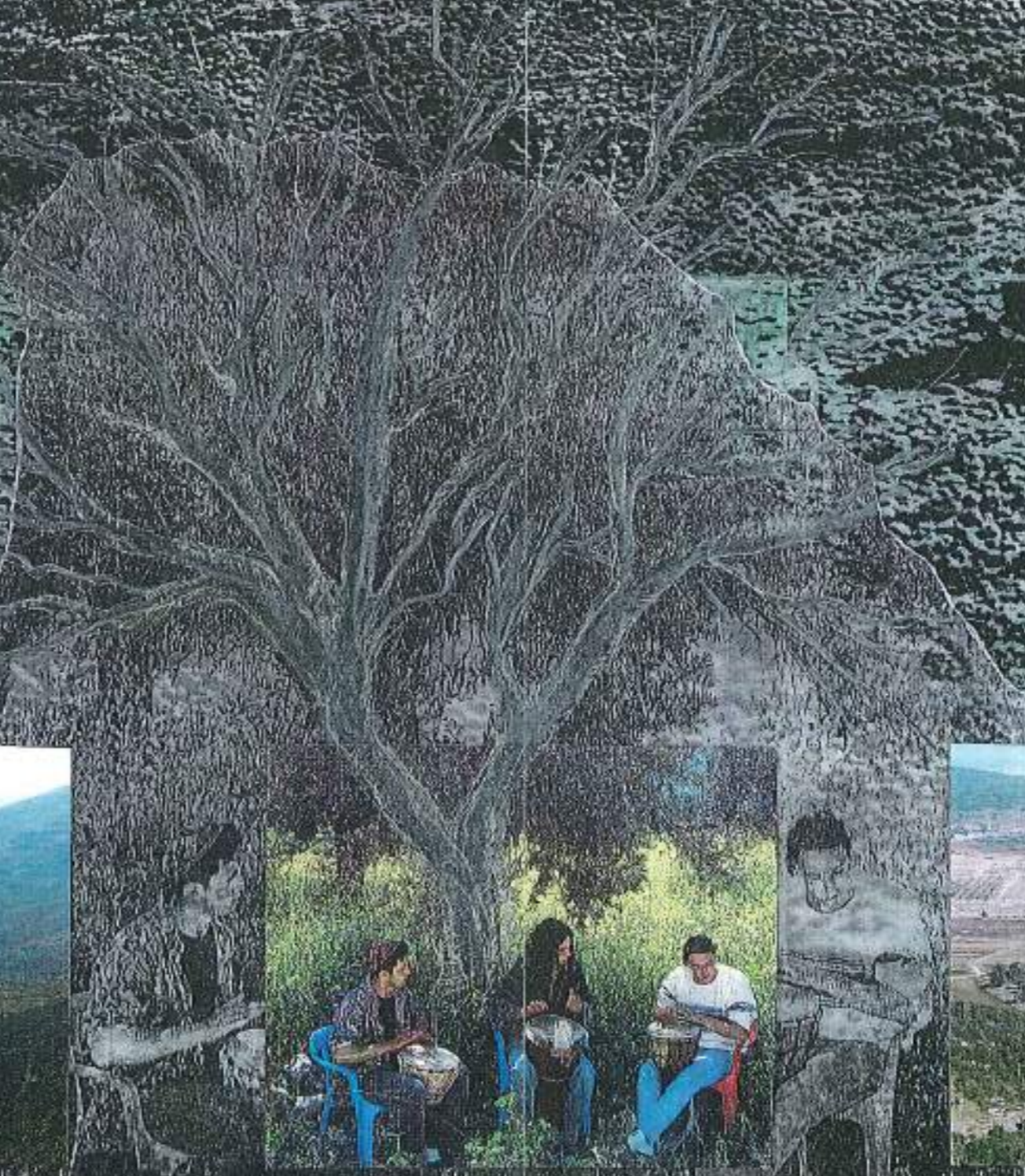
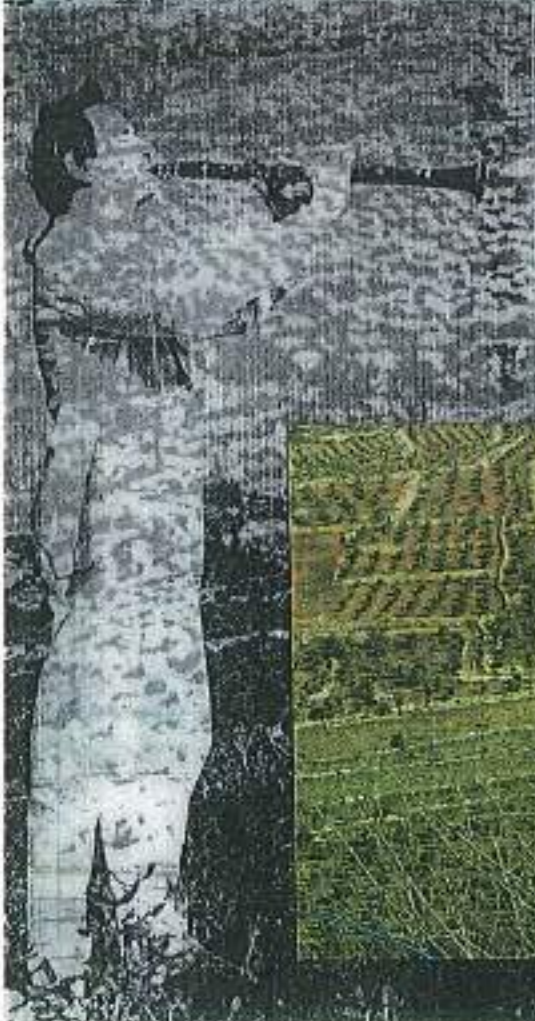
נושא הרפואה האלטרנטיבית על כיווניה השונים אשר התפתח בישובי הרכס ועיסוקים נוספים הקשורים בפעילות רוחנית ובמיסטיקה כגון:- רייקי, טאי צ'י, שיאצו, פראפסיכולוגיה, דיקור ורפואה סינית ועוד.

שילובם של שלושת הרבדים : הטבעי הפתוח והתרבותי יוצר מהות חדשה שהיא חד פעמית, יחודית ואין דומה לה בארץ אשר ניתן לכנותה רוח המקום וביסודה :- רצף של נוף ירוק ופתוח בעל ערכי טבע יחודיים אשר פעילות האדם לאורך הדורות השרתה עליו רוח מיוחדת.

מכאן אפשר להגדיר כי החזון שיפותח בהמשך, יעמוד מאחורי תכנית השימור של רכס יודפת הררית ויעבור כחוט השני דרך כל שלבי התכנון הוא: שימור רוח המקום של הרכס על שלושת רבדיה.

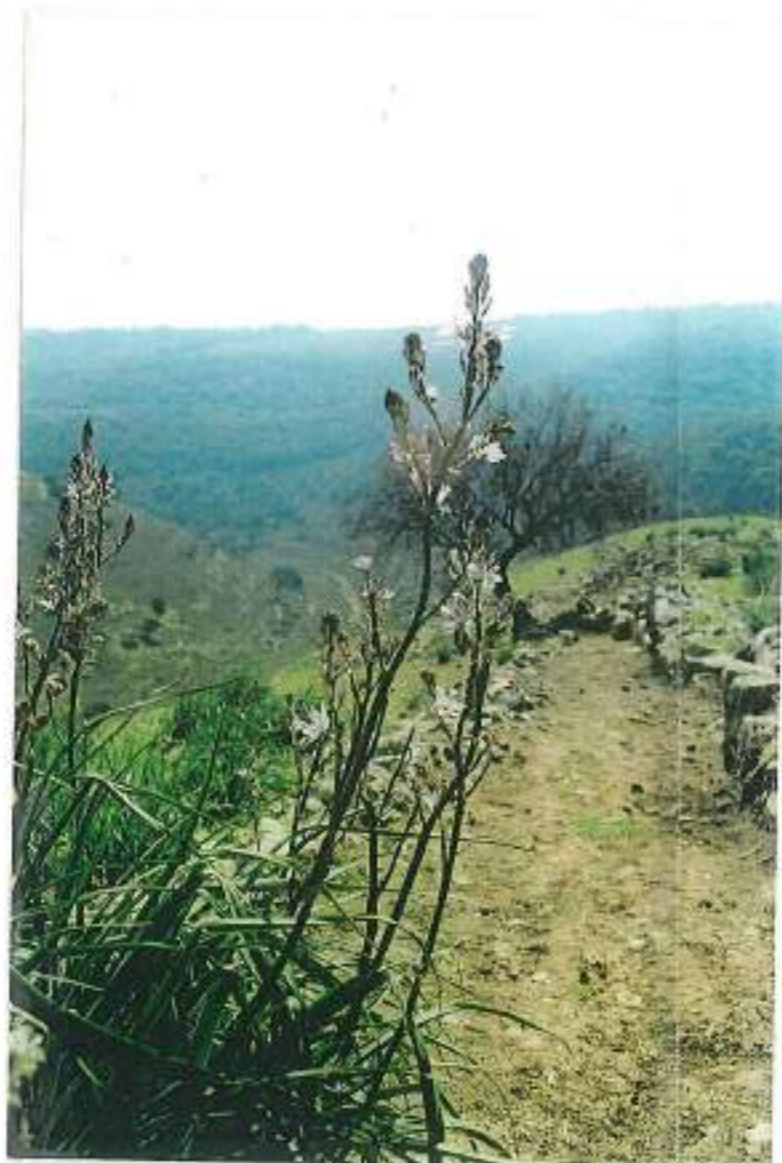

Handwritten text, possibly "y" and "hka".

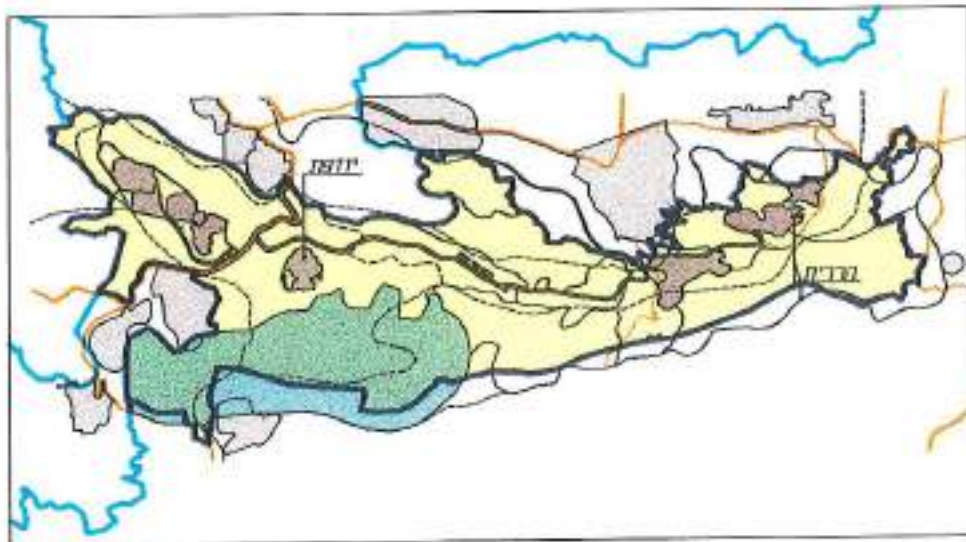

פסטיבל סבז ומזיקה במשוג

12.3 איסוף ותעוד מרכיבי הנוף

יחידת נוף מספר 1 - הר עצמון

היחידה נחלקת לשתי יחידות משנה: א' - פסגה ומתלול צפוני
ב' - מתלול דרומי

גבולות יחידת הנוף חופפים את גבול שמורת הטבע המוצעת, בגרסתה האחרונה המוסכמת. פסגת הר עצמון מתנשאת לרום 547 מטר מעל פני הים והיא הגבוהה מפסגות הגליל התחתון המערבי.

מרכיבי הנוף

1. תצפית נוף ל-4 כיוונים, מן היפים בארץ - נוף רחוק, בינוני וקרוב.
2. חברת אלון מצוי ואלה א"י - בחורש סבוך ועשיר. מפגש של אלון התבור, אלון התולע ואלון מצוי.
3. במדרונות נחל יחפה - אלוני תולע, עצי קטלב מצוי וכליל החורש.
4. ריכוז גבוה של שחלבים, צבעוני החרים, כלנית מצויה, נורית אסיה ומרבדים של דרדר כחול על עדשות הגיר.
5. מתלול דרומי - חברת חרוב מצוי ואלת המסטיק. מדוכא. המדרון תלול וחשוף.

6. מעיינות נחל אבליים :

עין א' – תחתא נ.צ. 1739/2476, רום 300 מ' מעל פני הים.

ספיקה : זרזיף, מים עומדים

תיאור המעיין : מעיין שכבה הנובע בתחתית מערה, המהווה מעיין כוך במדרון המזרחי של אפיק נחל אבליים. עומק הכוך כ- 0.5 מטר, ורוחב פתחה כ- 1.5 מטר. המים נקווים בתחתית המערה ועומקם כ- 30 ס"מ. המים עכורים במקצת. תשתית : דולומיט עם צור (תצורת דיר חנא).

צו מ ח : בקרבת המעיין אין צומח מים, עקב היות המים מוסתרים מאוד, על קיר הסלע שמעל לכוך, ריכוז של השרך : חשפונית עדינה. ח י : פשפשי מים, טריטונים, סלמנדרות. שימוש : סביבת המעיין אינה מופרעת.

עין על ווסטה נ.צ. 1743/2476, רום 350 מ' מעל פני הים.

ספיקה : זרזיף, מים עומדים.

תיאור המעיין : מעיין שכבה. הנביעה בקיר המזרחי של נחל אבליים. המים נקווים לבריכה שחלקה חצוב בסלע, וחלקה סלע טבעי, קירותיה מטויחים. ממדי הבריכה : 4x0.5 מטר.

תשתית : דולומיט עם צור (תוצרת דיר חנא), המעיין נובע על שכבה חווארית. בתחתית הבריכה – טין, חצץ, אבן. צומח : שערות שולמית, אלף עלה, עדשת מים. חי : חסרי חוליות- פשפשי מים, דו – חיים- סלמנדרה וטריטון. שימוש : המים מנוצלים להשקיית עדרים.

עין אל קזיזה נ.צ. 1743/2476, רום 350 מ' מעל פני הים.

ספיקה : זרזוף.

תיאור המעיין : מעיין שכבה. הנביעה בנקבה בקיר המזרחי של נחל אבליים, כ- 10 מטר, מעיין אל ווסטה. המים נקווים בבריכה טבעית שמידותיה 3x2 מטר, עומק המים 20 ס"מ. זרזיף המים עובר דרך בריכה, יוצא ממנה אל המדרון ומחלחל בו. פני המים מכוסים בעדשת מים.

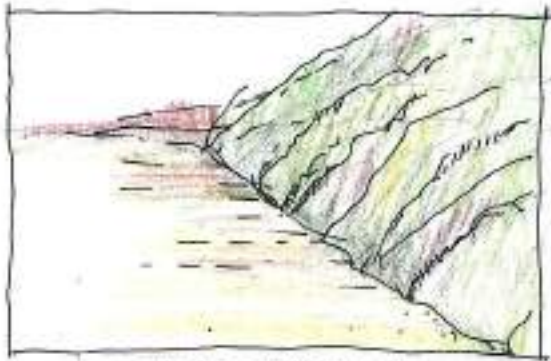
תשתית : סלע דולומיט עם צור (תצורת דיר חנא). המעיין נובע על שכבה חווארית.

7. אתר ארכיאולוגי : על פסגת ההר שרידי מצודה בעלת חומת סוגרים מהתקופה ההלניסטית. גודל החורבה 30x30 מטר. ליד הקיר הצפוני מערכת קברים מהתקופה הרומית. (נ.צ. 1752/2476).

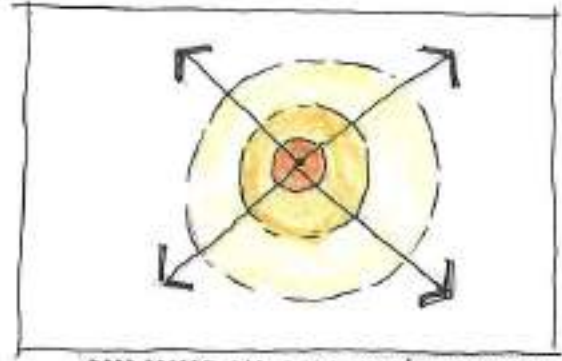
8. קו המגע בין המתלול הדרומי לבקעת נטופה - גבול חד בין נופים, בין יחידות נוף.

9. א. שביל טיול מסומן מיוחדת להר עצמון ומקיף את ההר (סימון שבילים שחור)
ב. שביל טיול מיוחדת להר עצמון ומשם למעיינות נחל אבליים (סימון שבילים כחול).
שביל זה מתפצל צפונה להר שכניה ודרומה לנחל אבליים.

מרכיבי הנוף - הר עצמון

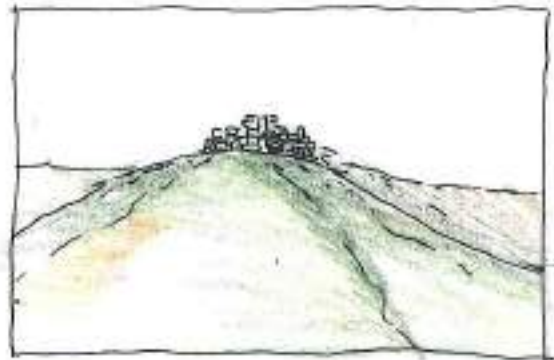
קו מגע של המתלול עם הבקעה

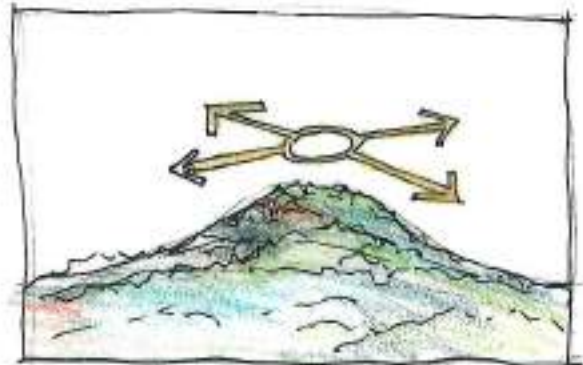
תצפית של נוף קרוב, נוף בינוני ונוף רחוק

מעיינות נחל אבליים

ארכיטולוגיה

הר ירוק המתנשא ונצפה מכל עבר

הר עצמון מפנה צפוני

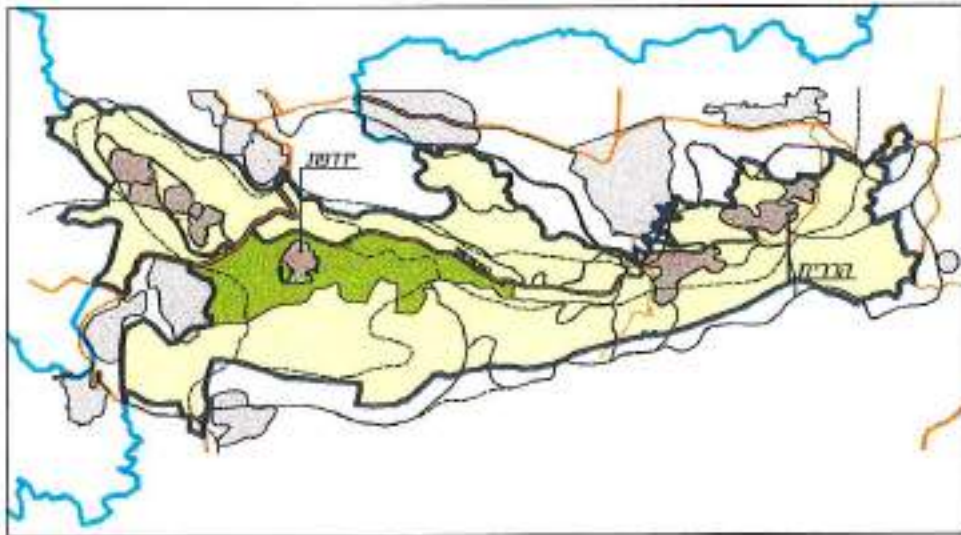

מעיינות נחל אבליים

הר עצמון- חורש סבוכ ועשיר, מבטי נוף דרמטיים לארבע רוחות השמיים

יחידה מס' 2 - סובב יודפת

היחידה מקיפה את האזור שסביב הישוב יודפת. היא תחומה מדרום ע"י הר עצמון וכוללת גם את הפסגות והמורדות הדרומיים של הר השעבי. היא מתאפיינת בהיותה פסיפס עשיר ורב גוני של טבע ומעשה ידי אדם - חורש טבעי ושטחים מעובדים.

מרכיבי הנוף

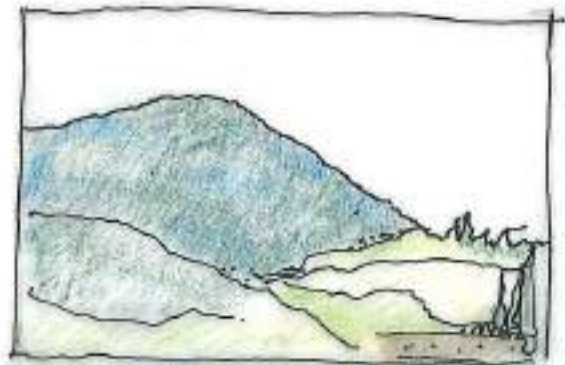
1. הר עצמון - "הר ירוק" מתנשא ותוחם מדרום.
 2. שטחים מעובדים - גידולי שדה תחומים ע"י שדרת ברושים.
 3. מבני אבן יפים, בדרך כלל בראש גבעה.
 4. מפגש של חורש טבעי עם טרסות מעובדות.
 5. עצים עתיקים בודדים בנוף.
 6. תצפית לעבר כאוכב - קו רקיע מסורתי של כפר ערבי.
 7. מטעי זיתים עתיקים, יפי גזע, ומטעי זיתים צעירים.
 8. יודפת - ישוב שבינוי ואופיו משתלבים היטב בחורש הטבעי ובטופוגרפיה.
 9. אתרים ארכיאולוגיים
- א. תל יודפת- אתר יודפת העתיקה, אתר בעל חשיבות לאומית ואיכות נופית גבוהה.
- ב. ח' קנה - נ.צ. 1788/2476 - על שלוחה מעל בקעת בית נטופה - חורבה ובה שרידי מבנה, ריכוז גדול של בורות מים. לאחר המרד הגדול ישבה במקום משמרת כוהנים ממשפחת אלישיב.

- ג. שייך נבי אל הוגיא (כאוכב) נ.צ. 1740/2491 - שרידי ישוב וטראסות מהמאה
 ת-10 נמצאים מזרוע לקבר השייך הגדול ובית הקברות.
10. **מתיישבים:**
 א. בדואים - ערב חוגירת - כ-10 משפחות.
 ב. התיישבות יחידים הכוללת אוהל ודיר - אמנון ולדשטיין
 ג. מבני אבן נטושים - מיושבים
11. **מפגש של ניגודים** בין המפנה הצפוני של הר עצמון למפנה הדרומי של הר
 השאבי. דרך נוף בתוך.
12. **ריכוז חצבים** גדול בתל יודפת וסביבו.
13. **ריכוזי צומח גיאופיטי**, ביניהם סחלבים רבים, על הכיפות הקרטוניות של הר
 השאבי.
14. **תצפיות נוף ייחודיות:**
 א. מתל יודפת.
 ב. מאהל יעל אשר על אחת הפסגות של הר השאבי.
 ג. מאזור טורבינת הרוח בפסגת הר השאבי.
 ד. מגדל תצפית בתוך יודפת.
15. **חורשת אורנים** יפה במיוחד בגבול בין סובב יודפת להר העצמון.
16. במפנים הצפוניים של הר השאבי - חורש מפותח של אלון מצוי, אלה א"י. בקטע
 זה מבוצע ע"י קק"ל טיפוח של אלונים והגנה עליהם, כך שהתמונה שתתקבל
 תהיה של יער אלונים.

מרכיבי הנוף - סובב ידפת

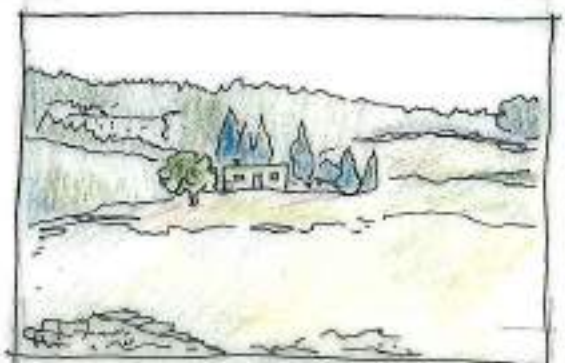
שטחים מעובדים- גידולי שדה

הר עצמון, "הר ירוק" מתנשא ותוחם את האיזור מדרום

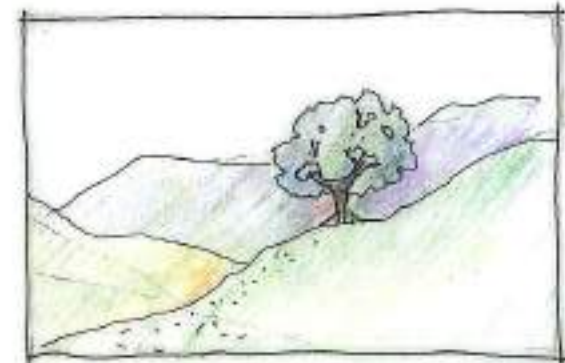
מפגש חורש טבעי- טרסות מעובדות

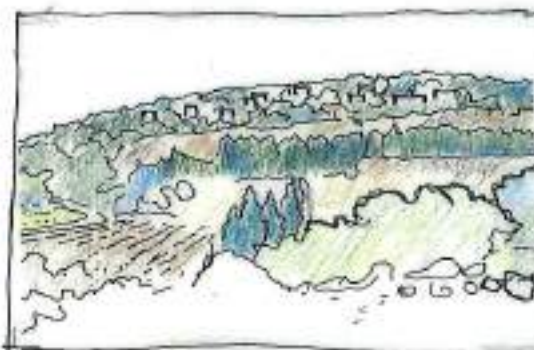
מבנה אבן בראש גבעה

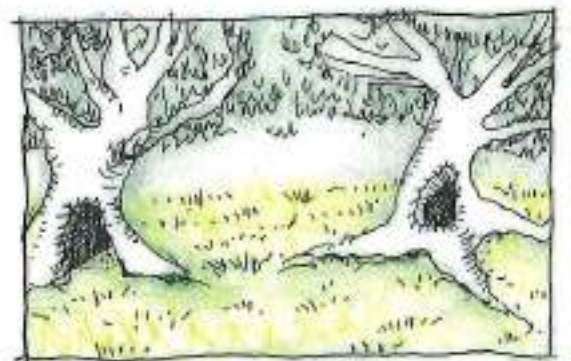
תצפית לעבר הכפר כאוכב- קו רקיע

עצים עתיקים בודדים בנוף

ידפת- בינוי בחורש טבעי

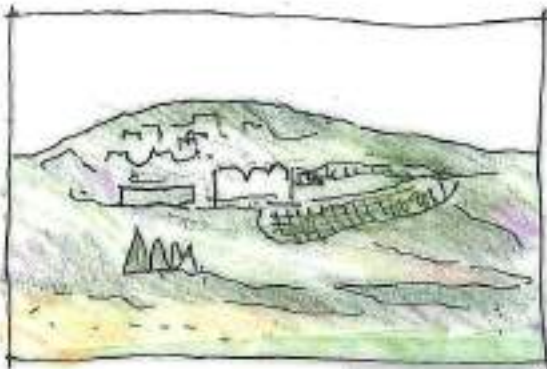
עצים עתיקים בודדים

מפגש חורש טבעי- שדה- עצי כליל
החורש

מפגש חורש טבעי- מטע זיתים

שפך לשיקום

שורת ברזים

חר עצמון מפנה צפוני

דרך נוף בנחל ידפת בין מפנה צפוני של הר עצמון למפנה דרומי של הר השאבי

מבט מכאוכב: פסגת הר עצמון, כביש סובב ידפת.

כאוכב- קו רקיע של כפר ערבי מסורתי

מטע זיתים עתיק בנחל אבליים

חר עצמון

כאוכב

מטע זיתים עתיק

מטע זיתים בפתחת נחל אבליים

חרבת קנה

בדואים- ערב חוג'רת, כ- 10 משפחות

הר עצמון

התישבות בודדים- אמנון זלדשטיין

ידפת ישוב שבינויו ואופיו משתלבים היטב בחורש הטבעי ובטופוגרפיה

הר השאבי- טרשים

קבוצת עצי כליל החורש

הר עצמון

"אוהל יעל" - פונדק דרכים לא מטופל נכון ויזואלית

שטחי החקלאות של יודפת- בגבול שמורת הטבע

זיתים ושטחים מעובדים

מבנה אבן לשימור

שפכי עפר בשולי הישוב

הישוב יודפת

בדואים

מבט לכיוון יודפת

בית תפילה

מבט מתל ידפת אל הר עצמון, הר השאבי.

הר חשאבי- טרשים, עצים בודדים

בית התפילה- שטח פרטי

מפגש חורש-טרסות

חורשת אורנים

מפגש של שדות, ברושים וחורש במורדות הר עצמון

מפנה צפוני- מערבי של הר השאבי (ליד אחל יעל) טיפוח אלונים עיי קק"ל

מבט מתל ידפת מזרח

מבט מתל ידפת לכיוון הר עצמון

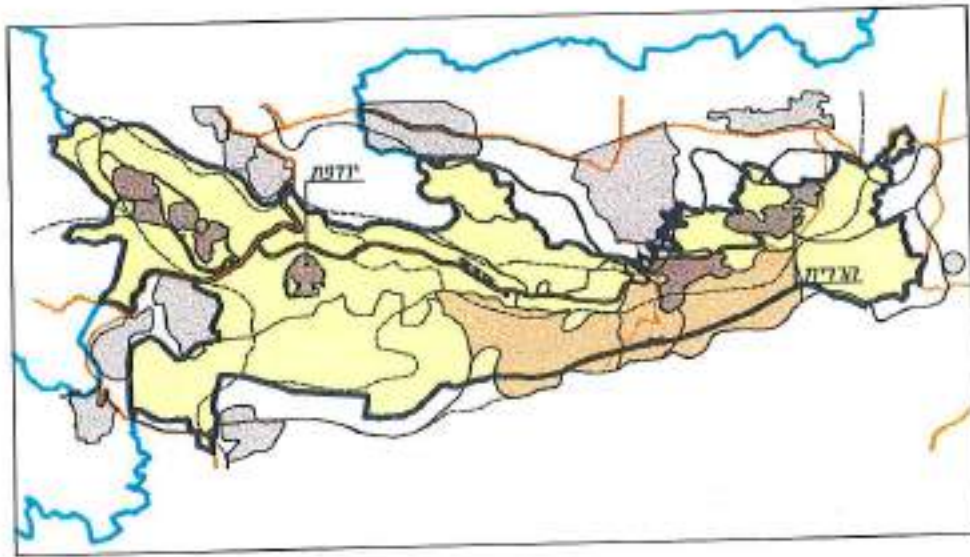

מבני אבן בודדים

שורת ברזשים

מטע זיתים בואדי

יחידה מספר 3 - יחידת המתלול הדרומי

המתלול הדרומי

אזור בעל רום טופוגרפי של כ- 500 מטר מעל פני הים, עם שיפוע חריף לכיוון בקעת בית נטופה. המדרון מכוסה בחורש מדזכא : אלון מצוי, חרוב ואלת המסטיק, עם פוטנציאל שיקום טבעי גבוה. אולם ברובו הוא חשוף ומראהו טרשי. דבר החופך את קו המגע עם בקעת בית נטופה, על שטחיה המעובדים, לחד ודרמטי.

מרכיבי הנוף

1. המתלול נצפה למרחב גדול.
2. קו המגע בין המתלול לבקעת בית נטופה.
3. התיישבות בדואים סמוך לקו המגע במספר נקודות.

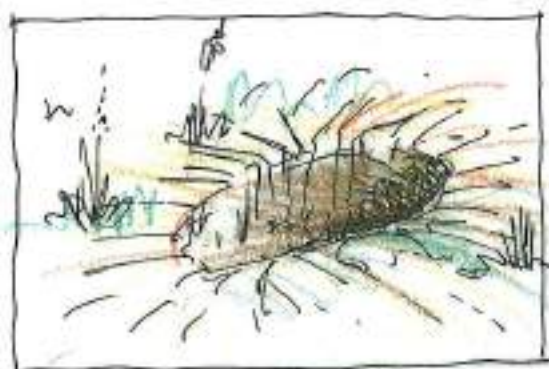
יחידת משנה 3 א'- הירידה למסלחית.

בואדי, דרך אספלט היורדת מהרכס לכיוון בקעת בית נטופה דרך ח' מסלעית. יש מספר מרכיבי נוף המייחדים אותו מתוך סביבתו.

מרכיבי הנוף

1. אתר ארכיאולוגי - ח' מסלחית (נ.צ. 1825/2480) - שרידי בתים מתקופת התלמוד והתקופה שלאחר המרד, בה ישבה במקום משמרת הכהנים.

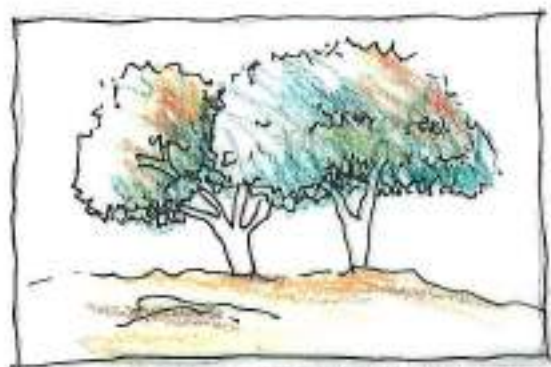
מרכיבי הנוף - המתלול הדרומי

בורות אבטליון

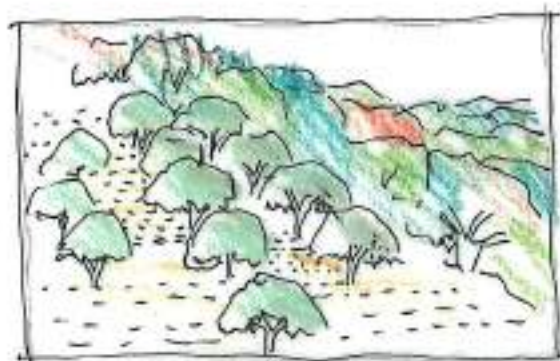
חירבת מסלחית

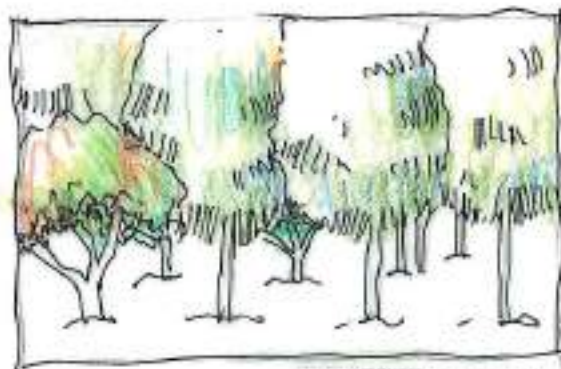
מס' אלונים בודדים עתיקים

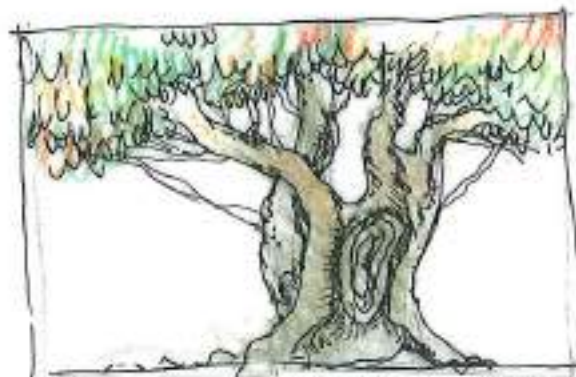
התישבות בדואים על גבול הנקעה

מפגש של חורש עם מטע זיתים

יער קק"ל מעורב

מטע זיתים עתיקים

בדואים ודירי צאן במפגש הוואדי עם הבקעה

יחידת משנה 3-א, המתלול הדרומי.

המתלול הדרומי - קו המגע עם הבקעה

יחידת משנה 3-ב, הירידה למסלחית.

הירידה למסלחית - מבט מתוך ואדי דרומה

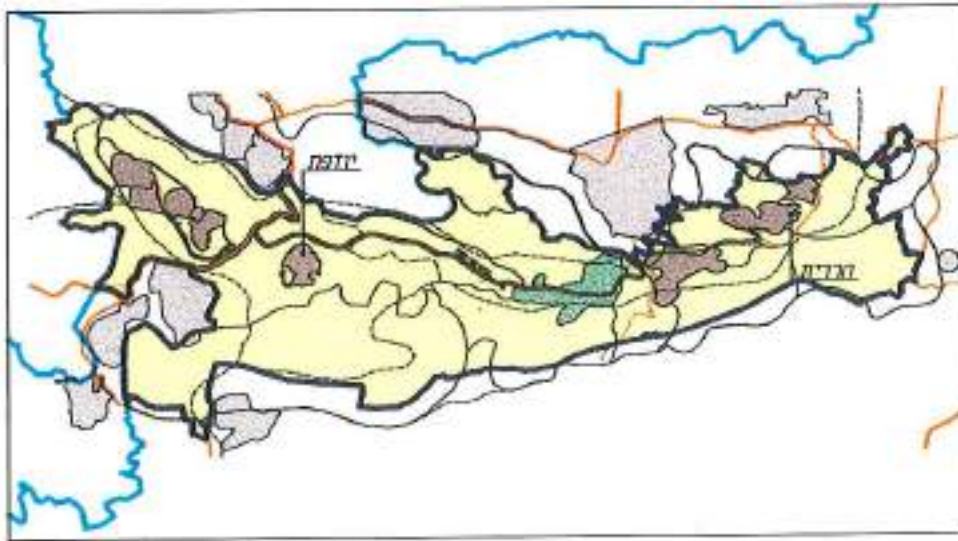

כביש הירידה למסלחית - מבט אל הואדי, מטעי זיתים

עצי אלון גדולים בקו המפגש עם הבקעה

יחידה מס' 4 - היער המחטני הגבוה

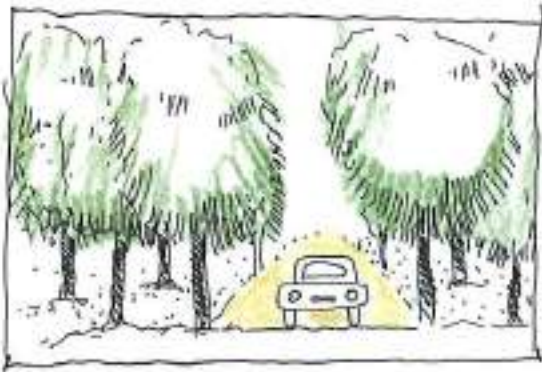

חלקת יער גדולה הנמצאת במפנה הדרומי של הר אחים ומשתרעת משני צידי הדרך הנופית. זהו גוש של כ- 500 דונם יער מחטני הומוגני, הכולל בעיקר אורן ירושלמי ואורן ברוטיה. אך גם, בעיקר במפנה הצפוני והמזרחי מצפון לכביש, רחבי עלים, חלקת ארזים, אקליפטוסים ועוד.

מרכיבי הנוף

1. יער מעורב עם נוף גבוה המתאים לנופש בחיק הטבע.
2. חניון ומצפור קיים.
3. קרחות קטנות בתוך היער.
4. נגישות נוחה מכביש הרכס אל היער.
5. קרחות יער גדולה וממנה תצפית מרהיבה צפונה אל תל מורסן, בקעת סחנין והגליל העליון.
6. דרך נוף העוברת ביער, וממנה תצפיות מגוונות לכוונים שונים.
7. שביל טיול, שנפרץ ע"י ילדי בית הספר הריאלי בחיפה וקק"ל. השביל מתחיל ביער ונמשך לכיוון מעין עין נטף.
8. כביש הרכס עובר בתוך היער כאשר העצים סוגרים על הכביש משני צידיו עד נקודה מסוימת בה נפתח מבט דרמטי אל בקעת בית נטופה.
9. קווים שרירותיים וישרים במפגש בין היער לסביבתו- המתלול הדרומי. פסי אש ניצבים לקווי הטופוגרפיה.

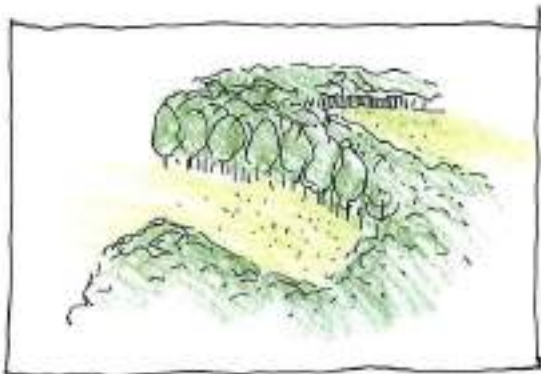
מרכיבי הנוף - היער המחטני הגבוה

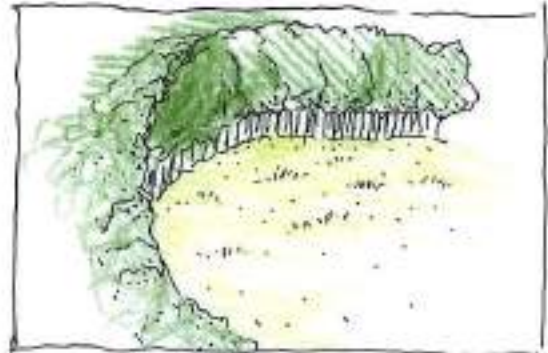
נגישות גבוהה אל היער מחכביש

יער מחטני מעורב עם נוף גבוה

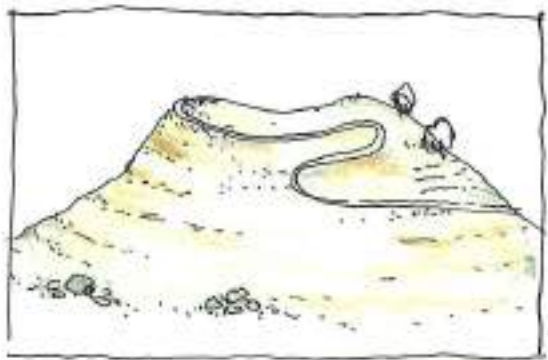
קרחת קטנות בתוך היער

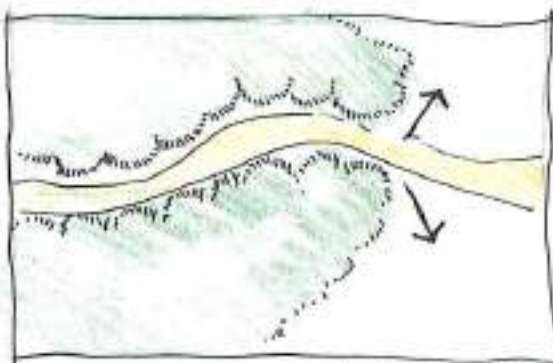
"הקרחת הגדולה"

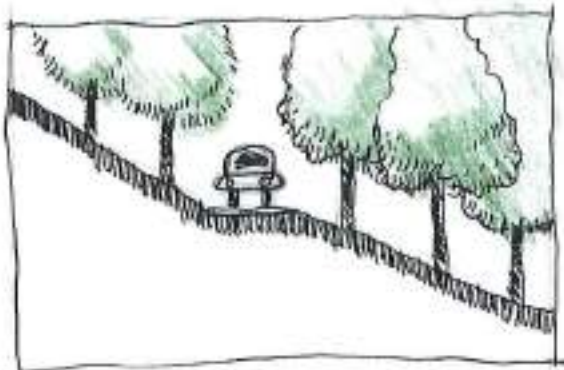
קווים שרירותיים של מפגש יער עם מתלול דרומי. פסי אש ניצבים לטופוגרפיה

דרך נוף

נסיעה ביער סגור ופתיחה דרמטית בקצה - ערך לשימור

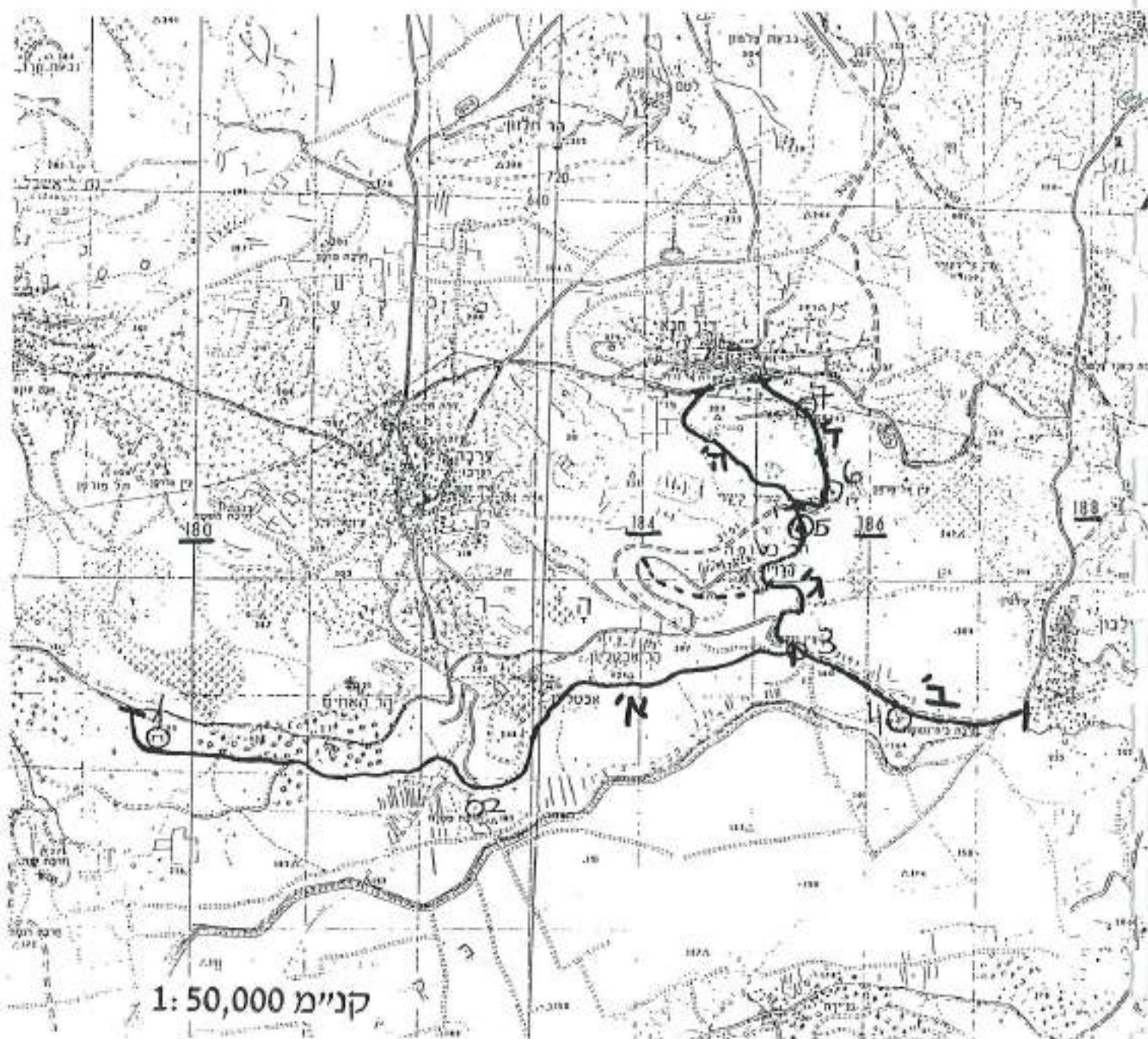

תכנית שבילי טיול - הר אחים, הררית, עילבון, דיר חנא.

תכנית רעיונית לשבילי טיול המחולקת לחמישה מקטעים שניתן לבצע כל אחד מהם בנפרד. הציר משקף תפיסה איזורית המשתלבת בכוונות תכנוניות באזור הר אחים ובאתרים יחודיים באזור זה.

הקטע העובר ביחידה זו הוא קטע א'- שביל הר אחים - עין נטופה, והוא כולל מסלול באורך של 6.5 ק"מ.

תאור המקטע ואתריו: מחניון הר אחים, דרך היער, תצפיות מרהיבות לבקעת בית נטופה. סופו בעין נטופה, מעיין שכבה שופע ובריכת רחצה בנויה.

יער צים הקרחת הגדולה

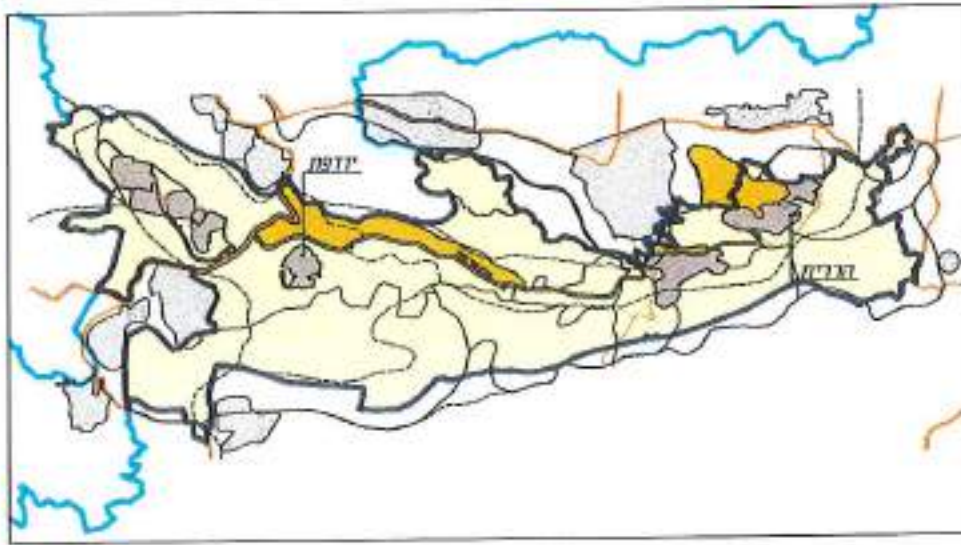

תצפית מיער צים

מבט מדרך נוף ביער לכיוון הר אחים: על הרכס הישובים אבטליון, יחד ומימין בקעת בית נטופח.

יחידה מס' 5 - יחידת המתלול הצפוני

היחידה מחולקת למספר יחידות משנה: יחידות משנה א, ב, ג, - המתלול הצפוני
יחידת משנה משנה ד, - הואדי
יחידה דומה באופיה ליחידות המשנה א, ב, ג, היא יחידה מס' 9 א- המתלול הצפוני של
הר שכניה.

יחידות א, ב, ג - המתלול הצפוני

היחידה כוללת מדרונות תלולים, חלקם בנויים מסלעי גיר קשה וחלקם מגיר רך. השונות
יוצרת חילופי צומח בין חברת אלון מצוי, אלה אי"י, בר זית בינוני, לבין חברת אלון מצוי,
ליבנה רפואי וקטלב מצוי. על גבי המפנים הצפוניים גדלים מינים אשר אופייניים לגליל
העליון, אזור הרכס מהווה את גבול תפוצתם הדרומי. צומח בגבול תפוצה הינו בעל
חשיבות רבה בשל היבט של מעברים גנטיים לעמידות בתנאים קשים. במקרה זה -
אקלים יבש יותר.

מרכיבי חנוף

חורש סבך עשיר וירוק על גבי מדרון תלול. זוהי יחידה היוצרת את הדימוי "ההר
הירוק", המתנשא מעל סביבתו ונצפה למרחקים גדולים, מנקודות שונות בתחום
המועצה ובכלל.

יחידת משנה 5 - ד - הואדי

היחידה כוללת את המשכו של נחל שגב בקטע שממזרח לכביש ואת המדרונות היורדים אליו. ביחידה זו מספר מרכיבי נוף המייחדים אותה מתוך סביבתה.

מרכיבי הנוף

1. **בית אבן יפה** - נטוש.
2. **בוסתן** סביב הבית, כולל תאנה ורימון.
3. **מקבץ של בדואים** באוהלים ופחונים.
4. **כרי מרעה** נרחבים, פרות ועיזים.
5. **ואדי נטוע ע"י קק"ל** באורני מרוטיה וכליל החורש משולבים היטב בחורש טבעי של אלון מצוי.
6. **בור יודפת** - בור שפיכת פסולת ששוקם חלקית לצד הכביש הראשי.
7. **עצי אלון** עתיקים בודדים.
8. **שטח של חורש טבעי**, שמור ונאה, של אלון מצוי ואלה א"י.
9. **שלוחה של חורש טבעי** המפרידה בין הכביש לבין השטח הצבאי.

יחידת משנה 5-א,ב,ג, המתלול הצפוני.

מבט אל קטע אופייני של המתלול הצפוני

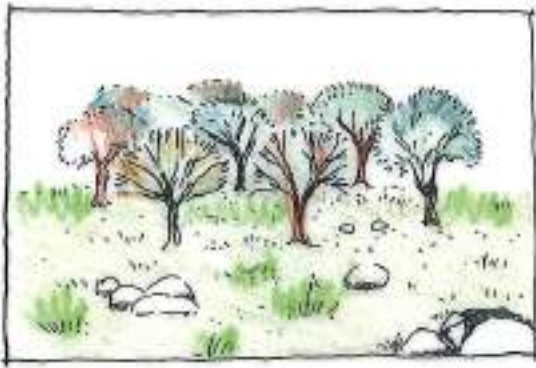
דימוי החר הירוק- מבט מכיוון משגב אל הרכס

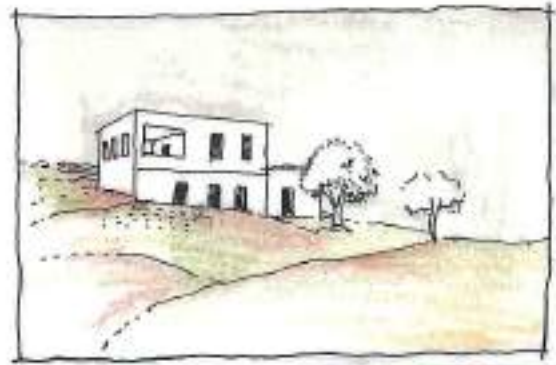
קטלב במתלול הצפוני

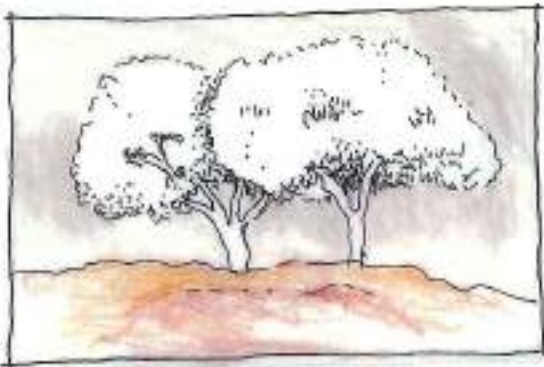
מרכיבי הנוף - יחידת משנה 5-D, הוואדי.

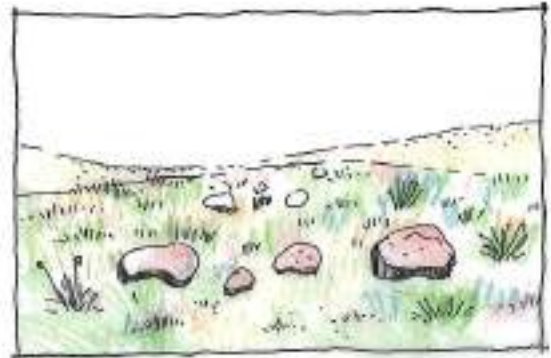
הבוסתן

חבית הנטוש

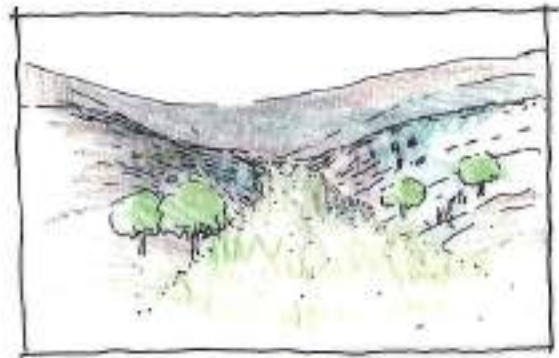
שני עצי אלון בודדים עתיקים

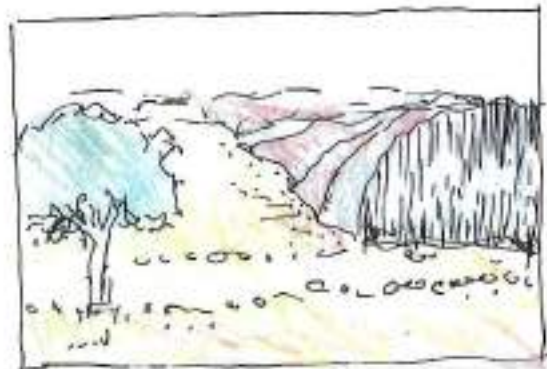
כרי מרעה

בדואים

וואדי

מפגע: בור ידפת - איזור שפיכת פסולת, לשיקום

יחידת משנה 5-ד, הוואדי.

שני עצי אלון בודדים עתיקים

חבוסתן- מבט לכיוון מערב

חבוסתן

חואדי - מבט לכיוון מזרח

חואדי

יחידת משנה 5-ד, הוואדי.

שני עצי אלון בודדים עתיקים

בדואים

בדואים

הבוסתן- מבט לכיוון מערב

הבוסתן

הוואדי - מבט לכיוון מזרח

הוואדי

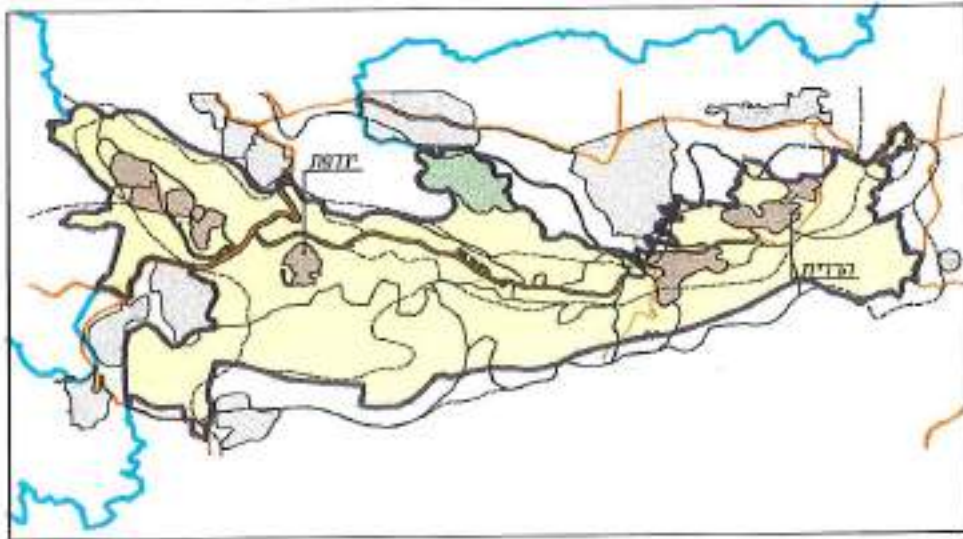

מפגע: בור ידפת- איזור שפיכת פסולת, לשיקום

השלוחה שבין הכביש ללשם - לשימור

יחידה מספר 6 - תל מורסן

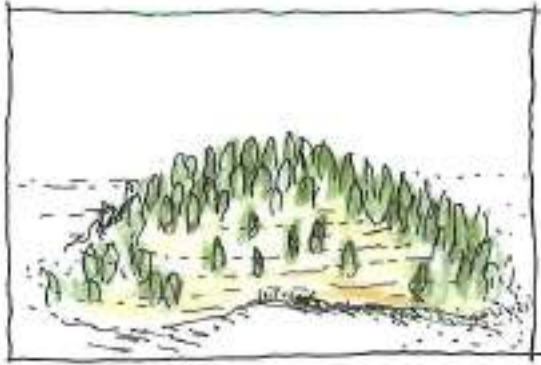

תל מורסן נמצא מצפון לכפר סחנין- צמוד לשטח השיפוט שלו. הוא משתייך ליחידת מדרגת הביניים הכוללת גם את אזור שגב- עצמון. זהו אזור נמוך יחסית לרכס יודפת. המדרגה בנויה ברובה מסלעים רכים היוצרים מדרונות מתונים יחסית. האזור בנוי מסלעי תצורת בענה מחד וחבורת הר הצופים מאידך ובו העתקים רבים. התל נטוע כולו ביער מחטני מעורב.

מרכיבי הנוף

1. דרך נוף קיימת המתחילה בסחנין והמשכה בנופים מאוד מגוונים של הרים חשופים, גבעות מיוערות, עמקים רחבים עם מטעי זיתים, שטחי מרעה ועוד.
2. תצפית מרהיבה מראש הגבעה לארבע רוחות השמיים: נוף קרוב- עצי היער, נוף בינוני- טרסות ושטחים מעובדים, נוף רחוק- המתלול הצפוני של הרכס (יחידה מס' 5).
3. יער מחטני מעורב עם נוף גבוה מתאים לנופש- חניוני פקניק ונופש פעיל.
4. מעין עין מורסן (סימון במפה מ-3), מעין שכבת. הנביעה בירכתי סלע דולומיט קשה. המים נקווים בבריכה חצובה. עומק המים העומדים כ- 15 ס"מ, אין זרימת עודפי מים אל מחוץ לבריכה.
5. דרך נוף עוברת סמוך למעין והגישה אליו מאוד נוחה.

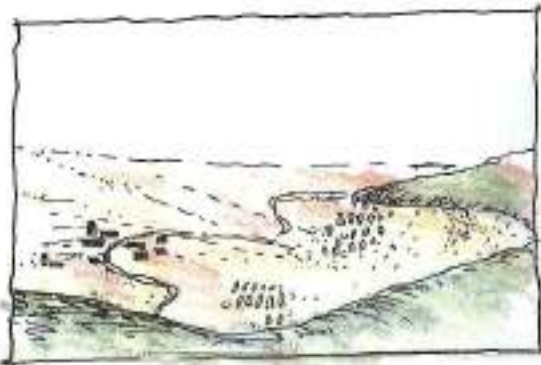
מרכיבי הנוף - תל מורסן

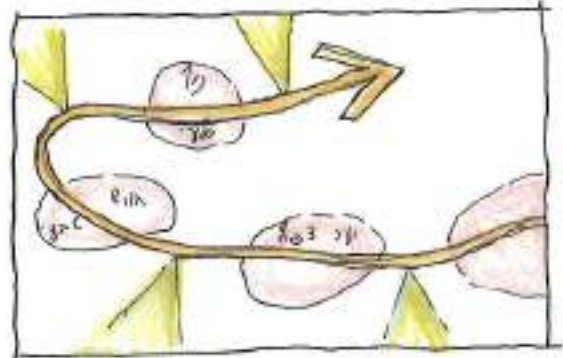
גבעה מיוערת

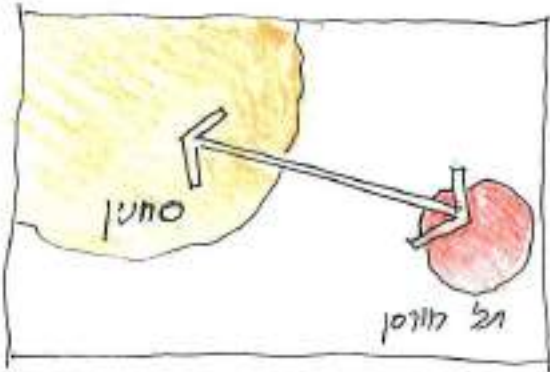
יער מחטני מעורב עם נוף גבוה

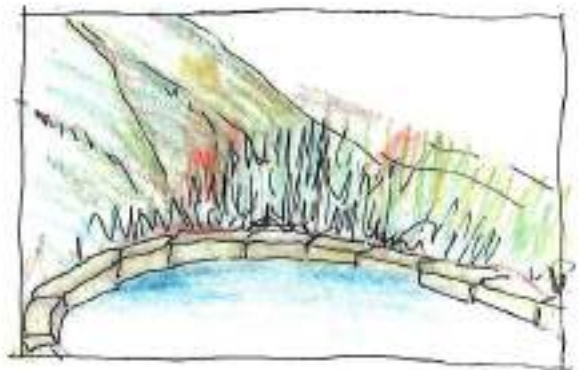
מבט לבקעת סחנין

דרך נוף העוברת בנופים מגוונים

קרבה לסחנין וגישה נוחה מתוך העיר

מעין עין מורסן

מבט מדרך נוף בדרך לתל מורסן

מבט מתל מורסן לכיוון דרום, נוף קרוב-טרסות

רכס ידפת - מתלול צפוני

לשם - שטח מחוץ לתכנית

תל מורסן

בקעה רחבה בין תל מורסן לרכס ובה מטעי זיתים, שטחי בתה ודרך נוף

דרך נוף היורדת מתל מורסן, חוצה את הוואדי ועולה לרכס

תצפית מתל מורסן מזרחה

תצפית מתל מורסן לכיוון בקעת סחנין - צפונה

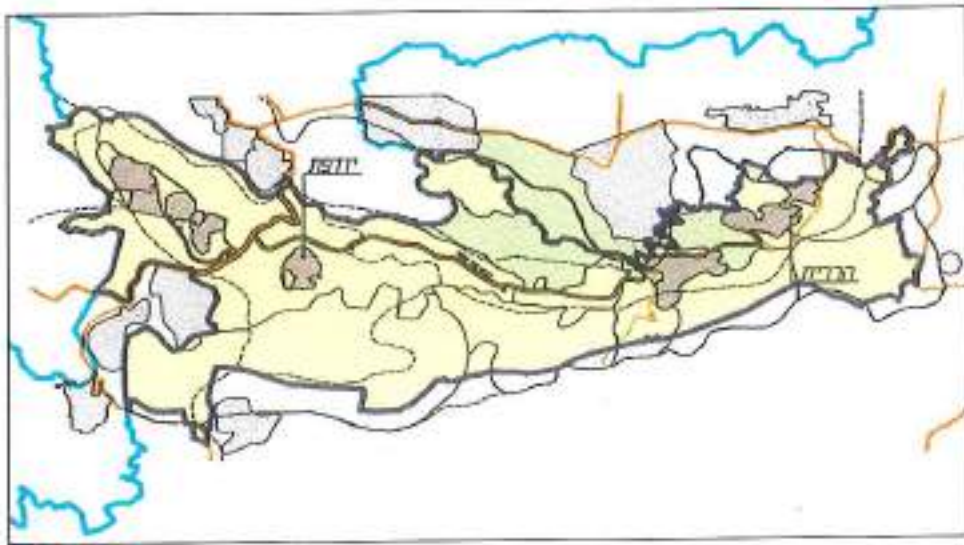

מעין עין מורסן, על דרך נוף עולה לתל מורסן

תצפית מותל מורסן דרומה: נוף קרוב-אורנים, נוף בינוני-טרסות, נוף רחוק-רכס יודפת הררית

יחידה מספר 7 - יחידת השטחים המעובדים

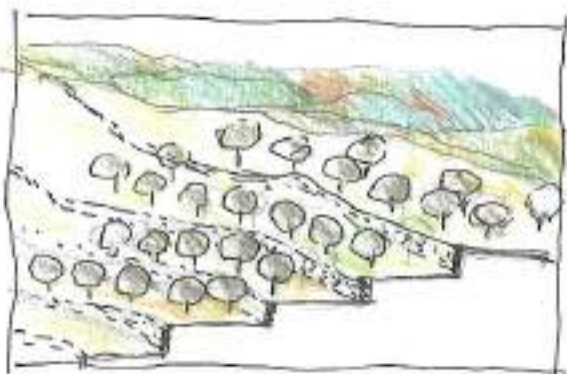

יחידה זו כוללת את שטחי החקלאות אשר רובם נטועים זיתים- נוף של חקלאות מסורתית. בין השטחים המעובדים יש איים של בטה טרשית או חורש ולעיתים בוסתן. כך נוצר פסיפס נופי עשיר ומגוון.

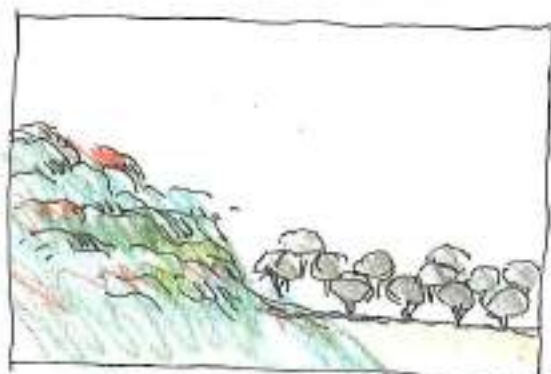
מרכיבי הנוף

1. מטעי זיתים בשלבי גידול שונים, צעירים ליד עתיקים.
2. איים של בטה טרשית בלב כרמי זיתים.
3. מפגשים חדים בשוליים: קו מגע מעניין ומגוון בין שתי יחידות נוף: בקעה- מתלול, זיתים- חורש טבעי סבוך, ירוק אפור- ירוק כהה.

מרכיבי הנוף - יחידת השטחים המעובדים

חקלאות מסורתית- זיתים נטועים
בטרסות

מפגש בין חורש סבוך למטעי זיתים

איים של בתה טרשית בלב כרמי זיתים

מפגש יחידות נוף- המתלול הצפוני, כרמי זיתים, והכפר ערבה.

לשם - שטח מחוץ לתכנית

תל מרסן

בטח טרשית בלב שטח מעובד

מובט מכביש הרכס לכיוון תל מורסן

ויפס שטחים מעובדים, קו מגע בין חורש לשטח מעובד

כ

מדרון צפוני- שטחים מעובדים לצד בטה טרשית

כ

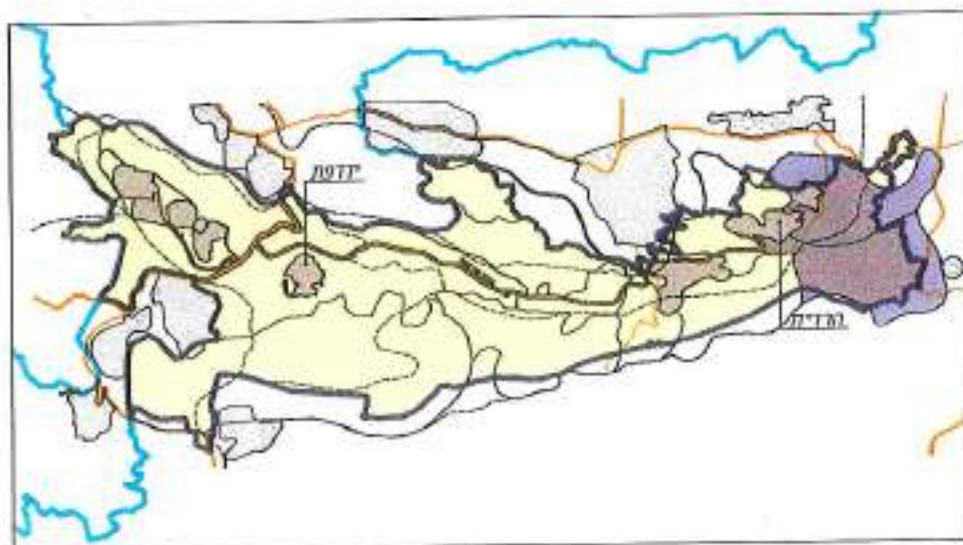

ערבה

א

א

יחידת נוף מס' 8 - סובב הררית

יחידה זו כוללת את הר נטופה ומהווה את החלק המזרחי של ציר הרכס העיקרי הגבוה. זהו גוש הררי רצוף וגבוה, בעל מזרונות חריפים. הוא בנוי מסלע רך יחסית, חילופין של קירטון חוואר וגיר מתצורת זיר חנא. היחידה נחלקת לשתי יחידות משנה:

א. המתלול הדרומי

ב. גב הרכס והמתלול הצפוני והמזרחי

במפנים הצפוניים ועל גב הרכס מצויים שרידי חורש של אלון, אלה, קטלב מצוי, בר זית בינוני. כמו כן הרבה גיאופיטים וביניהם סחלבים. במזרונות, מטעי זיתים, חלקם עתיקים ומרשימים ביותר ומטעי שקדים. על הרכס מצוי מבדד הררית - כנסייה קטנה ובה מגורי נזירים, וכן שני ישובים: הררית ויחד, אשר להם תכנית מתאר משותפת. המפנה הדרומי דומה באיפיונו ליחידת נוף מס' 3. בנקודה זו נחשף החתך הגאולוגי העמוק ביותר בגליל התחתון. הר נטופה מתנקז במספר ערוצים אל אגן הניקוז של נחל צלמון הזורם לכינרת.

מרכיבי הנוף

1. דרך עפר/ שביל העובר ברחבי יחי הנוף, תוך שהוא חושף לנוסע מראות מגוונים ועשירים לנוף קרוב, בינוני ורחוק. השביל מתחיל מהעיקול בכביש יודפת הררית, לפני העלייה להררית, דרך מעין עין נטף לחירבת קנה ומשם מתפצל לכיוון אחד לעילבון, והשני לעליה, דרך חורש משולב במטעים, אל מבדד נטופה ומשם לזיר חנא.

2. מעין עין נטופה (נ.צ. 1854/2494) - מעין שכבה שספיקתו 30 מ"ק לשעה. הנביעה תפוסה בצינור באורך 15 מ' המוליך את המים לבריכת אבן מטויחת בגודל 3x2x3. מהבריכה מועברים המים לשקתות להשקיית צאן, עודפי המים גולשים במדרון ומחלחלים. סביבת המעיין פגועה

ומוזנחת כתוצאה מעבודות עפר לבניית הדרך. בנוסף לכך, קיימת רעייה אינטנסיבית ושהיה של בעלי חיים, כך שהצמחייה אינה יכולה להתפתח. המקום הוא בעל פוטנציאל גבוה אך דורש שיקום וטיפוח.

א. **מעין א. נגימה** - נ.צ. 1854/2525 רום 300 + מ' מעל פני הים.

ספיקה: 0.1 מ"ק/שעה

תאור המעיין: נביעה על גבי חוואר, מגיל קרטיקון תחתון, במדרון הצפוני של הר נטופה, מעל לכפר דיר חנא, באגן ההיקוות של נחל צלמון. על גבי המעיין נבנה מבנה ורחבת אבן מרוצפת.

המים ניקווים לשוקת אבן קטנה.

תשתית: חוואר.

חי: חסרי חוליות אקוויטיים.

שימוש: בקרבת המעיין מטעי זיתים. המים מנוצלים להשקיית עדרים.

ב. **עין אל מרחן** - נ.צ. 1857/2508, רום 320 + מ' מעל פני הים.

ספיקה: זרזוף בחורף

תאור המעיין: הנביעה על המדרון הצפוני של הרי נטופה, על גבי שכבת חוואר, מגיל מקרטיקון תחתון, מעל דיר חנא, באגן היקוות נחל צלמון. מקור הנביעה נחפר במטרה להגביר את ספיקת המים.

תשתית: סלע קריטון רך.

צומח: גרגיר נחלים, כרפס הביצות, פסלון דו טורי, עורפית אירופית.

חי: זחלי יתושים וחסרי חוליות אחרים במים.

שימוש: בקרבת המעיין מטעי זיתים. המים מנוצלים להשקיית עדרים

3. **ארכאולוגיה (מתוך סקר נוף רשטיג'ל)**

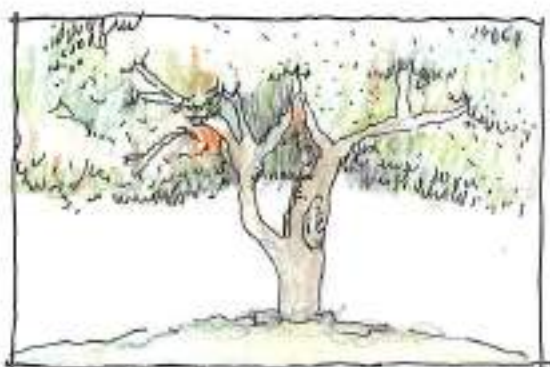
ח' **רבת נטופה** (סימון מפה א-3.3) (נ.צ. 1862/2486) - ממוקמת על גבעה קרטונית קטנה בשוליה הצפון מזרחיים של בקעת בית נטופה, סמוך לעין נטופה. כוללת שרידי ישוב קטן מתקופת הברזל על שטח בגודל של כ- 2 דונם, מסי' גדרות אבן היקפיות ורוגיום אבן.

ח' **רבת חזיה** (סימון מפה א-31) (נ.צ. 1859/2509) - ממוקמת על כיפת הר נטופה. שרידי ישוב קטן מתקופת הברזל בגודל 3 דונם. מספר גדרות אבן היקפיות ורוגיום אבן.

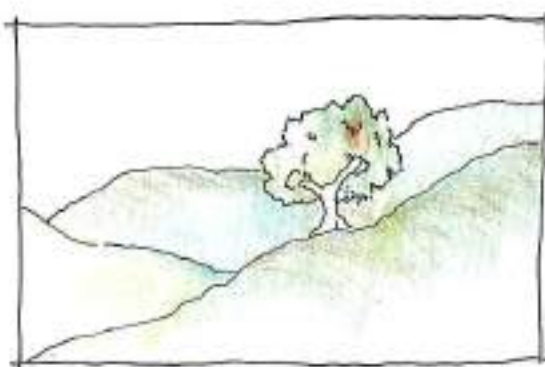
4. **מבדד נטופה** - אתר נוצרי קטן הכולל כניסה ומגורי נזירים המארחים קבוצות קטנות ויחידים. המתחם בעל ערך נופי גבוה, מיוחד באופיו, אווירתו, עיצובו והנוף הנשקף ממנו.

5. **הררית-יחד** - 2 ישובים בעלי תכנית מתאר משותפת.
- הררית** - נוסד בשנת 1980, על ידי קבוצת מודטים המקיימים אורח חיים המתאים לערכים היחודיים שלהם: סביבה אקולוגית נקיה מרעלים, שמירה על איכות הסביבה, בניה לפי חוקי הטבע, פעילות רוחנית ועוד.
- יחד** - קיבוץ שנוסד בשנת 1982 ע"י גרעין מודטים ועלה לקרקע ב- 1992. חברי יחד מתרגלים את טכניקת הדמיטציה הטרנסדנטאלית.
- הבינוי של הישובים והמופע שלהם אינם מבטאים רוח זאת. הבתים נצפים למרחוק, אינם משתלבים בסביבתם הטבעית ואינם יוצרים תמונת ישוב הרמונית. מהררית, תצפית מרשימה לארבל, לכינרת ועוד.
6. **קו התפר בין הרכס לבקעה** - קו חד, הנצפה ממספר נקודות ליד מעין ולאורך דרך הנוף, מרשים במיוחד בקטע מתלול הטרשים.
7. **מתלול הטרשים** - מתלול חשוף הנמצא מזרחית למעין, חשוף מצמחייה מלבד מספר חרובים עתיקים.
8. **פסיפס חורש ומטעים** - במדרונות ועל גב הרכס יש חורש טבעי של אלון, אלה, קטלב, בר זית בינוני. בקרחות של החורש משולבים מטעי זיתים ושקדים. הנזירים הוסיפו נטיעות על ההר במשך השנים, כך שהחורש מגוון ועשיר. בין השאר קיימים מס' פרטים של שמיר קוצני.

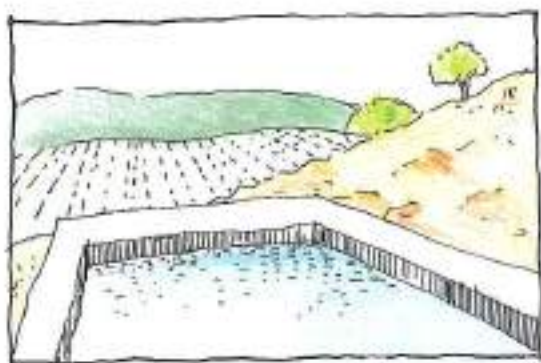
מרכיבי הנוף - סובב הררית

חירבת נטופה - גבעה עם שיזף בודד

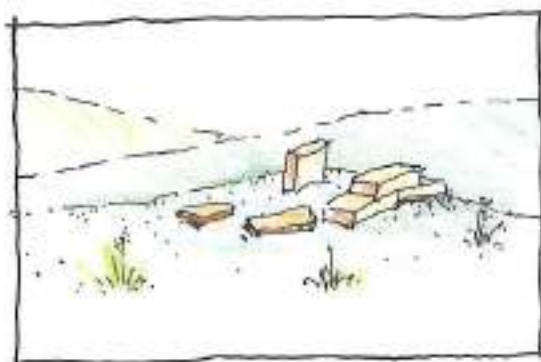
עצים בודדים - שזיפים, חרובים

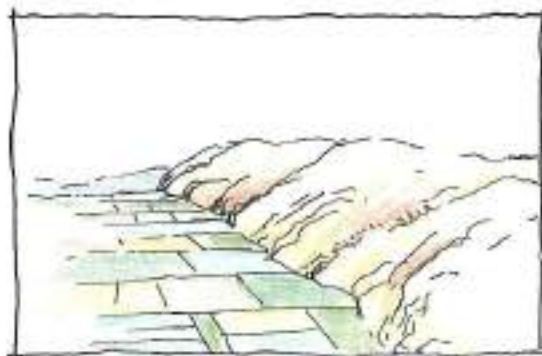
מעין עין נטופה

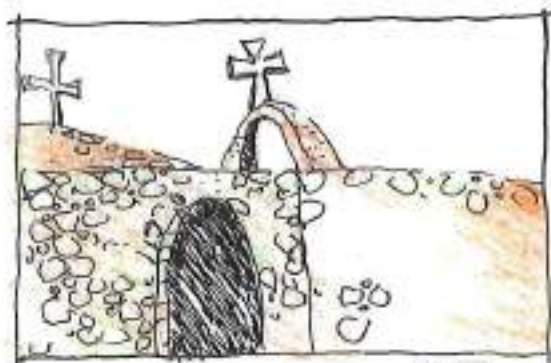
אזור טרשי - סלע

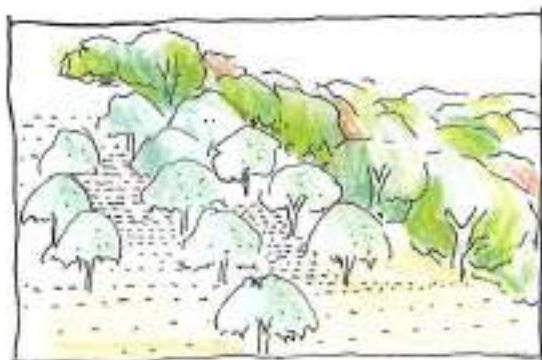
חירבת נטופה

מפגש בקעה - רכס

מבדד

חלקות מטעי זיתים / שקדים בלב חורש טבעי

מטע זיתים בלב חורש מזלל

מבט מזרחה - מטעי זיתים עתיקים בלב חורש מצולל

רצועת שטח פתוחה המעובדת בין המבדד ליש

הקצה המזרחי של רכס יודפת הררית, גן מצפור מתוכנן. תצפית לארבל ולכינרת

קו התפר בין חרכס לבקעה

מבט מעין נטופה לבקעה - קטע שיקום, תצפית על קו חמוגע בקעה-רכס

מצפור הררית - מבט לבקעה ולכינרת

אזור טרשים ליד מעין עין נטף

מעין עין נטופה

ח'רבת נחף

עין נטופה - שטח פגוע

מעין עין נטף - רעה אינטנסיבית

מעין עין א-נגימה, בדרך היורדת לדיר חנא

מבדד נטופה

הכנסייה במבדד נטופה

מבדד נטופה

מבדד נטופה

הדלת - בינוי מגוון ובוולט

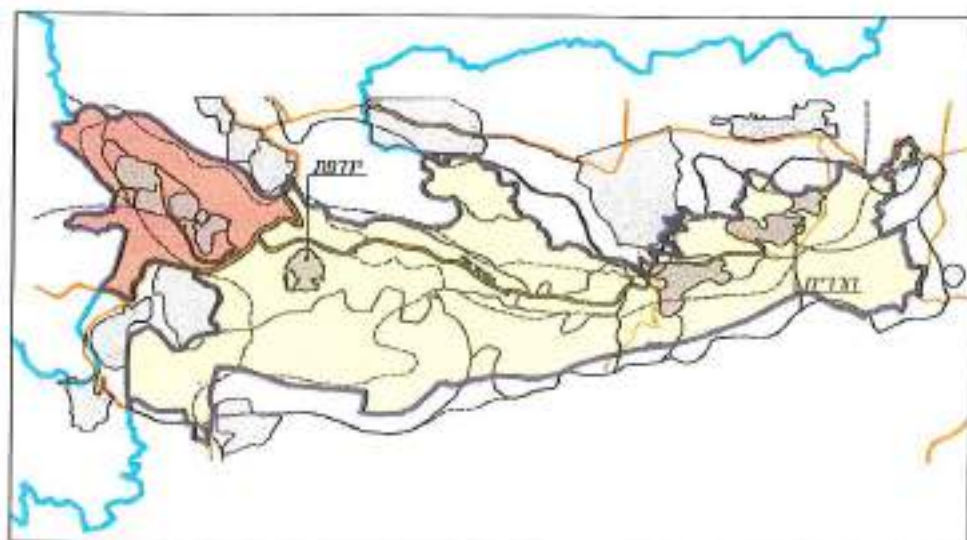

מתלול צפוני

דרך נופית דרך פסיפס של חורש מטעי שקדיים ומבטים לנוף הרחוק

יחידת נוף מסי 9 - הר שכניה

יחידת הר שכניה היא חלק מציר הרכס העיקרי הגבוה - גוש הרי ידפת, ומופרדת ממנו ע"י כביש מסי 784. היחידה מחולקת לשלוש יחידות משנה:

יחידת משנה 9-א, צפון הר שכניה.

יחידת משנה 9-ב, גב רכס הר שכניה.

יחידת משנה 9-ג, המורדות הדרומיים והמערביים של הר שכניה.

יחידת משנה 9-א, צפון הר שכניה.

היחידה כוללת את המדרונות הצפוניים של הר שכניה וחלק מערוץ נחל שגב. המדרונות תלולים ומכסים חורש סבך של אלון מצוי. מצוק ההעתקים המקיף את הר שכניה בא כאן לידי ביטוי במצוקים תלולים הנצפים למרחק. יחידה זו הינה שמורת טבע.

מרכיבי הנוף

1. חורש טבעי צפוף ועשיר ע"ג מדרונות תלולים הנצפים למרחק.
2. מצוקים תלולים וחשופים הנצפים למרחק ומהווים אתר קינון של עקבים.
3. גבעה גמופה ומתונה בין המתלול הצפוני ונחל שגב.

יחידת משנה 9 -ב, גב רכס הר שכניה.

יחידה זו כוללת את גב הרכס ובו שלושה ישובים: קורנית, שכניה ומנוף. בנוסף להם ישנו שטח המיועד למבני ציבור.

מרכיבי הנוף

1. **הישובים:** קורנית שכניה ומנוף. בין שכניה למנוף יש שטח נרחב המיועד למבני ציבור, היום בנוי בו בית ספר.
2. **טיילת הר שכניה** – טיילת מתוכננת המשתרעת לכל אורך הרכס בין קורנית שכניה ובין מנוף. כיום קיים רק תוואי דרך עם מצעים. הטיילת עוברת בין הכביש לבין יער הר שכניה ויש ממנה מבטי נוף מרהיבים לדרום, מערב וצפון, פינות ישיבה וצפייה אל הנוף.
3. **מצפורי הטיילת** – משני קצוות הטיילת כנקודת התחלה וסיום ממוקמים שני מצפורים. האחד צופה דרומה ומערבה והוא מתוכנן כנקודת התחלה לטיילת. השני נמצא ליד מנוף וצופה צפונה אל נוף מרהיב לכוון נחל כבול, גבעות שגב והגליל העליון. בשני המצפורים מושבות של לפני סלע.

יחידת משנה 9 -ג, המורדות הדרומיים והמערביים של הר שכניה.

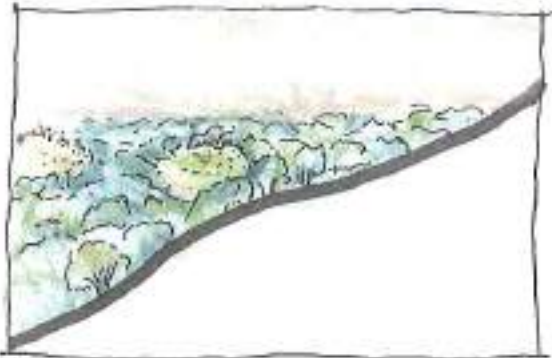
יחידה זו כוללת את המורדות הדרומיים וחלק מהמורדות המערביים של הר שכניה. יחידה זו היא הנוף המלווה את כביש מס' 784 בכניסה לאזור הרכס ובכך מהווה שער כניסה לרכס ידפת- הררית.

מרכיבי הנוף

1. **יער שכניה**
2. **פסיפס** של יער נטוע מעורב, חלקות מטעי זיתים וגדרות אבן מסיקול אבנים.
3. **מערת הר שכניה** – מערה ובה עטלפים משני סוגים הנמצאים בסכנת הכחדה. במקום שלט זכרון לשומר שנרצח בשנת 1938 ועצמותיו נמצאו במערה. (המערה מוצעת כשמורה)
4. קטעים של חורש צפוף וסבוך של אלון מצוי גדול, קיסוסית ועוד.
5. **המורדות המערביים** של הר שכניה- אזור של בתה חשוף יחסית על גבי מדרונות מתונים המשתיך ליחידת הנוף של גבעות תמרה.
6. **שביל טיול** מסומן מטיילת הר שכניה אל ראש כבול.

7. דרך נוף נוחה המתחילה סמוך למצפה אביב, דרך יער שכניה, צופה אל מצוק ההעתקים המקיף את ההר ועוברת דרך שרידים ובוסתנים נטושים, עם תצפיות מרהיבות אל תמרה, כבול ומפרץ חיפה.
8. מפגש בין הר שכניה לנחל כבול הכולל תל ושפך בזלתי, מורדות אפורים, חשופים של גבעות שגב וערוץ נחל כבול. הנוף הוא נוף מורכב ועשיר. באזור זה מתחיל מסלול טיול רגלי היורד אל הנחל.

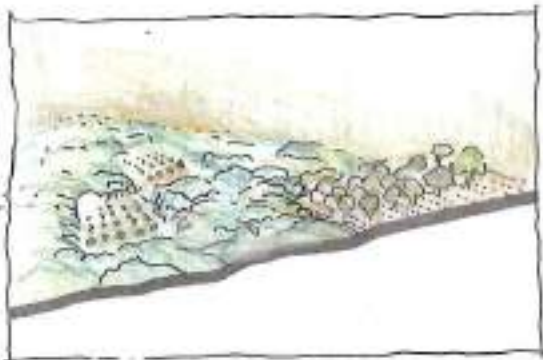
מרכיבי הנוף - הר שכניה

מורדות צפוניים - שפוע תלול, חורש סבך

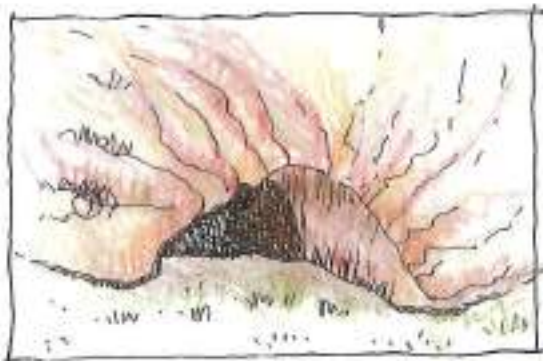
מורדות צפוניים - מצוקים

מורדות דרומיים - שפוע מתון, חורש סבך עם מטעי זיתים

מורדות מערביים - שפוע מתון, צמחיית בתה

מערה - שמורת טבע, עטלפי פירות, קבר

"שער כניסה" לאזור רכס הררית- ידפת מכיוון כפר מנדא

מפגעים- שפכים במדרון הצפוני והדרומי לשיקום

יחידת משנה 9 - א צפון הר שכניה

מצוק התעתיקים המקיף את הר שכניה, מבט מכיוון דרום

מצוק התעתיקים המקיף את הר שכניה - מבט מכיוון צפון
מכיוון זה המצוקים מרשימים ומוכרזים כשמורת טבע הר שכניה

מורדות צפוניים- שפוע תלול, חורש סבך ומבט אל נחל שגב

נוף רחוק - מישור החוף

נוף בינוני - תמרה

נחל שגב

תל בזלת ושפך בזלתי

25 10 25

יחידת משנה 9 - ב גב רכס הר שכניה

נוף רחוק - מפרץ חיפה

נוף קרוב - יער שכניה

הר שכניה - מצפור דרומי בקצה הטיילת. מושבאשל שפני סלע

דרך נוף על גבול תמרה - מבט לכיוון חרכס של מנוף

שולי ישוב קורנית

כניסה לקורנית ושכניה - מפגש של חורש ובינוי - שולי ישוב

יחידת משנה 9 - ג הר שכניה - מורדות דרומיים
ומערביים

יער שכניה - ליד מערכת העטלפים

דרך נוף ביער שכניה - מבט לים התיכון ומפרץ חיפה

מבט מהטיילת בגב הרכס לראש כבול

כאוכב, הר עצמון ויחידת סובב ידפת

מבט מדרום לכביש הכניסה לשובים קורנית, שכניה ומנוף

מורדות מערביים - שפוע מתון, צמחיית בתח

הר שכניה - מורדות מערביים, גבעות חמרה

חורש, מטעי זיתים וברקע הכפר כאוכב

פסיפס של חורש סבוך עם מטעי זיתים וערימות סיקול בשולי המטעים

מורדות דרומיים של חר שכניה. ברקע הר עצמון

המדרונות הדרומיים של חר שכניה : שער הכניסה אל הרכס

12.4 מפת הרגישות

1. קריטריונים לקביעת רגישות נופית - רגישות של יחידות נוף

חלק מהקריטריונים הם כלליים ומתאימים לכל תכנית וחלק נגזרו מתוך החוץ שביסוד תכנית רכס יודפת הררית: שימור רוח המקום של הרכס על שלושת הרבדים המרכיבים אותה: הנוף הטבעי, נוף המרחב הפתוח והנוף התרבותי. כאשר השאלה הנשאלת היא באיזו מידה תורמת יחידת נוף מסוימת ומרכיביה השונים לשימור אחד או יותר מהרבדים של דימוי המקום ורוחו.

קריטריונים לקביעת רגישות של יח' נוף

1. מידת המורכבות הנופית - אפשרות התצפית, תחושת העומק - (DEPTH), האפשרות לראות שלושה טווחי ראייה: קרוב, ביניים ורחוק.
2. עניין נופי - מגוון והרמוניה של מרכיבי הנוף. הכוונה למושגים של ניגודיות, ייחודיות, חיות (קשור לתנועה, מים, אור צל), צבעוניות, השתנות צורה, צבע, מרקם, פרופורציות, אלמנטים דומיננטיים, המשכיות, שונות.
3. מרחק משולי הפארק, קרבה לליבתו - ככל שהיחידה קרובה יותר לשוליים - איכותה נמוכה יותר.
4. ערכי טבע - ערכם בוטניים, זואולוגים, גאולוגים ומקורות מים. באיזו מידה תורמת יח' הנוף הנבחנת לשימור רוח המקום ודימויו - רובד נוף טבעי.
5. רצף של שטחים פתוחים ירוקים - פנימי - אשליית ה-WILDERNESS. חיצוני - מידת הנצפות של רצף כזה ממקומות אחרים, מחוץ לרכס 4.
6. באיזו מידה תורמת יח' הנוף הנבחנת לשימור רוח המקום ודימויו - רובד "נוף המרחב הפתוח".
7. קיום של מרכיבי נוף ייחודיים (בדגש של מורשת, היסטוריה, חקלאות מסורתית). באיזו מידה תורמת יח' הנוף הנבחנת לשימור רוח המקום ודימויו - רובד הנוף התרבותי.

8. מידת התערבות האדם בנוף - באיזו מידה התערבות תורמת לשימור "הנוף התרבותי".

9. כושר השיקום של יחידת הנוף (דוגמת המדרון הדרומי החשוף) - ככל שכושר השיקום העצמי גבוה יותר - הרגישות נמוכה יותר.

3. יחידות ערכיות לניתוח הקריטריונים

1. לא קיים בכלל
2. ביניים
3. קיים במידה בינונית
4. ביניים
5. קיים במידה רבה

5. ערכי סיכום הטבלה

פחות מ- 19 יח' - יח' 9 ב', 10	דרגה 4 -	רגישות נפית רגילה
19 - 26:5 יח' 6, 4A, 4, 3A, 5A	דרגה 3 -	רגישות נפית בינונית
27-34 יח' 9A, 9, 7, 5, 7, ג, ד	דרגה 2 -	רגישות נפית גבוהה
מעל 35 8, - 8A, 2A, 2, 1A, ב, ג	דרגה 1 -	רגישות נפית גבוהה מאוד

6. נקבעה קורלציה בין רגישות נפית לבין רמות פיתוח: (מבוסס בין השאר על מאמר של אילן בארי: היער והשטח הפתוח לרווחת האדם / אילן בארי - אגף הייעור יולי 99) (רמות הפיתוח מובאות בפרק 14.0).

7. במקביל לקביעת רגישות נפית נעשה ניתוח האזורים השונים עפ"י התאמתם לנופש וטיילות. המטרה לאתר אזורים שהם בעלי ערכיות גבוהה לצרכי נופש.

איכות נפש - מידת סיפוק צרכי המשתמשים בו, ככל שעונה על יותר צרכים - איכותו גבוהה יותר.

צרכי המשתמשים בנושא - נושאים עיקריים (עפ"י מאמר של אלון בארי - היער והשטח הפתוח לרווחת האדם).

1. מרגוע ומפלט לחברה העירונית שחיה בתנאים צפופים
2. ניצול איכותי וערכי של שעות הפנאי
3. צורת בילוי משפחתית, חברתית
4. סביבה מבריאה, חוויה אסתטית, פעילות גופנית, חנויות לימודיות, התבודדות
5. התבוננות בתופעות טבע ונוף מיוחדות.

נראה שבכל אזורי הרכס גלום פוטנציאל למענה על צרכים אלו.

נעשה ניתוח לגבי מידת ההתאמה של האזורים השונים לפעילויות של נופש. הקריטריונים שנקבעו:

1. נגישות (על גבי דרכים קיימות)
 2. אפשרות שימוש לקהל (מדרון, סבך לא חזיר, אזורים מוצלים)
 3. תשתית צל.
 4. קריטריונים אחרים של סמיכות לאתרים היסטוריים, אתרי טבע ונוף
- סמיכות למוקדי אירוח כפרי, השתלבות במערכת אטרקציות אזורית, קיימים בכל האזורים ולכן לא הוגדרו כקריטריון.

8. טבלה 4. ערכיות לצרכי נופש

9			8			7			6			5			4			3			2			1			אזור
ג	ב	א				א	ג	ב	ד		א	3	ב	א	ג	ב	א	ג	ב	א	ג	ב	א	קריטריונים			
2	3	1	2	2	3	2	1	1	1	3	2	1	2	2	1	1	1							נגישות			
2	3	1	2	1	3	3	1	1	1	3	3	1	2	2	1	1	1							אפשרות שימוש (מדרון, סבך לא חזיר)			
2	1	2	2	1	3	2	1	1	1	3	3	1	2	2	1	2	2							תשתית צל			
6	7	4	6	4	9	7	3	3	3	9	8	3	6	6	3	4	4							סיכום			

9. ערכי סכום חטבלה

ערכיות גבוהה - 8-9 יח' - אזורים 4, 4A, 6, 3A, 5A
 ערכיות בינונית - 5-7 יח' - אזורים 2A, 8, 9, 3, 8
 ערכיות נמוכה - 3-4 יח' - אזורים 1A, 3, 5, 3, 7, 9, 7, 9

10. הצלבת טבלת ערכיות עם טבלת ערכיות לצרכי נופש, נותנת תמונה של אזורים בעלי איכות - רגישות בינונית (דרגה 3) אשר מתאימים מאוד לנופש.

11. השלב האחרון הוא קומפילציה של מפת איכות נופית - רגישות, עם שאר מפות הנתונים: מפת אתרי טבע ונוף ומפת דרכים. מפה זו תשמש כבסיס ליצירת החלופות.

13.0 סיכום מסד הנתונים

על סמך מסד הנתונים סוכמו הבעיות העיקריות והאילוצים המרכזיים וכן עודכנו ופורטו המטרות.

13.1 זיהוי בעיות עיקריות ואילוצים מרכזיים

- הרכס, שהוא בעל שילוב נדיר של ערכי טבע ומורשת עלול להיות נתון ללחצי פיתוח
- חלק מתושבי הרכס מתקשים לעיתים לנהל את שיגרת חייהם נוכח כמות גדולה של תיירות מזדמנת.
- חלק מהתושבים ברכס מתקיים מהתיירות מוזמנת והדבר עלול לעמוד בעימות עם שאיפה לשגרה שקטה
- לאוכלוסייה הערבית בישובים הסמוכים לא קיימים שטחים פתוחים ושצי"פים בתוך הישובים.
- קיים צורך לאומי לספק ביקושים לתיירות ונופש
- במצב הנוכחי עדיין מצוי חלק מהישובים ברשימת המתנה לטיפול בביוב וסילוק השפכים אינו מוסדר
- בחלק מהשטחים ברכס זבל ואשפה שמושארים על ידי הציבור שאינו פועל תמיד בקודים אקולוגיים
- חלק מהנוסעים בכביש הרכס הינם נוסעים המקצרים דרך לבקעת סכנין והדבר מגדיל את העומס
- בשטח קיימות נסיעות של טרקטורונים ורכבי שטח בצורה שהורסת לעיתים את הנוף ופוגעת בו.
- לישובים הקיימים ברכס צרכי גידול
- במצב הנוכחי דרושה מדיניות ברורה ביחס לעתיד.

13.2 זיהוי פוטנציאלים והזדמנויות

- לרכס תפקיד חשוב במערכת המטרופולינית והארצית כחלק ממערכת השטחים הפתוחים של ישראל
- לרכס איכויות נופיות ואקולוגיות ברמה גבוהה
- ברכס קיימים מוקדים בעלי חשיבות לאומית כמו תל יודפת
- במקום קיימות איכויות אנושיות ופסיפס תרבותי מגוון
- לרכס יתרונות מיקום במרחב הארצי והמטרופוליני
- לרכס פוטנציאל נופשי

* התדמית האיכותית של המקום עשויה לחזק את הדימוי החיובי של מ.א. משגב ולמשוך משקיעים לאיזורי התעשייה.

13.3 סיכום, עדכון ופרוט מטרות התכנית

לאחר בניית מסד הנתונים ולאחר שקיים רקע רחב יחסית מעודכנות המטרות ומפורטות בהתאם לחומר הנלמד. זאת כמבוא לפיתוח החלופות בשלבים הבאים. להלן מטרות העל ומטרות התכנית העדכניות:

מטרות העל של התכנית

שימור רכס יודפת הררית כשטח טיבעי פתוח כולל כל המרכיבים היוצרים את רוח המקום ודימויו: הנוף הטבעי, הנוף התרבותי ונוף המרחב הפתוח.

הבטחת איכות חיי תושבי הרכס וסביבתו ונוך התייחסות לתפקיד הרכס במרחב.

מטרות התכנית

- א. שימור הנוף הטבעי- שימור שיקום וטיפול ערכי הטבע והנוף הקיימים במקום.
- ב. שימור הנוף התרבותי – שימור שיקום וטיפול המורשת הארכיאולוגית, החקלאות המסורתית, ואופים היחודי של התושבים.
- ג. שימור נוף המרחב הפתוח – שמירת רצף המרחבים והשטחים הפתוחים בתחום הרכס ומבחוץ – כפי שמתבטא בצפית איליו.
- ד. מתן הגנה ופרטיות לתושבי הרכס ולתושבי הסביבה.
- ה. שמירה על איכות הסביבה – איכות האוויר, רמות הרעש, ביוט ושפכים ועוד.
- ו. תרומה לדימוי היחודי של המועצה האיזורית משגב.
- ז. פיתוח מערך של נפש תירות וטיילות ברכס תוך מתן ביטוי ליחודיות האיזור ומיצוי פוטנציאל הנופש בחיק הטבע הטמון בו.
- ח. מתן התייחסות לגידול הישובים הקיימים ברכס בעתיד.
- ט. מתן התייחסות לכביש הרכס.
- י. מתן כלי למועצה איזורית משגב ולכלל הגורמים לכוון יוזמות פיתוח ולבדוק התאמת תכניות הגורמים השונים למטרות שהוזכרו.

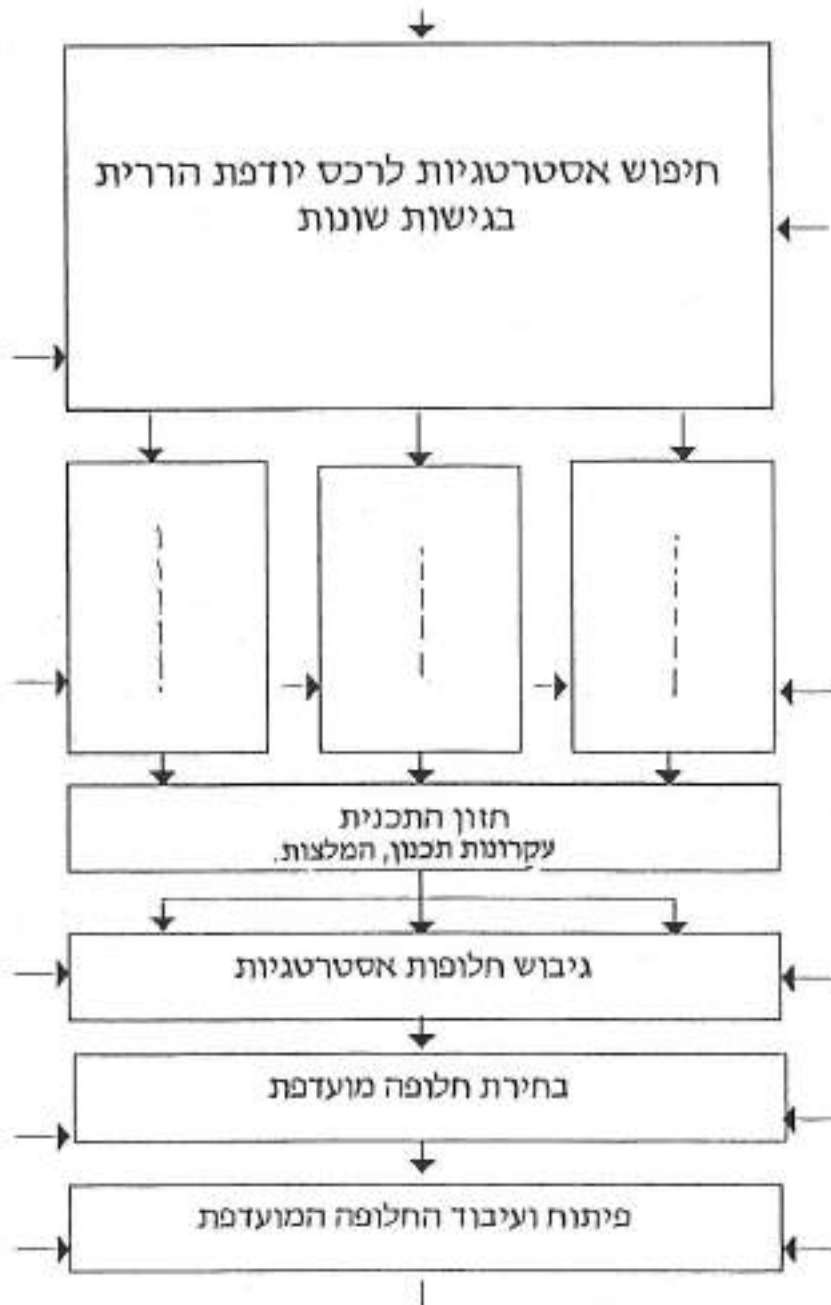
חלק ג' - פיתוח התכנית המוצעת

14.0 חיפוש אסטרטגיות וגיבוש מתווה לתכנון

14.1 רקע כללי

שלב זה עוסק בחיפוש אסטרטגיות ובגיבוש מתווה לתכנון - חזון, עקרונות תכנון על, המלצות וקביעת רמות פיתוח והוא חלק ממהלך רחב יותר של פיתוח התכנית (כמתואר בתרשים הזרימה). חיפוש אסטרטגיות וכיווני פעולה יכול להעשות בטכניקות שונות כמו למשל באמצעות תסריטים מילוליים, באמצעות תשריטים פיסיים, באמצעות הגדרת יעדים כנגזרת ממטרות שהותוו.

במסגרת תהליך התכנון נעשה שימוש בטכניקות שונות לחיפוש אסטרטגיות (הרחבה בנספח). בסופו של שלב זה נכתב חזון שהיווה תשתית לבניית חלופות אסטרטגיות שהינן חלופות עקרוניות. לאחר דיון בהן ועידכון נבחרה חלופה מועדפת והיא עובדה באופן מפורט.

14.2 חזון התכנית

חזון רכס יודפת הררית מושתת על הסתכלות רחבה ומערכתית ביחס לתפקיזו ומקומו של הרכס בכלל המערכת הארצית והאיזורית. בשנת האלפיים, בהן צפויים לגדול לחצי הפיתוח במערכת הארצית והמטרופולינית, תיהפך מדינת ישראל לאחת המדינות הצפופות והמאוכלסות בקרב הארצות המפותחות. זאת משום קצב גידול אוכלוסייה גבוה ומשום מצוקת קרקע במרחב הלאומי. לחצי הביקוש לקרקע יקבלו ביטויים בין השאר, גם בגידול הביקוש לפיתוח ישובי ובגידול לנופש ופנאי בחיק הטבע. במצב זה יעמדו השטחים הפתוחים בפני לחצים בקנה מידה רחב, תוך מאבקים בין קבוצות אינטרס בחברה הישראלית.

הגליל כולו כחבל ארץ ירוק ועשיר בצמחייה, ובכלל זה המועצה האיזורית משגב ורכס יודפת הררית, יהיו אף הם בלחצי הפיתוח והביקושים. משום כך חזון התכנית יתמקד בשמירת ערכיו היחודיים והנדירים של רכס יודפת – הררית, כרכס ירוק ופתוח הכולל בקרבו פסיפס אנושי רבגוני ויחודי המהווה חלק מפסיפס אנושי רחב יותר המצוי במועצה האיזורית משגב ובגליל בכלל – פסיפס ההולך ומפתח את זהותו היחודית. זאת במקביל למתן מענה והתייחסות לצרכי הנופש והבילוי של החברה הסובבת. הרכס ישמר כיחידת נוף כוללת אחת תוך חיזוק והדגשת כוליות זו. השימור יכלול את המרכיבים היוצרים את רוח המקום ודימויו: הנוף הטבעי, הנוף התרבותי, נוף המרחב הפתוח וכל זאת תוך הבטחת איכות חיי תושבי הרכס וסביבתו.

שימור הנוף הטבעי יכלול שמירה, שיקום וטיפוח ערכי הטבע והנוף היחודיים הקיימים במקום – הצמחייה הטבעית המגוונת, שבחלקה נזירה, היערות היחודיים, בעלי חיים הכוללים עופות נודדים וקבועים, יונקים וזוחלים. קיום והמשך התפתחותה של המערכת האקוסיסטמית כמערכת כוללת, על מרכיביה ויחסי הגומלין ביניהם יהיו יסוד מרכזי בהתפתחות העתידית של המקום.

שימור הנוף התרבותי יכלול שימור שיקום וטיפוח המורשת הארכיאולוגית, החקלאות המסורתית, ואופיה המיוחד של האוכלוסייה המתגוררת במקום. פעולות השימור, השיקום והטיפוח יעשו תוך הבטחת המשך חיי התושבים המתגוררים ברכס ותוך שמירה על פרטיותם ואופי החיים היחודי שהתפתח בכל ישוב וישוב. כל אחד מהישובים יוכל להמשיך ולהתפתח תוך ביסוס הפעילות היחודית ויצאת הדופן כפי שהתפתחה עד עתה – מדיטציה, מיסטיקה, רפואה אלטרנטיבית, טיפולים, סדנאות העשרה, פסטיבלים, הארחה ועוד – כל זאת על פי צרכיו ושאיפותיו של כל ישוב וישוב ותוך תאום עם המועצה ורשויות התכנון.

שימור נוף המרחב הפתוח יכלול שמירת רצף המרחבים הפתוחים בתחום הרכס. הרכס המצוי בין שתי בקעות רחבות ידיים – בקעת בית נטופה ובקעת סכנין, נצפה ממרחקים גדולים יחסית ומכיוונים שונים. גם מתוך הרכס קיימות נקודות תצפית יחודיות אל הסביבה ומשום כך שמירת המרחבים הפתוחים תהווה אבן ראשה בתכנון ופיתוח הרכס. יחד עם השאיפה לשימור הנוף הטבעי, התרבותי – אנושי ונוף המרחבים יפתחו שטחי נופש ובילוי בחיק הטבע, בעיקר באיזורי הרכס המאפשרים פעילות מסוג זה וכל זאת תוך התייחסות לרגישות הנופית בכל מקום ומקום ברכס. בנוסף לכך, יעשה לפיתוח תיירות אקולוגית התואמת את רוח המקום וזהותו היחודית, מתוך גישה הדוגלת בהשתלבות התיירות ולא בהשתלטות על הטבע והאוכלוסייה במקום.

כל הפעילות ברכס, החל מחיי התושבים במקום וכלה בנופשים ומבקרים, תעשה תוך שמירה על איכות הסביבה – איכות האויר, רמות הרעש, ביוט ושפכים ואיכות החיים של התושבים. כל זאת בהתייחס לצרכיה היחודיים של אוכלוסיית הרכס בהווה ובעתיד.

14.3 עקרונות תכנון על כנגזרת מחזון התכנית (משותפים לכל החלופות) :

כשלב מקדים הותוו עקרונות תכנון על המהווים קווים מנחים לתכנון כל החלופות. בנוסף לכך הותוו המלצות נוספות ביחס לאיזורים הגובלים עם התכנית.

- העלאת הערך הנופשי של שטחי הרכס כאמצעי להגנתו ושימורו בפני פיתוח. מיצוי הפוטנציאל הטמון ברכס לצרכי נופש בחיק הטבע, מורשת ארכאולוגית והסטורית, שימוש במרחבים ושטחים הפתוחים, חשיפה ליחודיות התרבותית של המקום.
- דרגת הפעילות בכל יחידה ברכס לא תותר מעבר לרמת הרגישות והאיכות הנופית שנקבעה במפת הרגישות.
- העמסת הרכס תהייה דיפרנציאלית במרחב ובזמן ככל האפשר. היא תתמקד בעיקר לאורך צירים ומוקדים ופחות בהעמסה של שטחים גדולים.
- העמסה תהייה מתונה ומבוקרת ותשאיר עתודות לעתיד.
- לא תותר הקמת ישובים חדשים ברכס. לא תותר הקמת בני מלון ומגורים לתיירות מחוץ לישובים ברכס.
- לא יותוו תוואים חדשים לנסיעה ברכס, דרכי נוף יבחרו מתוך תוואים קיימים.
- יעשה לעידוד התיירות האקולוגית (ראו נספח).
- במספר מקומות ברכס מומלץ קיומם של שטחים סגורים ובלתי מופרעים לשימורם האקולוגי. בין שטחים אלה תהייה אפשרות מעבר ורציפות.
- שימור ככל האפשר של השטחים החקלאיים באופיים הנוכחי ובעיקר מטעי הזיתים.
- גידול הישובים בטווח התכנון יעשה בהתאם לתכנון הכולל ויעדי הגידול של המועצה האיזורית משגב. במידה ותדרש הרחבה מעבר לגבול הסטטוטורי של הישובים (הקו הכחול) יש לאתר את המקום ולבצע תכנון כולל המתייחס לכל היחידה בה מצוי הישוב. (בתשריטת תכנית החלופה הנבחרת המצורף לחוברת זו ישנן הנחיות לכיווני גידול אפשריים בעתיד).
- תמנע ככל האפשר פעילות המפריעה את שגרת חייהם של תושבי הרכס.
- "שערי הכניסה" לרכס יהוו נקודות ציון ויסייעו בזיהוי ובהזדהות במקום. שערים אלה ידגישו את יחודיותו של הרכס כיחידה כוללת ואינטגרלית.
- מערך תנועה יאפשר זרימת תנועת הרכבים של התושבים והמבקרים באופן חופשי אך ימנע ככל האפשר תנועת רכבים "המקצרים" דרכם דרך הרכס ולא יעשה מאמץ לפתיחת כביש הרכס וחיבורו לעורקים נוספים בחלקו המזרחי.

14.4 המלצות תכנוניות מעבר לקו הכחול של התכנית

ההמלצות התכנוניות מתייחסות לתחומים שאינם במנדט התכנית ועלו במסגרת עבודה זו.

- הוראות ביחס לפיתוח בתוך הישובים ברכס ומחוץ לגבולות התכנון אינן בתחום המנדט של התכנית. יחד עם זאת מומלץ שאם יוקמו מוקדי אירוח ומלונאות, כפועל יוצא של רצון התושבים, הם יוקמו בתוך הישובים בלבד והם יושתנו בעיקר על תיירות מוזמנת.
- מוקדים אלו יהיו בעלי כניסה נפרדת וינותקו מאיזורי המחיה של הישובים במידת הרצוי לתושבים.
- לעומת העובדה שמרבית התיירות בישובים תהייה מוזמנת מרבית התיירות באיזורי הרכס תהייה מזדמנת.
- תיירות מזדמנת, אם תכלול בתחום הישובים, מומלץ שתתקיים בעיקר בשפות הישובים. גם תיירות זו רצוי שתהייה בעלת גישה נפרדת.
- בשולי הרכס, בצירי התנועה הגובלים עימו, בישובים הערביים הסמוכים לו ובמקומות אפשריים נוספים יפותחו, עד כמה שניתן, מוקדי פעילות מסוגים שונים שימשכו כמויות קהל רב ככל האפשר. מוקדים אלה יהיו בין השאר מוקדי נופש ותיירות לקהל הרחב ולאוכלוסייה הערבית. חלקם אף יוכלו לספק שירותי דרך, חניית ביניים ועוד. תפקידם יהיה סינון קהל, מתן מענה לצרכי הנופש בחיק הטבע והכנסה לפארק רק של אלה המעוניינים.

14.5 קביעת רמות הפיתוח בהתאם לרגישות הנופית של כל יחידה

כפי שצויין, דרגת הפעילות בכל יחידה ברכס לא תותר מעבר לרמת הרגישות והאיכות הנופית שנקבעה במפת הרגישות. רמות הפיתוח הינן כדלקמן (רמות הפיתוח נקבעו על ידי אדריכלית נוף חנה לבנה):

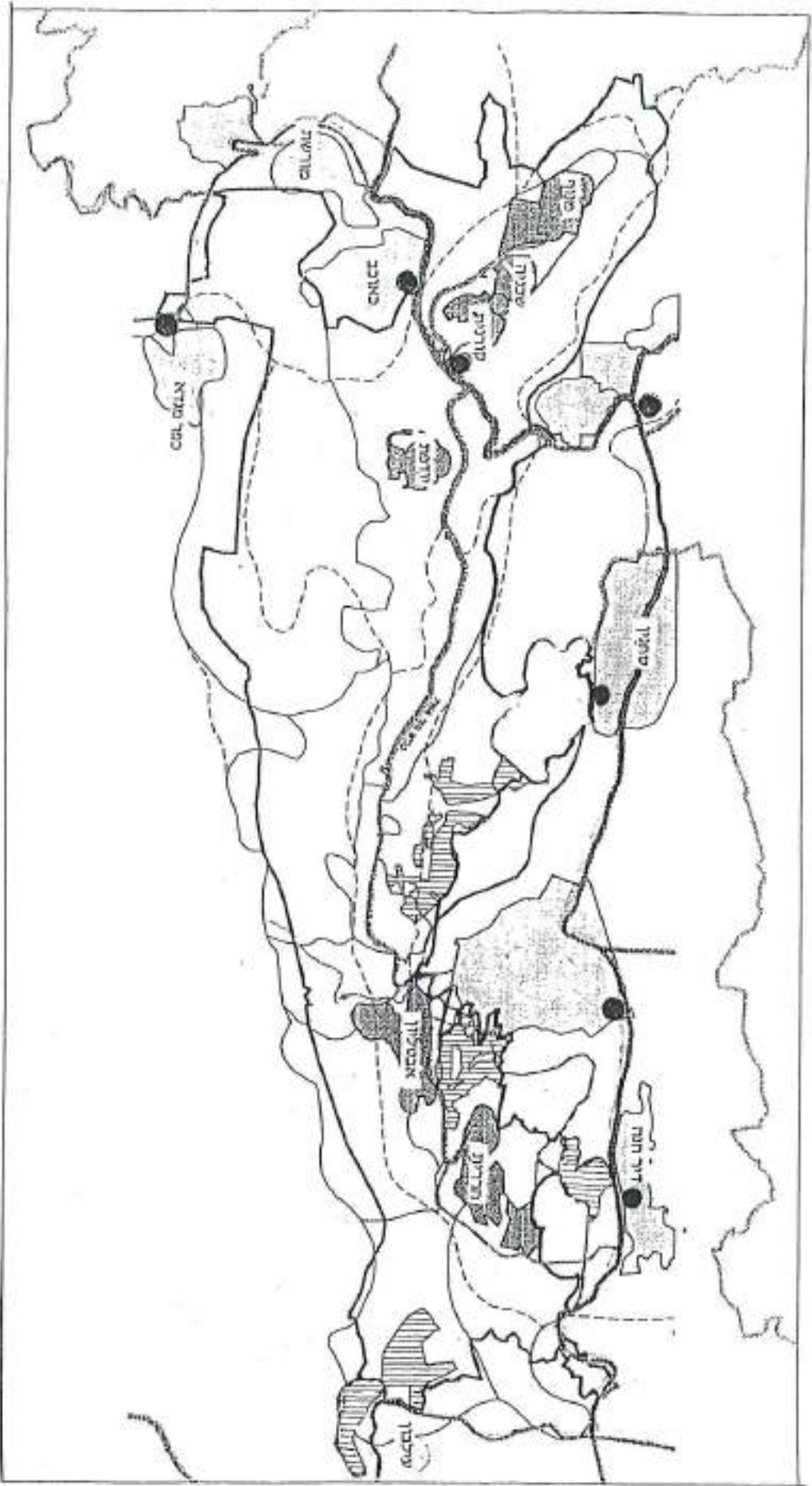
רמת פיתוח מינימלית - דרגה 1.

רמת פיתוח זו תתאפשר ביחידות נוף שהן בעלות איכות נופית גבוהה מאוד. יחידות אלו מיועדות לטיול וידיעת הארץ, ונכללות בהן בין השאר, שמורת טבע ושמורת נוף. המטרה לקיים בשטח זה כטבען את המערכות הקיימות של צומח אדם וחי ומערכות חקלאיות של גידולים ומרעה.

הפעילויות שיתרו בשטח הן:

1. טיולים רגליים בשבילים מסומנים.
2. שילוט.
3. דרכי אש ודרכים לצורך שירות וטיפול ביער ובשטחים חקלאיים.
4. דרכי גישה לאתרי טבע ונוף, חניות ואיזורי שהייה מצומצמים ומוסווים. כל חנייה תהייה במקבצים של מספר מקומות חנייה מצומצם, ותאורגן באופן אקראי ובהשתלבות מלאה עם נתוני השטח ועם העצים הקיימים.
5. טיפות, שיקום והסדרה של אתרי טבע ונוף שבתחום יחידת הנוף.
6. פיתוח נקודת תצפית ומצפורים בפיתוח מינימלי.
7. שטחים סגורים לקהל יקבעו על פי קריטריונים של ממשק, על פי הנחיות רשות שמורות הטבע והגנים.

מוקדים אפסריים לפיתוח בעתיד באיזורים הגובלים עם תחום התכנון

8. לא תותר תנועת טרקטורונים.
9. פירוט מיקום שבילי הליכה, מצפורים, דרכי גישה, טיפוח אתרי טבע ונוף יקבע בתכנית מפורטת. בכל מקרה לא תותר פריצת דרכים חדשות והדרכים המוצעות תתבססנה על תוואים קיימים.
10. הסדרי הרעייה הקיימים בשטח ימשיכו להתקיים.
11. הוספת נטיעות תהיה על פי הצומח הקיים בשטח ותוך שמירת יחסי הגומלין במערכת הקיימת.

רמת פיתוח נמוכה - דרגה 2.

רמת פיתוח זו תתאפשר ביחידות נוף בעלות איכות נופית גבוהה. יחידות אלו מיועדות לשימור, וכלולים בהן מדרונות מכוסים חורש טבעי ושטחים חקלאיים. איזורים אלה מיועדים בעיקר לשימור וברובו לא תתנהל פעילות כלשהי, מלבד קיום כל המערכות הקיימות כטבען.

הפעילויות שתותרנה בשטח הן :

1. כל הפעילויות שברמת פיתוח מינימלית - דרגה 1.
2. תנועה מוטורית בדרכי הפארק, מסומנות ומשולטות, המתבססות על תוואים קיימים.
3. השימושים המומלצים בשטחי חקלאות יהיו לגידולי קרקע פתוחים בלבד, בעל, שלחן ומטעים.
4. לא מומלצת הקמת מבנים ומתקנים לצורך היצור החקלאי.
5. שטחי המטעים ישארו מטעים.

רמת פיתוח בינונית - דרגה 3.

רמת פיתוח זו תתאפשר ביחידות נוף בעלות איכות נופית בינונית. יחידות אלה כוללות בין השאר יערות. בהתאם לכך אלו הם האיזורים שיש בהם תשתית להכנסת קהל ומחווים אכסניה פוטנציאלית לפעילות של טיילות נפש.

הפעילויות שתותרנה בשטח הן :

1. כל הפעילויות המותרות ברמות הפיתוח בדרגות - 1,2.
2. דרכי גישה סלולות, חניות, חניונים ברמות שונות, שולחנות פיקניק, מתקני משחק, מסלולי אופניים, מסלולי ריצה והליכה עם מדידת מרחקים, מתקני נופש פעיל, פסלים ביער, שירותים, תחנת מידע / מוקד יערי.
3. מיקום הפעילות המפורטת לעיל יקבע בתכנית מפורטת באופן תואם למסומן בנספח לתכנית המתאר.
4. החנייה תאורגן בנוף במוצנע ובמקבץ של כמות חניות מוגבלת.
5. מיקום הפעילויות המפורטות להלן יקבע בתכנית מפורטת.

רמת פיתוח גבוהה מחוץ לישובים - דרגה 4.

רמת פיתוח זו תתאפשר ביחידות נוף בעלות איכות נופית רגילה. יחידות אלה כוללות איזורים סמוכים לשולי פארק או לישובים או לכביש הראשי. הפעילויות שתותרנה בשטח הן :

1. כל הפעילויות המותרות ברמות הפיתוח בדרגות - 1,2, 3.
2. מוקד עיסקי כולל מסעדה, גלריות, סדנאות, מרכז מבקרים, מתקן להתכנסות.

רמת פיתוח תוך ישובית - דרגה 5.

רמת פיתוח זו תתאפשר בתוך הישובים. כל נושא פיתוח התיירות הכרוך בבנייה, במידה ויתפתח בכפוף לרצון התושבים, יתבצע בתחום זה.

15.0 גיבוש חלופות אסטרטגיות ובחירת חלופה מועדפת

15.1 רקע כללי

לאחר קביעת עקרונות התכנון לכל החלופות גובשו שלוש חלופות עקרוניות – א, ב, ג. החלופות מוצגות בתשריטים המצורפים. בכל החלופות קיימים שני משתני תכנון עיקריים היוצרים מרחב עצום של קומבינציות אפשריות:

- א. רמת הפיתוח המותרת בכל יחידות הנוף וכנגזרת מכך הפעילויות המותרות בכל מרחב היחידה
- ב. מוקדים אפשריים בכל יחידת נוף, קביעת רמת הפיתוח של כל מוקד וכנגזרת מכך הפעילות המותרת

רמות הפיתוח הן ביחידות הנוף והן במוקדים הינן על פי דרגות הפיתוח שנקבעו. בכך אמורה כל חלופה לספק מסגרת לפיתוח מפורט יותר בעתיד שלא תוכל לחרוג מרמת הפיתוח שנקבעה לכל יחידה וכן היא קובעת את מספר המוקדים לפיתוח בכל יחידה ואת דרגת הפיתוח שלו.

א. רמת הפיתוח של יחידות הנוף

בכל חלופה הוגדרה, עבור כל יחידת נוף, רמת פיתוח שתותר בה וזאת בהתחשב ברמת הרגישות של כל יחידה ובהתאם לעקרונות התכנון. בהתאם לכך מופיעות בתשריטים יחידות נוף הצבועות על פי רמת הפיתוח המותרת בהן (ראו מקרא מצורף). ככלל, ככל שרמת הפיתוח המותרת גבוהה יותר כך כמות הצבע גבוהה יותר.

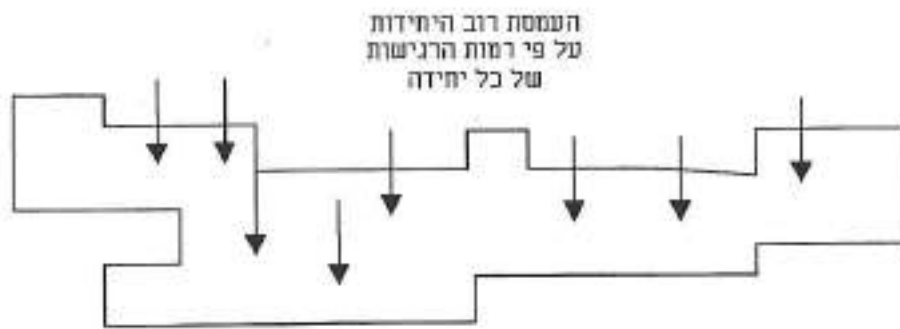
קיימות יחידות בהן הותרה פעילות מוטוריות בדרכים קיימות, למרות שפעילות זו גבוהה במקרים אלה מרמת הפיתוח הכללית המותרת ביחידות הנ"ל. במקרה זה קיים סימון על פני היחידות בהתאם למפורט במקרא.

ב. מוקדים אפשריים בכל יחידת נוף וקביעת רמת הפיתוח של כל מוקד

בנוסף לקביעת רמת הפיתוח הכללית, המותרת בכל השטח, נקבעו מוקדים אפשריים לפיתוח, אותם ניתן לפתח ברמות שונות של פיתוח. רשימת המוקדים האפשריים לפיתוח על רמות הפיתוח שלהם (בסוגריים) כוללת:

1. מרכז מבקרים לרכס יודפת הררית ולתל יודפת – המיקום המדויק יקבע בתכנית מפורטת (4)
2. מוקד הר עצמון, מיקום מדויק יקבע בתכנית מפורטת (1)
3. מעיינות נחל אבליים (מעיינות כאוכב) (1)
4. תל יודפת – אתר עתיקות ביחידת סובב יודפת. מיקום מדויק של חניון ושירותים ביולוגיים יקבע בתכנית מפורטת (3)
5. אוהל יעל – ביחידת סובב יודפת (4)
6. בית אבו עלי – בית אבן בתחום יחידת נוף סובב יודפת (4)
7. בית אבו קאסם – בית אבן בתחום יחידת נוף סובב יודפת (מכונה גם בית תפילה) (4)
8. מוקד יערי בתל מורסן – הצורך והמיקום המדויק יקבע בתכנית מפורטת (3)
9. מעיין מוכסן (מעיין סחנין, ליד תל מורסן) (2)
10. מוקד יערי בהר אחים – יחידה 4. המיקום המדויק יקבע בתכנית מפורטת (3)
11. מסלחית – ביחידה 3 א, ביחידת המשנה של המדרון הדרומי (4)
12. מעין עין נטופה מדרום להררית – יחידת סובב הררית (1)

15.2 חלופה א' – מיצוי רמות הפעילות ברוב היחידות בהתאם לרמת רגישותן

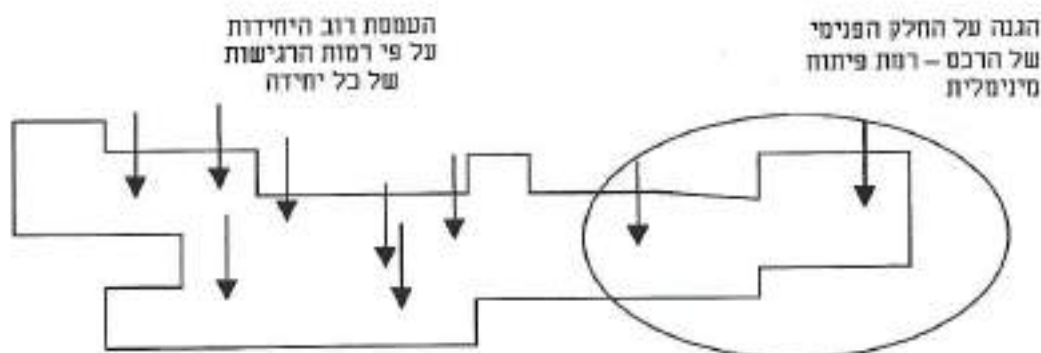
על פי חלופה זו רמת הפיתוח של רוב יחידות התכנון היא בהתאם לרמת הרגישות הנופית של כל יחידה. בקירוב זהו למעשה מיצוי מירבי של רמת הפעילות המותרת בכל הרכס על פי מפת הרגישות הנופית.

האלמנטים המרכזיים בחלופה זו - יחידת סובב יודפת ויחידת הר עצמון בדרום מערב הרכס ויחידת סובב הררית המצוייה בצד המזרחי של הרכס, שהן יחידות ברמת רגישות גבוהה מאוד, יהיו ברמת פיתוח מינימלית.

החלק הדרומי, מרכזי של הרכס שהוא ברובו ברמת רגישות גבוהה יפותח ברמת פיתוח נמוכה.

החלק הצפוני של הרכס שברובו הוא ברמת רגישות גבוהה עם מספר יחידות בעלות רמת רגישות בינונית, באיזורי היער, יפותח ברמת רגישות נמוכה כאשר איזורי היער יהיו ברמת פיתוח בינונית.

15.3 חלופה ב' – הגנה מירבית על החלק הפנימי של הרכס ביחידת סובב הררית תוך מיצוי רמות הפעילות במרבית היחידות האחרות בהתאם לרמת רגישותן.

בחלופה זו קצה הרכס הוא איזור בעל הגנה מירבית עם פעילות מינימלית כאשר לא כל הפיתוח האפשרי ממוצה באיזור זה. בשאר חלקי הרכס מתקיים ברוב המקרים מיצוי של רמות הפיתוח המותרות.

על פי חלופה זו רמות הפיתוח של היחידות ברכס אינן בהכרח תואמות את רמות הרגישויות הנופיות ולמעשה קיימות יחידות שאינן מועמסות ברמת פיתוח שהיו יכולות לשאת.

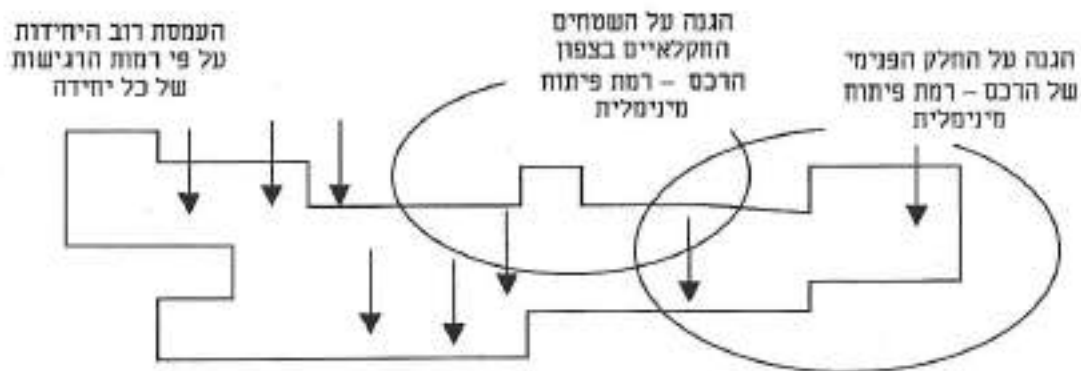
איזור סובב הררית שהוא בחלק הפנימי ביותר של הרכס, כולל השטחים מצפון וממערב להררית - יחד וחלק מהמדרון הדרומי יהיו ברמת פיתוח מינימלית.

יחידת סובב יודפת, יחידת הר עצמון בדרום מערב הרכס, שהן יחידות ברמת רגישות גבוהה מאוד, יהיו ברמת פיתוח מינימלית.

החלק הדרומי, מרכזי של הרכס שהוא ברובו ברמת רגישות גבוהה יפותח ברמת פיתוח נמוכה.

החלק הצפוני של הרכס שברובו הוא ברמת רגישות גבוהה עם מספר יחידות בעלות רמת רגישות בינונית, באיזורי היער, יפותח ברמת רגישות נמוכה כאשר איזורי היער יהיו ברמת פיתוח בינונית.

15.4 חלופה ג' - הגנה מירבית על המדרון הצפוני וסובב הררית תוך מיצוי רמות הפעילות בכל היחידות האחרות בהתאם לרמת רגישותן.

חלופה זו יוצרת הגנה מירבית על יחידות השטחים החקלאיים בחלק הצפוני מרכזי של הרכס. זאת בנוסף על ההגנה על איזור סובב הררית.

גם בחלופה זו רמות הפיתוח של היחידות ברכס אינן בהכרח תואמות את רמות הרגישויות הנפיות ולמעשה קיימות יחידות שאינן מועמסות ברמת פיתוח שהיו יכולות לשאת.

באופן כזה השטחים החקלאיים בחלק הצפון מרכזי של הרכס וקצה הרכס, באיזור סובב הררית, הם איזורים בעלי הגנה מירבית עם פעילות מינימלית כאשר לא כל הפיתוח האפשרי ממוצה באיזור זה. בשאר חלקי הרכס מותקיים מיצוי של רמות הפיתוח המותרות. יחידת סובב יודפת, יחידת הר עצמון בדרום מערב הרכס, שהן יחידות ברמת רגישות גבוהה מאוד, יהיו ברמת פיתוח מינימלית.

החלק הדרומי, מרכזי של הרכס שהוא ברובו ברמת רגישות גבוהה יפותח ברמת פיתוח נמוכה.

החלק הצפוני של הרכס, פרט לאיזור השטחים החקלאיים, המצוי ברמת רגישות גבוהה עם מספר יחידות בעלות רמת רגישות בינונית, באיזורי היער, יפותח ברמת רגישות נמוכה כאשר איזורי היער יהיו ברמת פיתוח בינונית.

15.5 תשריטי החלופות

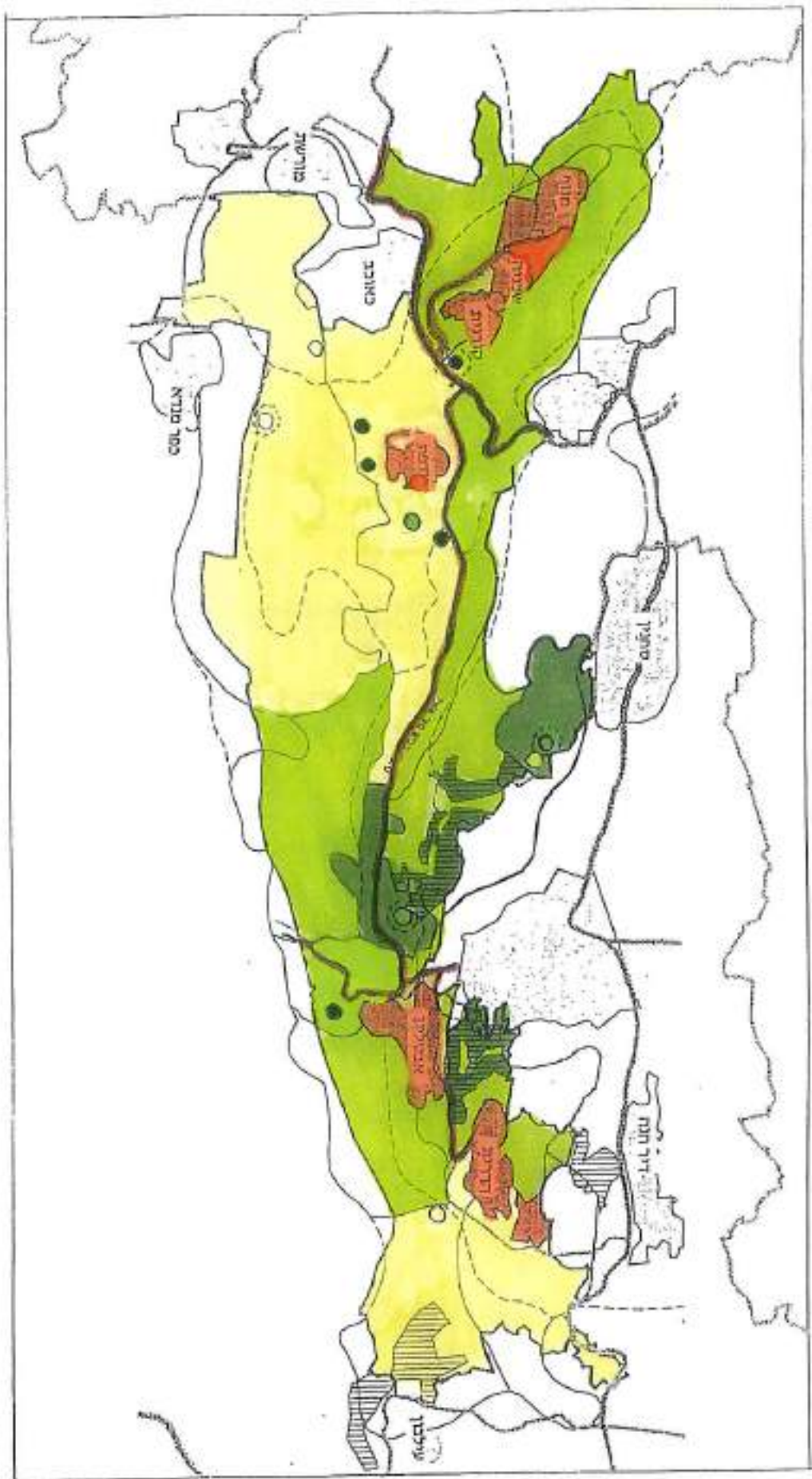
תשריטי החלופות הם תשריטים עקרוניים המפרטים את רמת הפיתוח של כל יחידה מיחידות הנוף בהתאם למקרא הבא:

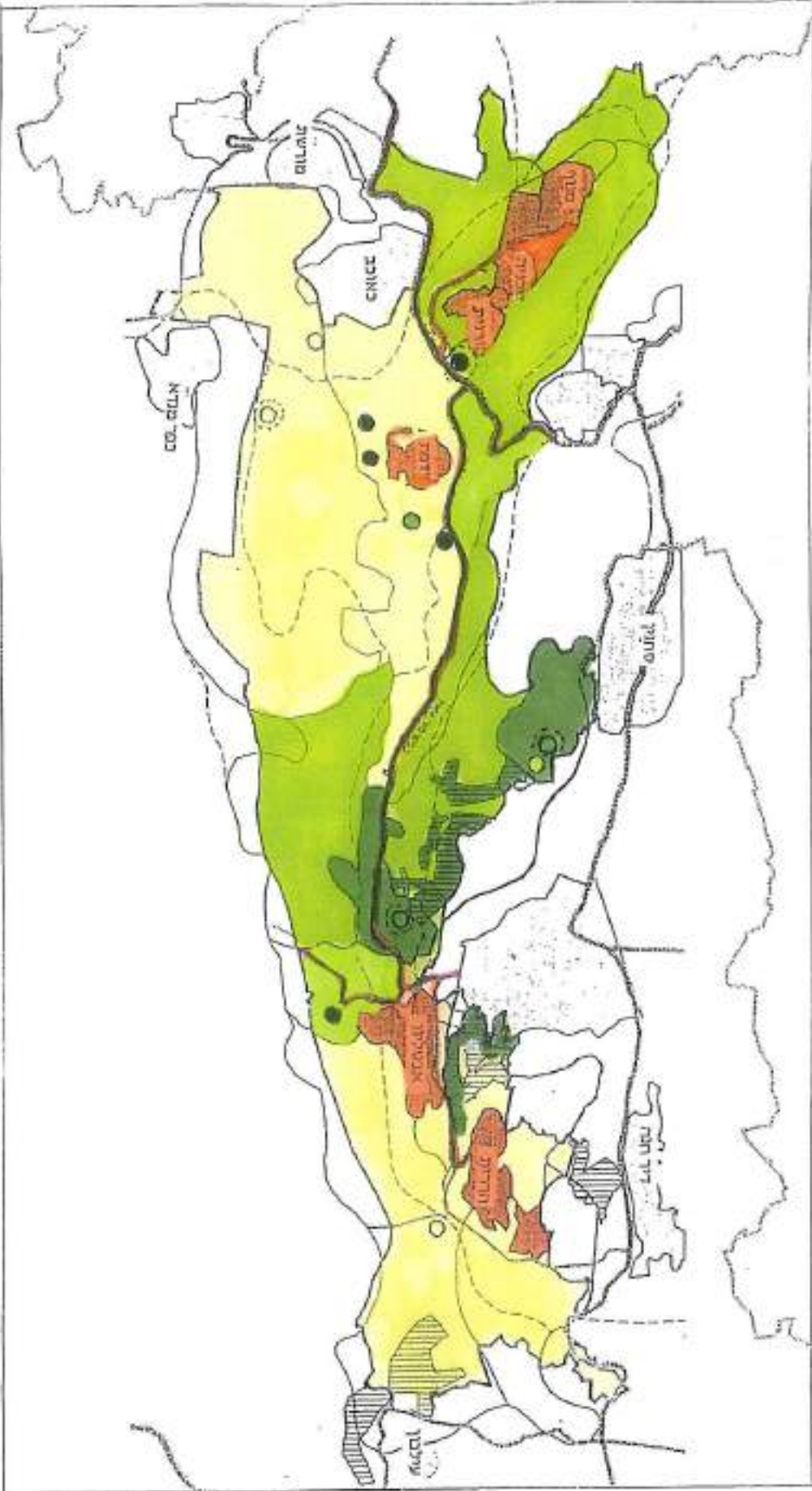
1	רמת פיתוח מינימלית	
2	רמת פיתוח נמוכה	
3	רמת פיתוח בינונית	
4	רמת פיתוח גבוהה מחוץ לשובים	
5	פיתוח תוך ישובי	
5	איזור יער צעיר	

מוקד פעילות – צבע המוקד יגדיר את רמת הפעילות בו בהתאם למדרג הצבעים המפורט לעיל

איזור בו יוגדר מוקד פעילות בעתיד ע"פ תכנית מפורטת – צבע המוקד יגדיר את רמת הפעילות בו בהתאם למדרג הצבעים המפורט לעיל

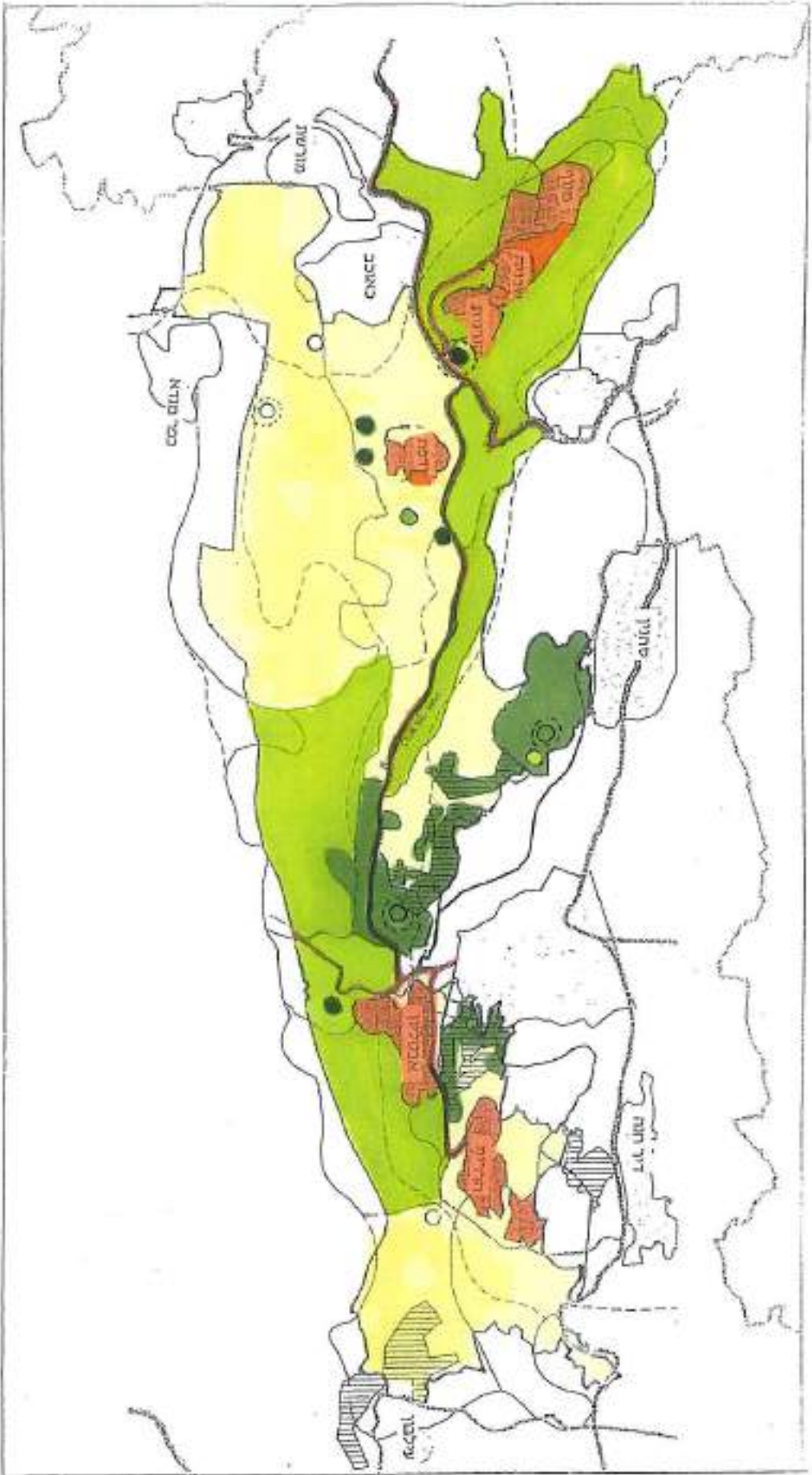
חלופת א

2 תפוח

חלופה א

15.6 החלופה המועדפת

החלופות נלמדו על ידי צוות התכנון והובאו לדיון בוועדת ההיגוי. ועדת ההיגוי בחרה את חלופה אסטרטגית א'.

השיקולים המרכזיים בבחירת חלופה א' בהיותה החלופה המשלבת איוון עדין בין כוונת לשימור הרכס על מרכיביו היחודיים ובין השאיפה לאפשר פעילות נופש ובילוי בחיק הטבע ופעילות תיירותית – אקולוגית.

16.0 פיתוח ועיבוד החלופה המועדפת

(מיוצגת ע"י תשריט תכנית החלופה הנבחרת המצורף לחוברת)

16.1 כללי

התמונה הסופית של החלופה המועדפת כוללת את תמונת רמת הפיתוח והפעילויות בהתאם לתרשים העקרוני בדף הבא ובתשריט תכנית החלופה הנבחרת המצורף לתכנית. שלב זה כולל פירוט היבטים שונים הנגזרים מהקביעות שנקבעו בחלופה הנבחרת.

16.2 פירוט אופי המוקדים והפעילות בהם

ברכס יפעלו מוקדים שונים כחלק מיחידות הנוף בהתאם לנקבע בחלופה הנבחרת והם יתוכננו באופן מפורט באמצעות תכנית מפורטת. המוקדים ורמת הפיתוח שלהם מפורטים להלן (בנספח מצורפת הערכה כללית של עומס המבקרים במוקדים העיקריים):

א. מוקד מרכזי - רמת פיתוח 4:

מוקד מבקרים לרכס יודפת - הררית ולתל יודפת

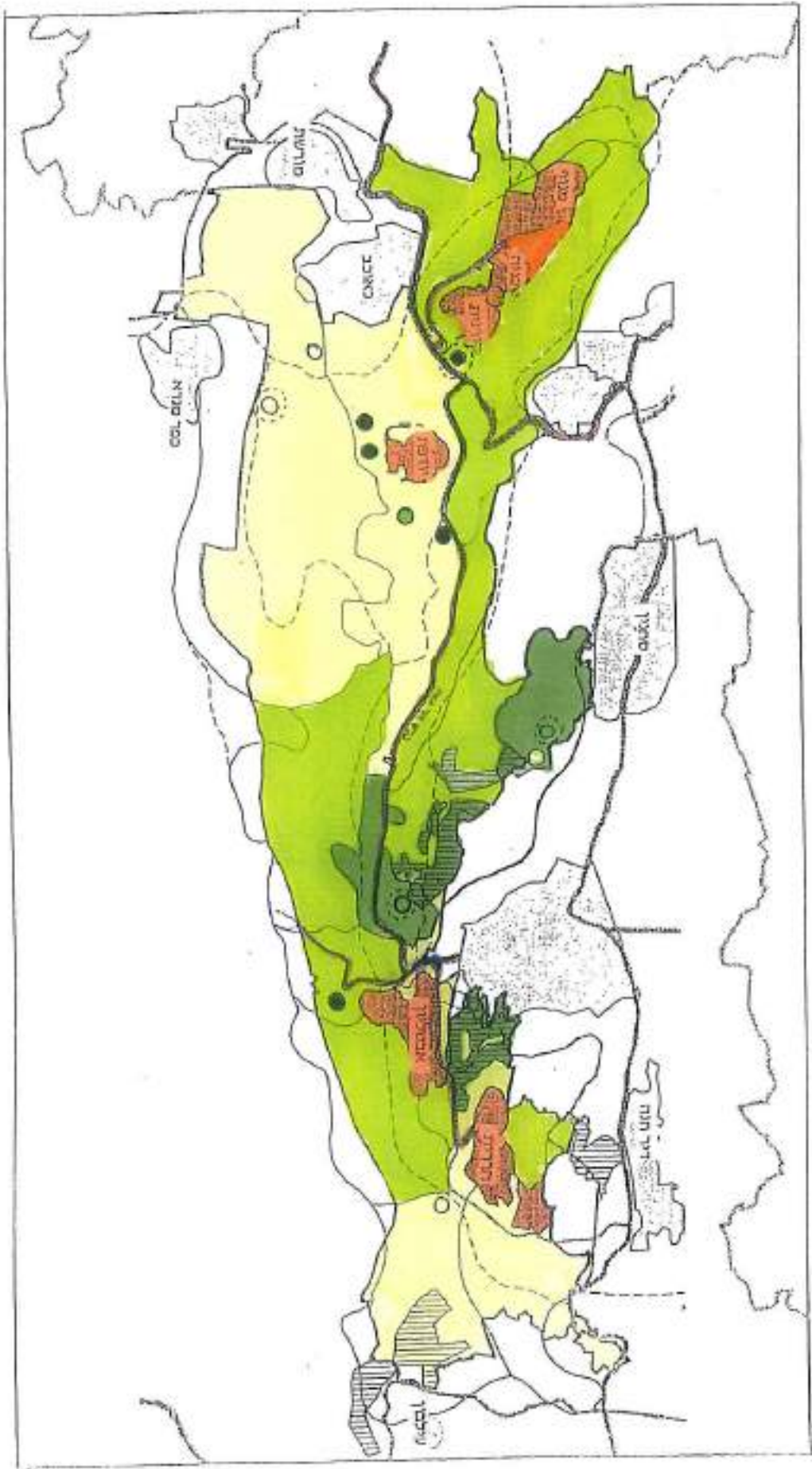
מוקד זה אמור לשמש בעיקר כמרכז מבקרים לתל יודפת ולרכס כולו. הוא ימצא לא בתל יודפת כי אם בסביבה הסמוכה לו. החלטה זו נובעת מהרצון לשמור ולהגן על התל ועל יחידת סובב יודפת, שהיא בעלת איכויות יחודיות. כמו כן אחת ההמלצות העיקריות של התכנית היא לפתח מוקדים בעלי עוצמה מחוץ לרכס, בעיקר על ציר 784.

המוקד יכלול מרכז מידע, חנויות למכירת תוצרת ישובי הרכס וגלריות, מסעדה – כל אלה בשטח של כ- 450 מ"ר (הערכה זו הינה ראשונית ובמסגרת תכנית מפורטת תוכן פרוגרמה מדויקת). בנוסף לכך יכלול המוקד חניון לפיקניק וזאת כדי לקלוט ולספוג תנועת מבקרים מזדמנת המעוניינת בשהות קצרה בחיק הטבע ולהוריד ככל האפשר עומס מבקרים בתוך המרחבים הפנימיים של הרכס.

המוקד יתפקד גם כנקודת יציאה לטיולים רגליים בשטחי הרכס הסמוכים. הוא יקושר בצירי הליכה לשטחים אלו. בנוסף לכך יהווה המוקד נקודת הרשמה לכל הפעילויות ברכס, כגון פעילויות מוטוריות.

בחנית צוות התכנון את החלופות (פירוט בנספח) מראה כי הפיתרון הטוב ביותר תחת האילוצים והנסיבות הקיימות הינו למקם את מוקד המבקרים בצומת שכניה וזאת מהסיבות הבאות:

מחלופת המועצה

- בצומת שכניה כבר מאושר מוקד לשירותי דרך וסביר להניח כי מוקד זה יוקם במוקדם או במאוחר. במצב זה אין אין מקום להפרעה נוספת על ציר 784 במרחק קצר כל כך.

- המוקד בצומת שכניה מופיע גם בתכנית המתאר של המועצה האיזורית משגב הנמצא בתהליכי תכנון מתקדמים.

ביחס למיקום המדויק של המוקד מומלץ שהדבר יעשה באמצעות תכנית מפורטת שתוכן לאור לימוד מעמיק ופרטני של הצומת כולה תוך התייחסות לנתונים נקודתיים כגון תוואי הטופוגרפיה, הצומח החי, התנועה בצומת (כולל התייעצות עם יועץ תחבורה).

בכל מקרה בתכנון מוקד זה יש להתייחס לכל הצומת כאל מכלול שלם העומד בפני עצמו ומהווה נקודת ציון יצוגית ונקודות התמצאות בתחום המועצה האיזורית משגב וברכס כולו. מתוקף זאת התכנון יכלול גם תכנון נופי של האתר.

המבנה יעוצב בהתאם להמלצות כלליות המובאות בסעיף עיצוב הבינוי.

אוהל יעל

המוקד, הממוקם על כביש הרכס, מוגדר כפונדק דרכים ומרכז אומנות ובשלב הנוכחי הינו פעיל. הוא מתפקד בעיקר כמסעדה ומקום בילוי.

המוקד ישאר בזכויות הבנייה הקיימות בתביע. כל בקשה להיתר בנייה (במסגרת זכויות קיימות) תלווה התייחסות לנוף, לסביבה, ולחומרים הקיימים בהתאם להמלצות כלליות המובאות בסעיף עיצוב הבינוי.

מוסד במסלחית

מוקד זה הינו מסעדה הממוקמת לצד הדרך העוברת מהישוב ערבה לבקעת נטופה. המבנה הינו מבנה בעל ערכים אדריכליים יחודיים. מתוקף זאת מומלץ כי הוא ישמר ויעבור תהליכי שיקום.

במוקד זה מקום ל - 30 סועדים בו זמנית והוא ישמש כמוקד הסעדה ואתנחתא למטיילים ומבקרים ברכס וכן לאנשים הבאים באופן מיוחד, בהזמנה מראש.

בית עלי, בית אבו קאסם

2 בתי אבן בתחום יחידת הנוף של יודפת. יתאפר פיתוח המבנים וסביבתם ליעוד של מבני ציבור, תוך שימור אופיים היחודי ושימור סביבתם הקרובה (רמת פיתוח 1).

ג. מוקד משני - רמת פיתוח 3:

מוקד יערני בהר אחים

מוקד יערני יוקם בקרחת היער בהר אחים והוא ישמש את אוכלוסית הנופשים ואת היערן המופקד על היער. הוא יכלול את הפונקציות הבאות :

תחנת מידע

משרד יערן

מזנון עם אופציה למסעדה

שירותים ביולוגיים כולל שירותים לנכים בהתאם לקיבולת המבקרים ביער.

סה"כ שטח מבנה המוקד היערי יהיה עד 100 מ"ר (מקסימום). המבנה יהיה בעל קומה אחת עם חצר פנימית המקשרת בין החדרים. המבנה ישתלב עם סביבת היער והוא יבנה מחומרים טבעיים של עץ ואבן.

במידה ויעלה צורך במוקדים יעריים נוספים הדבר ידרוש הכנת תכנית מפורטת לכל יחידת היער.

מוקד יערי ביער תל מורסן

מוקד יערי בתל מורסן, הגובל בסכנין, יוקם רק בתנאי שבתכנית מפורטת לתל מורסן יתברר הצורך במוקד מסוג זה. מוקד זה ישרת בעיקר את תושבי סכנין והישובים הסמוכים לה ויתן מענה קרוב ונגיש למצוקת השטחים הפתוחים בתוך הישובים הללו.

כל ההוראות שחלו על המוקד היערי בהר אחים יחולו על מוקד זה.

מוקד תל יודפת

בתל יודפת העתיקה, שהינו אתר בעל חשיבות ארכיאולוגית והסטורית, לא יבנה כאמור מרכז מבקרים או כל מבנה בצמידות. יחד עם זאת תוסדר דרך גישה, חניה ושירותים ביולוגיים אשר יוגדרו בתכנית מפורטת. במסגרת תכנית זו תתאפשרנה נטיעות של צמחייה מקומית אשר יספקו מרחב של צל ושהייה באתר.

גודל החנייה הנדרש יקבע על פי רמת הפיתוח הארכיאולוגי במקום.

ג. מוקד טבעי - אתר טבע ונוף רמת פיתוח 1,2:

מעין עין נטופה - רמת פיתוח 1

טיפול ושיקום המעיין וסביבתו, כולל בניית בריכות נוספות, שקתות להשקיית הבקר והצאן, הזרמת המים בתעלות, בניית טרסות, נטיעת בוסתנים ויצירת פינות ישיבה בצל עצי הבוסתן.

הסדרת מקבצי חנייה קטנים לצד כביש גישה קיים כך שהגישה למעיין עצמו תהייה רק רגלית. המעיין יהווה גם נקודת מוצא וסיום לשבילי טיול.

מעיינות נחל אבליים (מעיינות כאוכב) - 3 מעיינות - רמת פיתוח 1.

טיפול ושיקום המעינות, כולל ביטול האפשרות להגעה עם רכב עד המעיין. יצירת מקבצי חנייה מרוחקים ומהם גישה רגלית אל המעינות. יצירת "בריכות", תעלות והזרמת המים, בניית טרסות ונטיעת עצי בוסתן וחורש. יצירת פינות ישיבה קטנות לצד המעיין והדגשת נקודת המוצא לשבילי טיול רגליים (לכיוון הר עצמון)

הר עצמון - רמת פיתוח 1.

יצירת מקבצי חנייה קטן שיהווה נקודת מוצא לשביל הליכה רגלי אל הפסגה. לצד חורשת אורנים קטנה המצוייה לא רחוק מבית התפילה.

מעין מוכסו (מעין סחנין ליד תל מורסן) - רמת פיתוח 2.

טיפול ושיקום המעיין, כולל טיפול במים, בניית טרסות, נטיעת עצי בוסתן והסדרת מקבצי חנייה קטנים לצד דרך הנוף הקיימת ומהם לשילוט וגישה רגלית אל מתחם המעיין.

16.3 המלצות כלליות לעיצוב הבנוי במוקדים

הבניה במוקדים, אם תתאפשר בהתאם לתכניות הקיימות או עתידיות, תעשה באופן המשתלב ככל האפשר עם ערכי הסביבה והטבע. בנוסף להנחיות שנתנו במסגרת כל מוקד יש לשאוף לקיומם של עקרונות עיצוב הבנוי בהתאם למפורט להלן:

א. כל בנייה תהווה מערך שלם המורכב מבית, חצר תחומה בקירות בנויים המתפתחת לשטחי חוץ מדורגים בטרסות בנויות.

ב. הבנייה תהיה בחומרים: אבן מסותתת, אבן לקט, אבן משימוש משני.

ג. הבנייה תהייה באופי מבני האבן הנטושים הקיימים בשטח.

ד. כל הבנייה תהייה בגגות שטוחים.

ה. גגות המבנים יהיו מרפסות עם פרגולות לגפנים.

ו. תכנית להיתר בנייה תכלול פיתוח מפורט של כל השטח שבתחום התכנית כולל צמחייה.

ז. גדרות ומשוכות יהיו מרשת בקר אוסטרלית ועמודי עץ או גדרות עץ.

ח. במקום בו מאפשרת התביע בניית שתי קומות, גובה מקסימלי לבנייה יהיה 2 קומות מעל מפלס הקרקע הסופי - 7.5 מ' כולל מעקה גג בנוי בהמשך הקיר. הקומה השנייה תכסה עד 60% מהקומה התחתונה.

16.4 המלצות והנחיות כלליות

חובת הכנת תכנית מפורטת

לא תותר כל פעולת פיתוח מכל סוג שהוא, ולא יוצאו היתרי בנייה מכח תכנית זו, ללא תכנית מפורטת בק.מ. 1:1250, 1:2500, על פי דרישת הועדה המקומית, שתוכן לכל האיזור בו אמור להתקיים פיתוח מכל סוג שהוא. התכנית המפורטת תקבע הנחיות לפיתוח. באם כוללת פעולת הפיתוח בינוי מכל סוג שהוא תוגש התכנית המפורטת בליווי תכנית בינוי בק.מ. 1:500.

שימוש בקרקע ובמבנים

לא יישמשו קרקע או מבנה הנמצאים באיזור המסומן בתשריט לשום תכלית פרט לתכליות המפורטות ברשימת התכליות לגבי האיזור בו נמצאים הקרקע או המבנה. לא תותר בנייה בכל מקום שהוא ברקס אלא לפי התנאים המוכתבים בתכנית מפורטת ובהתאם להנחיות תכנית זו.

שטח למתקנים הנדסיים

שטח המיועד למתקנים הנדסיים: מתקני אנרגיה, מתקנים סניטריים, מתקני טיפול במים.

המתקנים יוקמו באופן שאינו פוגע בערכי הטבע והנוף ובמידת הצורך ינקטו צעדים לסיכוך והסתרתם מעין המבקרים, אם באמצעות צמחיה ואם באמצעים אחרים.

דרך נופית

דרך נופית כמשמעותה בתכנית מתאר ארצית לדרכים ת.מ.א. 3. בנוסף לכך:

תכנון וביצוע הדרכים ילווה בתכנון נופי.
רוחב הרצועה יהיה עד 20 מ'. לפי תב"ע, כביש הרכס יודפת - הררית, רוחב הרצועה 30 מ'.
הכניסות הראשיות יודגשו בשילוט תיירותי.

הפקעה ורישום של דרכים

הקרקות המיועדות לדרכים יופקעו כחוק. דרכים מקומיות ירשמו על שם הרשות המקומית. דרכים איזוריות ירשמו על שם המדינה.

ההפקעה תבוצע בהתאם לחוק התכנון והבנייה תשכ"ה - 1965.

עתיקות

לא תבוצע כל פעולה באתר עתיקות, על פי חוק העתיקות, ללא אישור מראש של רשות העתיקות.

תנועה, דרכים וחנייה

כל תכנית מפורטת ביחידת נוף כלשהי תכלול תכנית לדרכים ושבילים ביחידת הנוף תוך התייחסות למערך התנועה בכלל הרכס.

חנייה

שטחי חנייה מתאימים יוקצו על פי תקנות התכנון והבנייה (התקנת מקומות חנייה) תש"ל"ג 1983, או תקנות אשר תבואנה במקומן, לכל אתר על פי יעודו בתכנית. מגרשי החנייה יעוצבו באופן המשתלב עם הסביבה הטבעית ככל האפשר, באופן שאינו פוגע באיכות הנופית של היחידה, ולצורך כך אף תשולב צמחייה נטועה במגרשי החנייה, באופן שיקטין ככל האפשר את חשיפת משטחי החנייה מנקודות תצפית שונות באיזור. בנוסף לכך מגרשי החנייה יכללו מעברים להולכי רגל, הכל בתאום עם מהנדס המועצה האיזורית אשר בתחומה נמצא האתר.

משטחי החנייה יהיו מצעים בלבד בגוון אפור או ריצוף אבן פראית או ריצוף אבן פראית בשילוב אספלט חום או אפור. לא יותר שימוש באבנים משתלבות. כל חנייה תהייה במקבצים של מסי מקומות מצומצם ותאורגן באופן אקראי ובהשתלבות מלאה עם נתוני השטח והצמחייה הקיימת.

תשתיות ושמירה על איכות הסביבה

בשטח התכנית לא תותר הקמת תשתיות עיליות חדשות. תכניות לתשתיות קוויות קרקעיות (מים, ביו) ילווה בנספח נופי שבו יבחנו חלופות לקווים תת קרקעיים או עיליים באישור היחידה הסביבתית של מועצה איזורית משגב.

סילוק אשפה

יותקנו מתקני איסוף אשפה בהתאם לתקן משרד הבריאות ועל פי הנחיות היחידה לאיכות הסביבה במועצה האיזורית משגב. המתקנים יהיו מוסתרים מעין המבקרים, ובמידת הצורך יבנו מקומות מסתור למתקנים אלה. במקומות בהם יהיה בינוי, תכנית הבינוי המפורטת תכלול את מיקום המתקנים.

קווי תקשורת

כל הקווים יהיו תת קרקעיים.

ביוב

כל המבנים והמתקנים הקיימים בשטח התכנית יחובו למערכת ביוב איזורית או יוסדר לתן פיתרון אחר וזאת באישור הרשויות המוסמכות לכך. לא ינתן אישור לאיכלוס מבנה כלשהו בתחומי התכנית או לכל מתקן אחר המצריך קיומו של פיתרון ביוב מכל סוג שהוא, לפני שחובר למערכת הביוב ולפני מתן אישור מהנדס הועדה, והרשויות המוסמכות כי תכנית הביוב מוצעה לשביעות רצון.

לא ינתנו אישורי בנייה והיתרים לכל פעולת פיתוח מכל סוג שהוא המצריכה טיפול בשפכים, בלא שתוגש תכנית ביוב מפורטת לאתר בו מבוקשים ההיתרים, כשהיא מאושרת על ידי משרד הבריאות ו/או המשרד לאיכות הסביבה.

חשמל

קווי החשמל בתחום התכנית יהיו כולם תת קרקעיים.
לא תותר הקמת קווי מתח על (400 ק"ו) בתחום התכנית.

יחול איסור בנייה מתחת ובקרבת קווי חשמל.
לא ינתן היתר למבנה או חלק ממנו מתחת לקווי חשמל עיליים.
בקרבת קווי חשמל עיליים ינתן היתר בנייה רק במרחקים על פי החוק והתקינה. המרחקים האנכיים המינימליים מקווי החשמל עד לפני כביש סופיים יקבעו לאחר תאום וקביעת הנחיות של חברת החשמל.

שילוט

מומלץ כי תהיה שפה אחידה של שילוט. המנהלת העתידית של הרכס תכין תכנית אב לשילוט

לא יותר שילוט חוצות למעט שלטי הכוונה, הסברה והוראות בעיצוב אחיד ותואם בכל השטחים הפתוחים.

באתרים ובמוקדים שלטי החוצות יהיו חלק בלתי נפרד מתכנית הבינוי שתוגש. לא יוצבו שלטים שאינם מאושרים בתכנית.

לא יותר שימוש ביריעות או באריגי פלסטיק מכל צבע שהוא לחציצה, תיחום, סיכוך, קרוי, שילוט או כל שימוש הנראה בשטח.

השילוט ברכס יהיה באופי אחיד אשר יקבע בתכנית האב לשילוט ברכס שעקרונותיה:

1. ליצור מערכת שילוט בעלת נוכחות עיצובית חזקה ויחודית לרכס. מערכת זו יחד עם שאר פרטי הבינוי והריהוט תיצור שלד רעיוני ותחושה למטייל שלמרות המעבר במקומות שונים הוא נמצא באותו רכס.

מערכת השילוט תכלול:

- א. שערי כניסה לרכס כולל שלט עם סמל הרכס ותחושה של מעבר דרך שער (כגון תפר אבן בכביש).
- ב. שלטי הכוונה לדרכים, אתרים, חניונים, מצפורים ונקודות תצפית.
- ג. הכוונה וסימון מסלולי טיול רגליים ורכובים.
- ד. אלמנט כניסה לשוב כולל מידע על שירותי התיירות, ממכר ומסחר שהישוב מציע.

ה. מפות הדרכת, דפדפות וחוברות המפרטות את אפשרויות הטיול והנופש ברכס.

מערכת השילוט תעוצב בשפה אחידה שתופיע בשטח ובדפדפות ההסבר.

בטחון ובטיחות

כל תכנית מפורטת שתוכן בתחומי תכנית זו תכלול מרכיבי בטחון בתחום כיבוי אש, מקלוט, דרכי חירום וכל אלה על פי הנחית הרשויות המקומיות.

מנהלת הרכס

תוקם מנהלת הרכס שמטרותיה יהיו להגשים את מטרות תכנית רכס יודפת הררית כפי שהוגדרו בתקנון התכנית.

המנהלת תקבע נהלים וסדרי עבודה הנחוצים למילוי תפקידה, לרבות עניינים כספיים, משפטיים ואחרים.

המנהלת תמנה צוות תפעולי אשר יממש החלטות המנהלה בתחומים המשותפים, ויבצע פעולות עליהן סוכם – כל צד בתחומו הוא.

אין בהקמת המנהלת משום גריעה מן החוקים והתקנות עליהם מסתמכים הצדדים המעורבים בהקמת המנהלת ולהיפך. הסמכויות המשפטיות תשלמנה זו את זו בתחומי הטיפול של מנהלת הרכס.

חלק ד' - נספח

17.1 חומר ומסמכים נספחים

17.1 חיפוש אסטרטגיות בגישות שונות

שלב זה מפרט את חיפוש האסטרטגיות לתכנון רכס יודפת הררית בשלושה מסלולים שונים שאינם בהכרח תלויים זה בזה: א. מסלול יעדים לפעולה כנגזרת ממטרות התכנית ב. תסריטים ג. דגמים מרחביים וחלופות פיסיות. חיפוש זה אמור לפתוח דיון רחב ככל האפשר ביחס לאפשרויות ולכן כל הנאמר בו אינו אמור לחייב ביחס לתכנית זו.

א. מסלול יעדים לפעולה כנגזרת ממטרות התכנית

במסלול זה מותווים יעדים שנגזרו ממטרות התכנית. אלו למעשה קווי פעולה אפשריים בעתיד כנגזרת ממטרות התכנית שנבעו בעיקר מניתוח מצב קיים.

מטרות העל של התכנית

שימור רכס יודפת הררית כשטח טיבעי פתוח כולל כל המרכיבים היוצרים את רוח המקום ודימויו: הנוף הטבעי, הנוף התרבותי ונוף המרחב הפתוח.

הבטחת איכות חיי תושבי הרכס וסביבתו תוך התייחסות לתפקיד הרכס במרחב.

מטרות התכנית

א. שימור הנוף הטבעי- שימור שיקום וטיפוח ערכי הטבע והנוף הקיימים במקום.

ב. שימור הנוף התרבותי – שימור שיקום וטיפוח המורשת הארכיאולוגית, החקלאות המסורתית, ואופים היחודי של התושבים.

ג. שימור נוף המרחב הפתוח – שמירת רצף השטחים והמרחבים הפתוחים בתחום הרכס ומבחוץ – כפי שמתבטא בצפיה איליו.

ד. מתן הגנה ופרטיות לתושבי הרכס ולתושבי הסביבה.

ה. שמירה על איכות הסביבה – איכות האוויר, רמות הרעש, ביוזב ושפכים ועוד.

ו. תרומה לדימוי היחודי של המועצה האיזורית משגב.

ז. פיתוח מערך של נופש תיירות וטיילות ברכס תוך מתן ביטוי ליחודיות האיזור ומיצוי פוטנציאל הנופש בחיק הטבע הטמון בו.

ח. מתן התייחסות לגידול הישובים הקיימים ברכס בעתיד.

ט. מתן התייחסות לכביש הרכס.

י. מתן כלי למועצה איזורית משגב ולכל הגורמים לכוון יוזמות פיתוח ולבדוק התאמת תכניות הגורמים השונים למטרות שהוזכרו.

יעדים

- חלוקת הרכס לאיזורים על פי מידת רגישותם וכושר הנשיאה שלהם לפיתוח תיירות ונופש, קביעת היתרים הגבלות ואיסורים לגבי שימושי קרקע ופעילויות.
- העלאת הערך הנופשי של שטחי הרכס כאמצעי להגנתו ושימורו בפני פיתוח
- פיתוח והתווית מסגרת לניהול ממשק הרכס בהמשך
- יצירת איזורים מוגנים וסגורים בתחומים שונים ברכס כך שיתאפשר למערכת האקולוגית הטיבעית להמשיך להתפתח ללא הפרעה.
- יצירת רצועות מקשרות ואיזורי מעבר בין האיזורים המוגנים
- העמסה דיפרנציאלית ולא אחידה של הרכס הן בזמן והן במרחב
- שימור אופי הפעילות ויצירת תנאים לפעילות שהתפתחה ברכס בקרב הגרים במקום
- הדגשת תפקיד השטחים החקלאיים במרקם הרכס והצעת דרכים לשימורם מבחינה מעשית וסטטוטורית
- שימור מערכת האירוח הכפרי היחודי
- פיתוח ועידוד קיומן של נקודות תצפית ושמירת קווי ראייה בנקודות שונות ברכס
- קביעת הנחיות והגבלות לגבי בניי עתידי בישובים באופן המשתלב בערכים הנופיים המיוחדים ובאופן שאינו פוגע בנוף: התייחסות לגיאומטריה, לחומר, לצבע ולטקסטורה, צורה ורקע ועוד.
- עידוד תיירות בעיקר מוזמנת לישובים ומוזמנת לשטחי הרכס
- יצירת מערכת המנתבת את התיירות המוזמנת באופן המונע ככל האפשר הפרעה לניהול התקין של חיי התושבים
- הרחקת הפעילויות החומות מאיזורי הישובים
- חקמת מנהלת וקיום תהליך לשמירת האיכות הסביבתית

- שמירת הרכס כאיזור ירוק ופתוח בתחום המועצה
- שימור ופיתוח האטרקציות היחודיות לרכס
- התייחסות לגוש היער: מיצוי פוטנציאל הנבי"ט – נופש בחיק הטבע הטמון בו, שימורו כולל סוגית תוספת שטחי יער לרכס.
- התווית דרכי נוף ושבילי טיול על בסיס תוואים קיימים לצרכי נופש בחיק הטבע, נגישות לאתרים, קשר בין מוקדים וממשק היער.
- עיצוב ומיקום שערי כניסה לרכס כולל קוד התנהגות מחייב
- הסדרת הקשר בין שטחי המרעה למערך הטיילות
- פיתוח מערכת שילוט ומידע, כולל מענה לצורך של הישובים והעסקים שבתוכם בפרסום.
- פיתוח תיירות אקולוגית
- שמירת איזורים סביב הישובים כך שתאפשר התפתחותם העתידית.
- יצירת מערך תנועה המאפשר זרימת תנועת הרכבים של התושבים והמבקרים באופן חופשי אך מונע תנועת רכבים "המקצרים" דרכם דרך הרכס.
- יצירת מערכת סטטוטורית שתאפשר למועצה איזורית משגב ולכל הגורמים לכוון יוזמות פיתוח ולבדוק התאמת תכניות הגורמים השונים למטרות שהוזכרו.

ב. מסלול תסריטים מילוליים

התסריטים המילוליים עוסקים בתאור עתידי של הרכס בטווחים של 20 – 30 שנה תוך שימוש בדימיון יוצר. כבסיס ראשוני, שיכול להיות לעזר ולהוות מסגרת להנעה תהליך התכנון וגיבוש החלופות, נכתבו התסריטים הבאים:

תסריט "עסקים כרגיל" - המשך התפתחות מגמות קיימות

תסריט זה נובע מהמשך המגמות הקיימות, כפי שאותרו במהלך לימוד השטח והנתונים. מדיניות השימור ממשיכה במתכונתה הנוכחית כאשר לא הוגדרו תנאים לפיתוח מבוקר ברכס. בפועל חל גידול משמעותי של התיירות המוזמנת והמזדמנת ברכס, אך בעיקר המזדמנת. העומס השנתי הכולל של המבקרים, הנפרס לאורך מרבית השנה עם שיאים תקופתיים, מגיע למאות אלפי מבקרים הפוקדים את המקום. זאת כתוצאה מגידול באוכלוסית המדינה, עליה בביקוש לפעילות נופש לאור עליית רמת החיים והתמעטות השטחים הפתוחים. בהעדר שטחים ציבוריים פתוחים ברמה מספקת בישובים הערביים ועם גידול צרכיה לנופש של אוכלוסייה זו הופך חלק מהרכס כתחליף לשטחים אלה. בשטחי הרכס, רובם ככולם, מתפתחות פעילויות מסוגים שונים - חלקן פעילויות אינטנסיביות, הנפרסות על פני שטחים רחבים, לעיתים ללא אבחנה ברגישות השטחים ובאיכותם הנופית והטבעית.

בחלק מהרכס מתפתחים מפגעים סביבתיים כמו פסולת המושלכת במקומות שונים באופן בולט. חל גידול משמעותי ברכבי השטח הפוקדים את הרכס. רעש ושאון מנועים נשמע במקומות שונים ברכס ומפריע לבעלי החי ולפעילויות שונות ברכס כמו תפילה במבדד, מדיטציה בהררית ועוד.

חלק לא מבוטל מהקהל הרב נכנס לישובים כחלק ממסלול הטיול ומעמיס את התשתית הישובית שצ"פים, כבישים ועוד. תושבי הישובים מתקשים לנהל את חייהם. ישובים אחרים בנוסף להררית, נאלצים להפעיל אמצעים שונים בכדי למנוע ככל האפשר את שטף המבקרים מלהגיע לתחומם הפרטי. לחצי היוזם נמשכים ובעלי קרקעות פרטיות במקום, בסיוע משקיעים חיצוניים, מפעילים לחצים כבדים להקמת מיזמים בתחום הרכס מחוץ לישובים. חלק מהמיזמים יוצא אל הפועל. הישובים הסמוכים מצפון לרכס גדלים והופכים לרצף בנוי מתמשך. כך גם חלק מהישובים הדרומיים. חלק מלחצי הפיתוח מופנים כלפי הרכס.

במקומות שונים ברכס ממשיכים להתפתח מוקדים מאולתרים. קצב היוזמות הללו אינו מאפשר להדביק את קצב הפיתוח של מערכת תשתיות נאותה, למרות המצאותו של מרבית הרכס מעל שטח המוגדר כשטח בעל רגישות גבוהה. הרכס הולך ומאבד את יחודו.

תסריט הקפאת מצב קיים

תסריט זה הינו פועל יוצא של מדיניות מכוונת לשמור את הרכס במצבו הנוכחי ללא שינוי. במסגרת זאת ממשיכים המוקדים ואיזורי הפעילויות הקיימים ברכס (מחוץ לישובים) : אוהל יעל, חניון הר אחים, שמורות הטבע, שמורות הנוף, תל יודפת, ועוד, לתפקד כפי שהם מתפקדים במצב הנוכחי. כך גם הישובים ברכס - בתוכם ממשיכה פעילות תיירותית כמו פארק הקופים

ביודפת, פעילות מדיטציה בהררית וקיומם של עסקים תיירותיים קטנים כמו מסעדות, בתי בד וכד'. באופן כזה רוב התיירות ברכס מחוץ לישובים היא מזדמנת כאשר בתוך הישובים מדובר על תיירות מוזמנת אך גם מזדמנת - בעיקר בשפות הישובים.

העומס השנתי הכולל של המבקרים נשאר כמות שהוא כאשר עודפי הביקוש לנופש ותיירות, יחסית להיצע הזמין ברכס, מתועלים אל מוקדים ואיזורי פעילות מחוץ לתחום הרכס באיזורים פחות רגישים ובעיקר במוקדים המצויים לאורך צירים ראשיים עם נגישות לאיזורים ירוקים בנקודות המגע עם צירי הנסיעה ועם השטחים של הרכס. באופן כזה יתקבלו מעין מחברים ירוקים שימשו גם את צרכי הנופש של האוכלוסיה הערבית בישובים וגם את צרכי הנופש של התיירות העוברת והמזדמנת. מנקודות אלו יוכלו מבקרים לצאת לפעילויות בעלות אופי מתון ברכס.

תסריט שימור תוך העמסה מינימלית

תסריט זה הינו פועל יוצא של מדיניות מכוונת לשמר את הרכס ככל האפשר אך יחד עם זאת לאפשר גידול המבקרים ברכס באופן מינימלית. במסגרת זאת נשמרים חלקים ממנו באופן בלתי מועמס ואיזורים אחרים מועמסים באופן מבוקר, אם באופן מוקדי ואם באופן מרחבי.

ככלל, בתוך הישובים מדובר על תיירות שהיא בעיקרה מוזמנת. תיירות מזדמנת, אם קיימת, היא בעיקר בשפות הישוב. מחוץ לרכס התיירות בעיקרה מזדמנת.

גם בתסריט זה עודפי הביקוש לנופש ותיירות, יחסית להיצע הזמין ברכס, מתועלים באופן משמעותי ככל האפשר אל מוקדים ואיזורי פעילות מחוץ לתחום הרכס - כפי שהוצע בתסריט הקודם.

תסריט שימור תוך העמסה מבוקרת בהתאם לרמות הפיתוח המותרות

תסריט זה הינו פועל יוצא של מדיניות מכוונת לשמר את הרכס ככל האפשר אך יחד עם זאת לאפשר גידול המבקרים ברכס באופן התואם את רמות הרגישות הקיימות ביחידות הלוף. במסגרת זאת מועמסת כל יחידת נוף בהתאם לרמת הפיתוח המותרת לה.

ככלל גם במקרה זה, בתוך הישובים מדובר על תיירות שהיא בעיקרה מוזמנת. תיירות מזדמנת, אם קיימת, היא בעיקר בשפות הישוב. מחוץ לרכס התיירות בעיקרה מזדמנת.

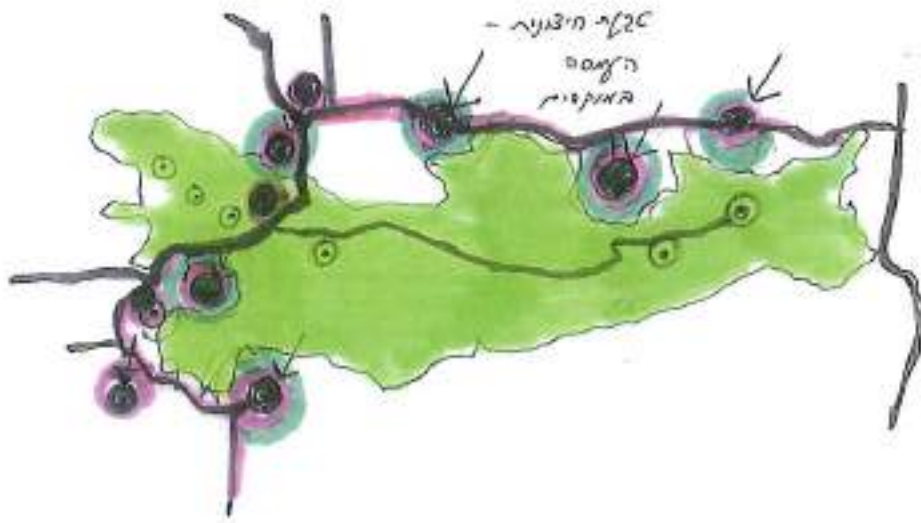
גם במקרה זה עודפי הביקוש לנופש ותיירות, יחסית להיצע הזמין ברכס, מתועלים באופן משמעותי ככל האפשר אל מוקדים ואיזורי פעילות מחוץ לתחום הרכס - כפי שהוצע בתסריטים הקודמים.

ג. מסלול דגמים מרחביים וחלופות פיסיות

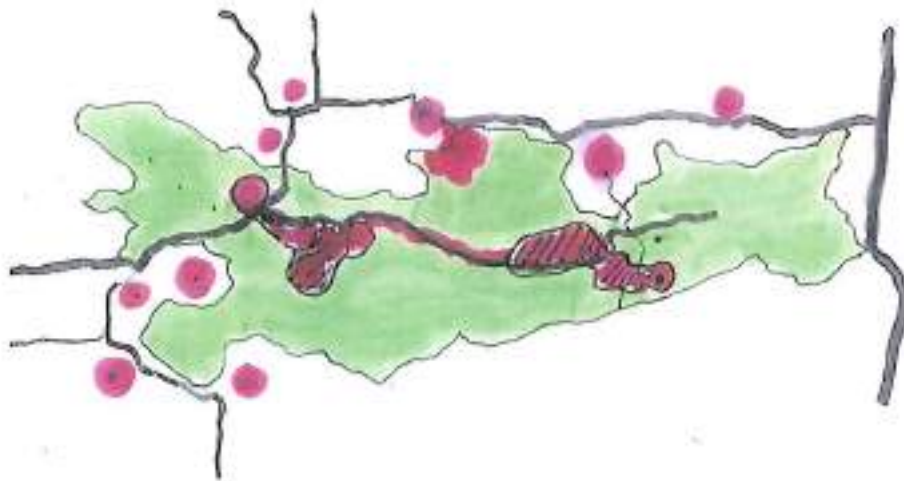
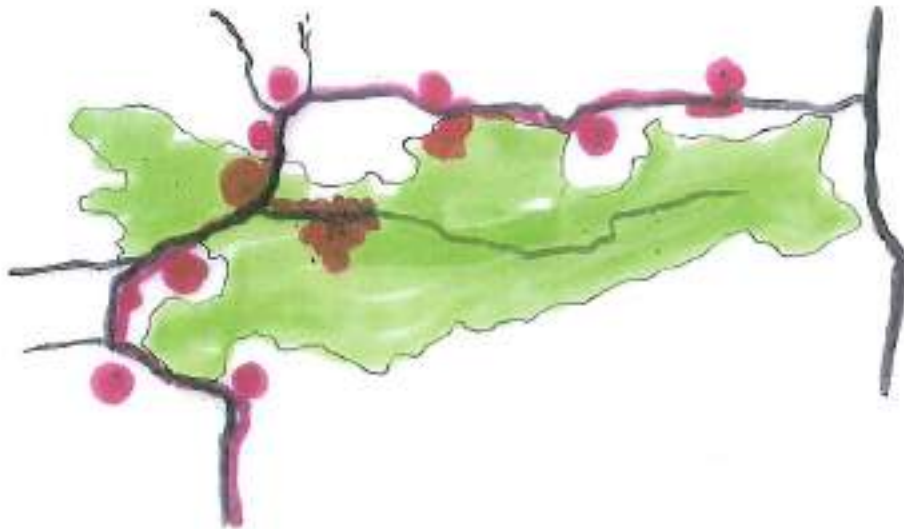
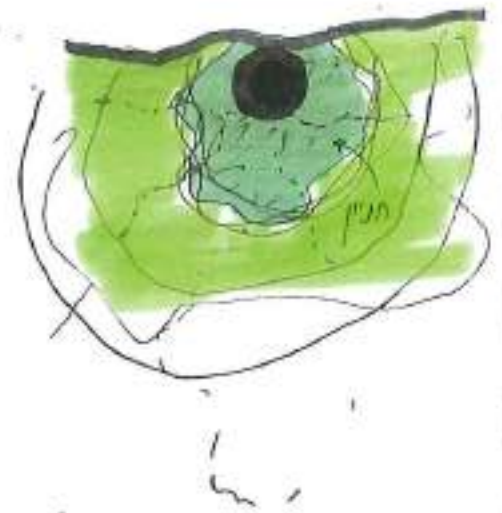
במסלול זה מותווים דגמים מרחביים אפשריים ונערכת בדיקה של חלופות פיסיות שונות.

סכמות

רכס יודפת - הררית

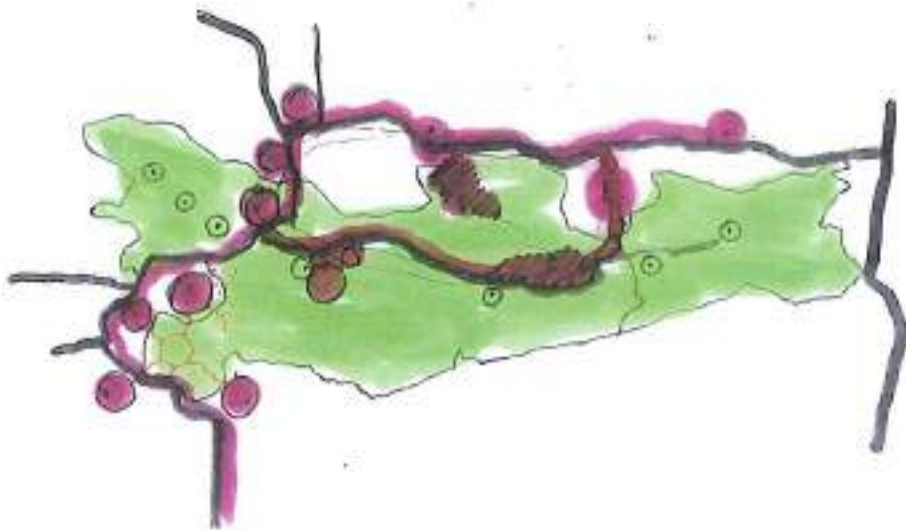
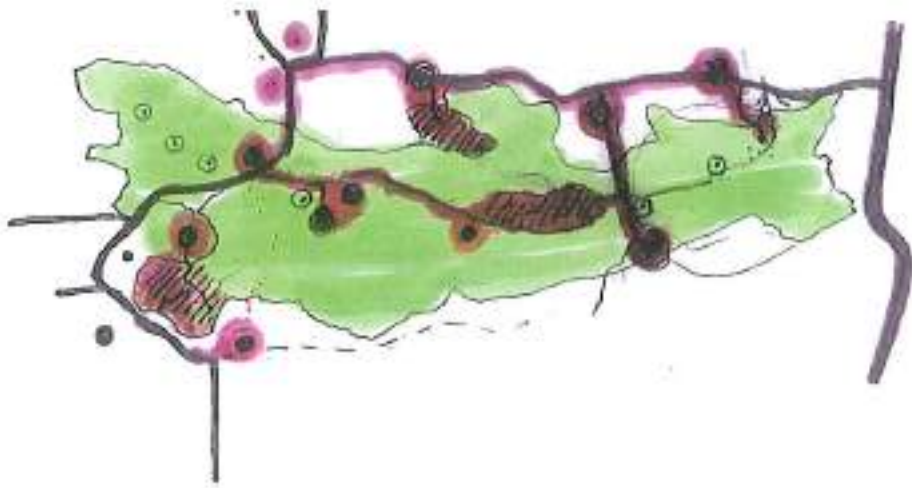

אוקר צפון חיבוקה

סכמות

רכס יודפת - הררית

תמונת אבן -
בשני ימים

17.2 מסמך מרב שיח - אוניברסיטת חיפה - בנושא רכס יודפת הררית

17.6.98

סיכום רב - שיח בנושא תכנון רכס הררית יודפת
שנערך ב- 17.6.98 בחוג לגיאוגרפיה
אוניברסיטת חיפה

השתתפו:

פרופ' ברוך קיפניס, פרופ' נורית קליאוט, ד"ר ראסם המאייסי, ד"ר יואל מנספלד - אתר חיפה
דסמונד קפלן, משה דוט, איתי עזרתי, גידי אהרוני - עמותת הסביבה
מרשן גבאי, יוסי פרידמן - רשות שמורות הטבע
ברוך רזון, אריה ארני, ברוך קומפנו - מוא"ז משגב
יהודית גרמי, גילה ורדי - יודפת, סטפני פירסטון - הר הלון, חדה דירי - תובל
דפנה דקל - יבליס
חמר לקס - הועדה המחוזית לתכנון ובנייה
סטודנטים במגמת תכנון

מבוא:

רכס הררית יודפת, אחד מרכסי הגליל התחתון, הוצף בין בקעת בית נטופה לבקעת סכנין. הרכס יחודי בגופים הנשקפים ממנו לכל ארכו. בצמחייה המגוונת (חלקה אנדמית) ובאוכלוסיית בעלי חיים השוכנת בו לצד 3 ישובים קהילתיים בתחום מוא"ז משגב ובשכונת לכפרים כאוכב, סכנין, עראבה ודיד חנה. לתמהיל זה של ערכי נוי וטבע יחודיים, ארכיאולוגיה (תל יודפת) ואוכלוסייה יהודית ערבית החיה בכפיפה אחת באזור, חשיבות רבה המחייבת תשומת לב והזירה רבה בתכנון הרכס.

לקראת התנעת תהליך תכנון הרכס, יזמה עמותת הסביבה רב-שיח מקצועי שיאפשר לאנשי אקדמיה בתחום התכנון לתוות דעה מקצועית ולאפשר בחינה בלתי תלויה של העמדות השונות כך שהעמותה תוכל לזרז את העמדות אכן נבונות כדי להגיע מטעויות ושגיאות.

חברי הצוות נמנים על מורי מגמת התכנון בחוג לגיאוגרפיה, מומחי חירות ואקו-חירות התפים מכל קשר עסקי ואז רגשי. דבריהם מבוססים על ידע אקדמי ומחקרי בישראל ובעולם, היכרות עם ההתישבות בגליל ועם רכס הררית יודפת.

מתוך רצון לקבל תווה מקצועית נטולת פניות הטיות, לא הצגנו למשתתפי הדיון מראש הדעות השונות במשגב בהקשר לעקרונות תכנון הרכס. משתתפי הדיון מהאוניברסיטה הזמנו לסייר ולהתרשם מתוכנם בשטח. בתחילת הדיון הציג דסמונד קפלן ע"ג מפות ותוכניות את המצב הסטטוטורי ברכס והתוכניות השונות שהוכנו לרכס בעבר.

כפתח לדיון הוצגו לצוות שלוש שאלות:

א. מה דעת הצוות על כיווני הפיתוח המועדפים לרכס הררית יודפת בהתייחס לנתוני השטח והאוכלוסייה.

ב. מה ניתן לעשות על מנת להבטיח פעילות בהאס לכיווני הפיתוח המוצעים צד לסיים הכנת התוכנית ואישורה הסטטוטורי

ג. האם וכיצד ניתן לשלב את הרשויות השונות בתכנון ובישום התוכנית

להלן תמצית דברי הדוברים:

טרופ' ברוך קיפניס:

הציג את הדילמה פיתוח/שימור. הארץ קטנה, האקלים באיזור מעודד טיול. הנוף יחודי וקיימות יחומה שונה המצודדות תיירות באיזור. עדיף להשאיר את הרכס "בבתוליו". תרבות הפנאי מתפתחת. הציבור מוכן לשלם עבור בלוי שעות הפנאי. תושבי משגב מעונינים להתפרנס. איך אוכלים את העוגה ומשאירים אותה שלמה?

משאירים את הרכס לפעילות ולא לאכסון. את אכסון התיירות יש לבסס על ישובים קיימים, יהודים וערבים. אין להכניס אלמנטי איכסון לטטח הרכס. התיירות היא פתח לשיחוף פעולה יהודי ערבי באיזור. התרות תהיה הרסנית. הצלחה מחייבת שתי"פ יחודי ערבי מתוך ראיית האוכלוסייה הערבית כחלק בלתי נפרד מהאזור.

פעילות מוצעת ברכס: פיתוח 6-7 מצפורים וביניהם שבילים לתנועה רגלית ורכובה. (אופניים, סוסים, רכב) פיתוח אתר יודפת העחיקה כמרכז מבקרים עם חזיון אור קולי לסיפור מורשת מלחמות הגליל וההתיישבות החדשה. מרכז שני באוכף ממנו יורדת הדרך לעראבה - שדותי אכילה פולקלורית ומכירה מוצרים מקומיים (שמן זית, עשבי תבלין וכו') ביטוס הביקוד באיזור על נוף ושהיה בטבע טחד, ועל מפגש תרבותי עם האוכלוסייה הערבית. רואה פוטנציאל לפיתוח המרכזים העתיקים של באוכב הדיר חנא שישלים את הפן הנופי.

ד"ר ראסם חבאייסי:

כיון שתכנון מפורט מחייב התעמקות ניתן יהיה במסגש זה לדון רק בעקרונות. רואה צורך במעורבות הקהילה בתכנון הסובב אותה על פי צרכיה והעדפותיה. שאלוח לדיון: פיתוח מול שימור, צרכי הקהילה המקומית מול צרכי הציבור ברמה האזורית והלאומית, שימור, ככלי להגבלה, מה היא ייחודיות, מה הם הקרטרינונים ומי מגדיר אותם? מה יחס התכנון הארצי, המטרופולי, המתחזי והמקומי לרכס. השאלה, איך לאזן את הקונפליקטים.

מסכים עם התפיסה שהציג ברוך קיפניס בקשר לאי פיתוח מתקני אכסון בין ישובי הרכס. סבור שהיעד הלאומי שהביא לפיתוח מצפים בגליל יצר מציאות חדשה וכיום יש לתכנן תחנות מפגש בין יהודים לערבים. גבולות הרשויות לא נקבעו ע"פ היחידות הנופיות אלא ע"פ תחומי השיפוט. נדרש תכנון לחבל ולא לרכס. בתכנון החבל יש לשתף את המועצות של דיר-חנא, סנקי עראבה, כאוכב, כפר מנרא, בקעת בית גוטפה (תחום גלילי ללא שיפוט) ולהקים ועדת היגוי משותפת לכל הגופים.

פרופ' נורית קליאוט:

צריך לזכור שעל הרכס יש ישובים שונים שאינם מדברים בקול אחד בנושא תיירות. חיים אנשים שחלקם רוצה להתפרנס מתיירות, חלקם רוצה לשמר. נמנעתם מלדבר על כך. יודעת איך נראית הורית בשבת, ועם זאת מבינה כי צריך להתפרנס. מכירה את הבעייתיות ברקפת.

סבורה כי ניתן להקים מרכז מדרשת אתנית באיזור קרבת התבור הוקם מרכז תיירותי-הרש המבוסס על המורשת האתנית הברואית. בלי שום פרסום מגיעים לשם 65,000 איש בשנה.

ברכס אין מספיק טיולים, אין שבילים להולכי רגל ודוכבי אופניים. יש לפתח מסלולי הליכה לאורך הרכס ורחבו בנישה של שימוש לא אינטנסיבי. מציעה לפנות לחברו להגנת הטבע כדי להכניס את הרכס לטפת הטיולים, מה שיאפשר חשיפתו חשיפת אלמנטי פולקלור ומרפא באיזור. חשיפה תגרום לצמיחת הכלכלה המקומית.

פיתוח באינטנסיביות נמוכה יאפשר פרנסה מצומצמת (פעילות עונתית עם שיאים בתגים ובסופי שבת, לא פרנסה קבועה) יחד עם שמירת הרכס.

ברוך רחן (מגן ר. מוא"ז משגב):

הדילמות שהוזכרו - ידועות ומתלבטים בהן יחד. אם לא נעשה דבר יתרחשו דברים ללא שליטה ולא לטובתנו. יש לעשות מהר וחכם. אסור לא לעשות. כפר נופש שאומרים לו לא בחוץ, צד בתוך הבחיים שלנו. עובדות נקבעות בשטח. בהררית כבר לו רואים את השכנים שאושרו בעדות קבלה אלא אורחים של השכנים שהוזמנו תמורת כסף. את התיירות צריך להוציא מהישובים כי הפרטן מתפשט ורואים את זה באבטלין, בהררית ביודפת וברקפת המתבטאים בנושא זה. לתיירות מזדמנת צריך לאפשר לקבל שירותים מתוך לישובים ובכך לתת פרנסה לתושבים יהודים וערבים. בתוך הישובים לפתח תיירות מזדמנת (בודדים וקבוצות) בפניצטה. התיירות המזדמנת לא משאירה כלום חוץ מלבלוך. חושש מהמרכז שהוצע בירידיה לעראבה, עקב סתימת הציור במכונית. יש משווקים המשווקים סיור במבוד הררית. כאתר תיירות, בלי לבקש את הסכמת הגוירים...

ר"ר יואל מנספלר:

היה מעורב בהכנת תוכנית תיירות לחבל (משגב ובקעת סכנין). מסכים עם ראסם שחייבים להסתכל על המרחב כולו. צריך להגדיר את יעוד המרחב כתיירותי או כמרחב מגורים המשלב יחידות נ"ף. משגב הוקמה מראש כאזור מגורים המתבסס על יוממות במטרופולין חיפה.

צריך להתייחס לאזור כמרחב בו חיים אנשים ושיש בו יחידות נוף מסוימות. היום חושבים שתיירות יכולה ליצר פרנסה עונתית. האפקט הכלכלי מינורי כל זמן שלא מפתחים את נושא הלינה באופן מסיבי.

אנשים הגיעו לאזור מתוך רצון להנות מאיכות חיים שהנוף הפתוח הוא מרכיב משמעותי בה. בסקרים מקדימים לתוכנית התיירות באזור משגב וסכנין, הודגש נושא הנוף. אנשים רואים את ביתם כמרחב סגור ונופש. מפריע להם שיש להם שותפים למרחב הפנאי והנופש שלהם. מתפתח היום אפקט גן חיות: אנשים במרכז הארץ באים לראות את האנשים המזדמנים החיים בהררית... יש בעיה בסופי שבוע, ויש בעיה עם הכמרות.

צריך לפתח תיירות אקולוגית. היא מגיעה כבודדים ואין בה איום. האיום - קבוצות גדולות שתגיענה באוטובוסים. האם לקלוט את התיירות בישוב או מחוץ לו? סוגיית שצריך לתת לכל ישוב להתלבט ולהחליט בעצמו.

את התיירות המזדמנת צריך לעצור רחוק מהררית ויש טכניקות לכך באמצעות הקמת מרכז פולקלורי מוזיאלי עם מכירה של פריטים. התיירות ההמונית תתרכז שם והלחץ על הישובים יפחת. זה יפתור חלק ניכר מכאב הראש. צריך לבצע סקרים ולהחליט ברמה החבלית על צמתים לקליטת התיירות הנוף תאום בין הרשויות בחבל. ניתן לבצע זאת בלי תכנון בינוקרטטי כבר ולקבוע מה מכניסים ומה לא מכניסים לישובים. האם מזמינים לקוח למסג' תילאנדי דווקא להררית? האם מכירת צמחי מרפא צריכה להתבצע דווקא בהררית? ניתן למכור את המוצרים במרכז אחר שבאמצעותו ניתן לשלוט בכמות המגיעים לישובים. לריכוז יש גם יתרון כלכלי. כיום מפורים במשגב את ההשקעות בתיירות במקום לרכז ולהפיק יתרון לגדל ויתרון מריכוז ההשקעות.

פרופ' ברוך קיפניס:

צריך להבחין בין סוגיית התיירות במשגב שזו שאלה איסטרטגית ובין סוגיית הטיפול ברכס הררית יודפת. הרמה החבלית חשובה אבל כהחלט יתכן שההתייחסות ברמת המקור תהיה שונה מההתייחסות ברמת המיקרו. סטייק וחומס ניתן למצוא במקומות אחרים. ברכס יודפת צריך

ניתן למצוא את היחודיות. גוש שגב התפתח סביב ישויות שבאו לפתח חיי קהילה. מיקום האכסון תלוי גם בשאלה האינטרטיבית האם התיירות היא ענף מרכזי במשגב או ענף משלים. הישובים הערבים רוצים לפתח את האכסון כיון שבמגזר זה חשובה העבודה בקרבת הבית. היום, כאשר ענף הטכסטיל בידיה, האכסון יכול להתפתח כענף חליפי המספק תעסוקה בבית או בקרבתו.

לאכסון בישובים יכולה להיות הצלחה רבה בלי שהתיירים יטרידו את מנוחת הישוב. ראה דוגמת איילת השחר שנגסה קשות בתפוסת מלון הצפון בקריה שמונת. צריך לדון בשני מיטורים:

- א. מה עושים ברכס
- ב. מה עושים בנושא תיירות במשגב

אין מבטיחים שלא יקבעו עובדות בשטח צריך להגדיר עסקה מועצה מהם האלמנטים המוסכמים תותגים אישורים והיתרים רק לאלמנטים כגון: פיתוח שבילי הליכה, מצפורים וקידום יודפת העתיקה. לאסור כל פעילות אחרת באמצעות אכיפה. יש הרבה מאוד יומים שירצו להקים מסעדות ברכס.

ד"ר יואל מנספלד:

יש קונצנזוס בקשר לצורך בעוצמת תיירות גמורה בציר הרכס ובצורך להפנות את התיירות לאכסון במגזר הערבי. את יודפת יש להוציא מתחום התיירות "הגדולה". פיתוח יודפת והררית כאתרי "עונד" יגרום לחקמת הרבה עסקים לקום ביניהם ולהרס הרכס. דצוי להקים מרכז תיירותי באזור כאוכב שישרת גם בעלי עסקים מישובי הרכס ובכך להקטין את הלחץ על ציר הררית יודפת שבייבו תפתח תיירות אקולוגית בלבד. מציע לפתח את הרכס ע"פ עקרונות שמורה ביוספירית.

מוטון (מנהל מחוז הצפון, רשות שמורות הטבע):

נראה לו שהמגמה המסתמנת היא להביא כמה שפחות תיירים לרכס. כאיש שמירת הטבע זו מגמה נכונה, אך נראה לו שזה בלתי אפשרי. אנשים יגיעו. האזור יחודי ויפה, לכן באו תושביו לגור בו, ולכן אנשים ימשיכו להגיע. לכן צריך לתכנן נכון ולגרום לכך שהמבקרים יגיעו להיכן שאנחנו רוצים שיגיעו. חשוב להשאיר את הרכס במצבו הנוכחי. הכי חשוב, לקדם את הכרזת השמורת ברכס.

יוסי פרידמן (מקה רשות שמורות הטבע):

הרכס חשוב בגלל גיאופיזיים אנדמיים שקיימים בו. פיתוח יגרום לכלייתם ולכליית אוכלוסיית בעלי חיים הקיימת ברכס.

ברוך קומפנו (מנהל מחלקת איכות הסביבה, מוא"ז משגב):

הכרזת שמורת הר עצמן - אחד מהנושאים המרכזיים. יש שתי תוכניות אב חדשות: מטרופוליט חיפה ו-2020 וכן תמ"א 35 שהולכות להפוך את האזור לגליל של בטון. חשוב לעודד תיירות, אך לא תמיד מהחיבת הבלבלי. את הקטע הכלכלי צריך למקד בכניסות למשגב. צומת יבוי וכאוכב. זרז הכרזת שמורת הר שכניה והר עצמן יורז הכנת תביע לרכס. ההכרזות הייבות לקרות במהלך השנתיים הקרובות שאם לא כן, בגלל החוכניות החדשות שהחברו, זה לא יקרה. שתי"פ עם הרשויות הערביות קשה. לא מצליחים לשחף פעולה בשום דבר, ראה תאגיד הבידב.

משה רוט (עמותת הסביבה):

הוצגה טענה שאם תוכנית רכס הררית יודפת לא תכלול אתרים לפיתוח תיירותי המנהל לא יאשר את התוכנית. מה דעת הצוות?

דאל מנספלו:

מדיניות המנהל - לטווק קרקע לבניה למגורים ולעיכוי ישובים גדולים. אין מדיניות לזוסיף ישובים קטנים. ואין לפחד מלהתנגד לעמדות המנהל.

בואת תם הרב שיה בחשתתפות הצוות תמשכה תבעת דעות יתר המשתתפים:

סטפני פירסטוק (מתכנתת סביבתית, הר חלוצ):

לתיירות השלכות כלכלית אך לא חיבים לפתח אותה בתוך הבית. הרשויות משוניות כיום בפיתוח בתחומי הרשות מטעמי ארנונה. כמו שיש איחוי חעשייה משותפים שהארנונה בהם מתחלקת, צריך לחשוב על מרכזי אנסוק תיירות אקוריים ולהתחלק ברווחים.

איתי צורני (עמותת הסביבה, יודפת):

כל שטח הרכס - קטן מאוד. את המסעדות התנויות צריך להוציא התוצה לאיזור פחות רגיש. החיירים ייסעו עוד שלוש דקות ויצרכו את השרותים מחוץ לשמורה. מרברים על הקושי של תושבי הררית בגלל התיירים. אין סיבה להוציא את התיירים 3 ק"מ ללב השמורה. צריך להוציא אותם 10 ק"מ התוצה, זו נסיעה של עוד כמה דקות בלבד וזה יציל את השמורה.

הודיה גרמי (יודפת, צוות תכנון הרכס):

שמחה לשמוע את עמדת אנשי האקרמיה בוכות הפיתוח המינימליסטי. תוששת שתכנון חבלי יגרום עיכוב. את תוכנית הרכס צריך לקדם במהירות כי האתרים נושפים בעורף. מושג שבו לא רנו - נושר הנשיאה של הרכס.

סיכום:

כל משתתפי הרב-שיח היו מאחדים ברעם שרכס הררית יודפת מחייב שימור מירבי ופיתוח מינימלי של מצפורים ושבילי הליכה ורכיבה שיאפשרו לתיירות האקולוגית להטמע בשטח. את התיירות "הגדולה" מומלץ לעצור במרכזי שרותים מתוכננים בהם ניתן לספק הסעדה ופולקלוד אתני, מכירת תוצרת האזור ואף שדתי רפואה אלטרנטיבית מסגיים מקודדים וכו'. את אכסון התיירים יש לפתח בישובים קיימים, יהודים וערביים. מומלץ לאפשר לכל ישוב לגבש את עמדתו בנושא תיירות ולתכנן תוכנית תיירות לשוב. יש להמנע מהקמת אתרי אכסון חדשים ברכס ולשתף פעולה עם המגזר הערבי בנושא תכנון תיירות חבלי. פיתוח חלינה הכפרית ומקורי משימה בכפרים לרווחת כלל התושבים.

17.3 תיירות אקולוגית - רקע כללי

עקרונות לתיירות בת קיימא במחוז לנקסטר - פנסילוניה

(מתוך האינטרנט ע"י אבי מוסרי, תרגום - חנה ליבנה)

אנו מכירים ותומכים בגישה בת קיימא לתיירות במחוז לנקסטר. אנו מאמצים את העקרונות הבאים לתיירות בת קיימא כיסוד להשגת שווי משקל בין התועלת הכלכלית של התיירות לבין שימור המורשת הטבעית והתרבותית שלנו.

- לסביבה הטבעית והתרבותית יש ערך עצמי. הגנה ושימור עליהם חיונית להצלחה ולקיום לטווח רחוק של התיירות במחוז לנקסטר.
- היחסים בין תיירות לסביבה טבעית ותרבותית כאחד חייבים להיות מנוהלים כך שיהיו בני קיימא לאורך זמן, לכן התיירות חייבת להגביר ולהשלים את שימור הערכים הטבעיים והתרבותיים של מחוז לנקסטר.
- פעילויות התיירות חייבות לכבד ולשקף בדייקנות את קנה המידה, הטבע והאופי של המקומות המיוחדים במחוז לנקסטר.
- כושר נשיאה חייב להיות שיקול ראשון במעלה בממשק והגנה על המורשת הטבעית והתרבותית. חייבים לחפש שיווי משקל בין צרכי המבקר, צרכי המקום וצרכי התושבים של המחוז. התיירות חייבת לשקף את הרגישות הסביבתית והתרבותית.
- מעורבות של תושבי המקום הליכי תכנון של תיירות בת קיימא חיונית להשגת הרמוניה בין התיירות לבין תושבי המחוז.

אנו תומכים בעקרונות אלו באמצעות פעילויות המפורטות להלן:

- סיפוק ניסיון חינוכי ונופשי באיכות גבוהה למבקרים ע"י דבקות בקווי היסוד האוטנטים ובקריטריונים של משאב המורשת.
- עידוד רכישת מוצרים מתוצרת מקומית אותנטית.
- עידוד מכירת מוצרים ושירותים שמדגימים תרבות חברתית מקומית ורגישות סביבתית.
- עידוד ותמיכה במאמצי שימור חקלאי, היסטורי וטבעי במחוז.
- העברת רגישות סביבתית ותרבותית למבקרים ע"י פרסום ושוק הולם.
- שיתוף בתהליכי תכנון ופעילויות מקומיות אשר לוקחות בחשבון את כל האינטרסים של הקהילה.

Adapted from:

Code of Ethics and Guidelines for Sustainable Tourism. Tourism Industry Association of Canada and the National Round Table on the Environment and the Economy. Barry Joslin and George Connell, Chairs.

Lancaster County (PA) Comprehensive plan.
Policy plan. Lancaster County Commissioners. Adopted with amendments, 14 June 1995. First adopted, 16 January 1991.

Tourism and the Environment: Maintaining the Balance. (VK) Task Force on Tourism and The Environment. Ivor Manley, Chair.

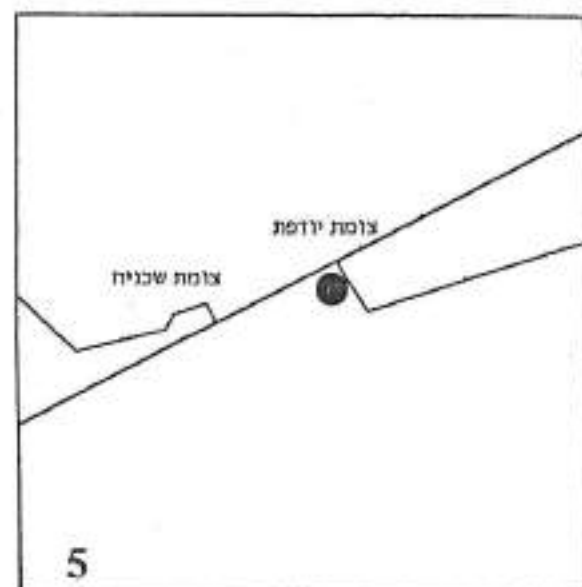
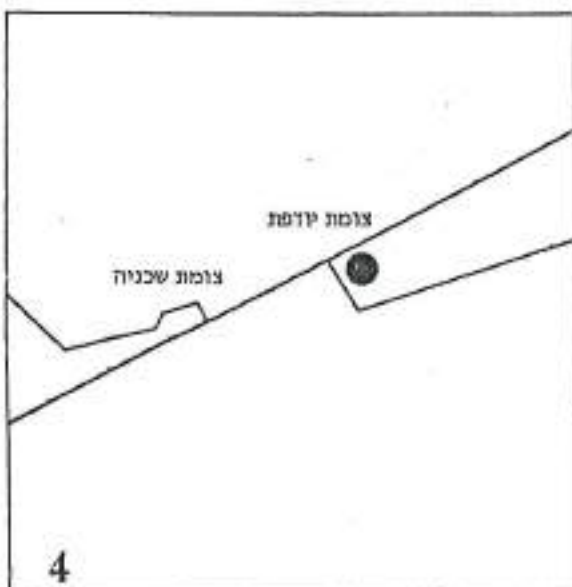
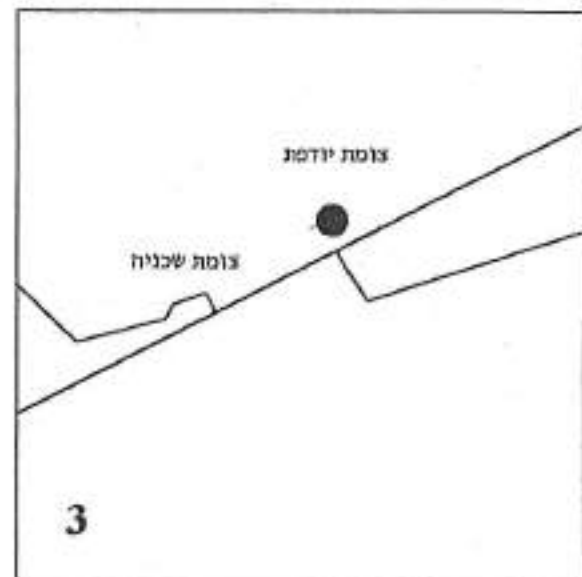
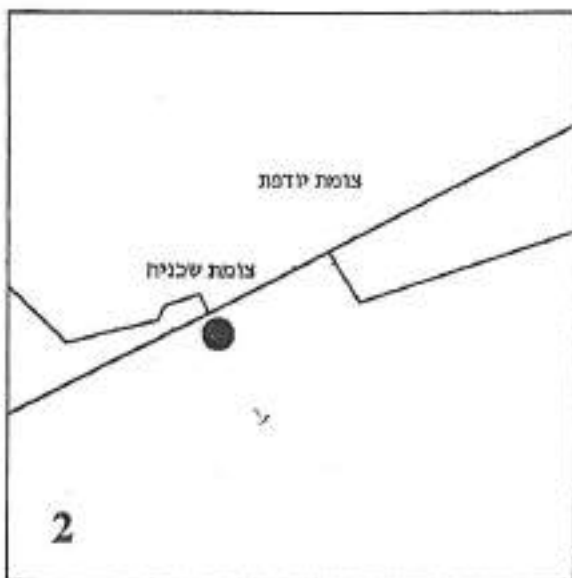
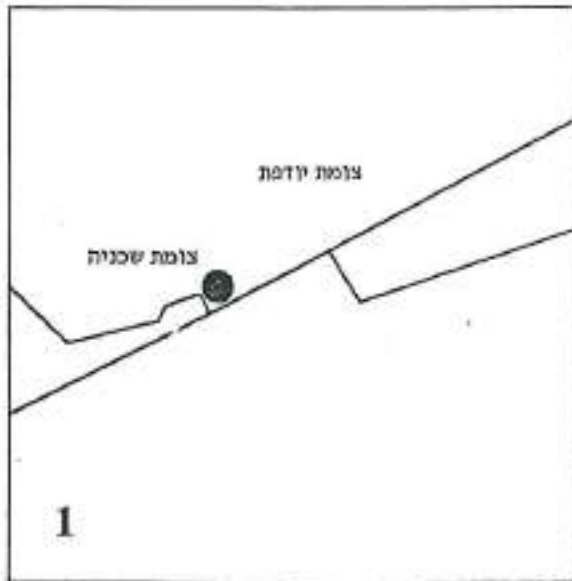
Credit:

Lancaster County (PA) Heritage Tourism Initiative.
Assistance:
Heritage Tourism Program of the National Trust for Historic Preservation.

Funding:

- Pennsylvania Historical and Museum Commission
- Pennsylvania office of Travel, Tourism and film promotion.
- Pennsylvania Bureau of Recreation and conservation.
- Center for Rural Pennsylvania

17.4 חלופות למרכז המבקרים לרכס יודפת הררית ולתל יודפת

17.5 הערכת עומס המבקרים

לצורך קבלת תמונה ועיצוב מדיניות ביחס לעומס המבקרים ברכס על פי החלופה הנבחרת מובאת הערכה כללית של כמות המבקרים במוקדים ובאתרים מרכזיים ברכס. המטרה לתת הערכה מקסימלית מומלצת של כמות מבקרים. ההערכה זו נערכה בין השאר על סמך הערכות והתייחסויות של חברי ועדות ההיגוי והיא בבחינת הצהרת כוונת של ועדת ההיגוי. ההערכה הינה כללית ויכולים להיות בה סטיות. כמו כן היא תהייה נתונה לשינויים על פי התכניות המפורטות שיוכנו ברמת הסתכלות מפורטת יותר וכן על פי ההתפתחויות לאורך ציר הזמן. חשוב לציין כי הערכת ההעמסה מתייחסת למוקדים ואתרים מרכזיים ברכס עצמו והיא אינה מתייחסת לאתרים ומוקדים בתוך הישובים.

בטבלאות המצורפות ניתן לראות את כמות המבקרים האפשרית עבור המוקדים העיקריים. כמו כן ניתן לקבל הערכה עבור שטחי היער. עבור המוקדים נערכה הערכה של זמן שהייה בהם ומתוך זה נגזר מספר המחזוריים המוערך ביום. מכפלה של מספר המחזוריים בכמות המבקרים בו זמנית מביאה להערכה של סה"כ מבקרים במוקד במשך יום.

מוקדי פעילות מרכזיים ברכס – טבלת עומס נקודתי ליום במוקדים *

אתר	דרגת פיתוח	מבקרים בו זמנית	מקומות חנייה	זמן שהייה	מס' מחזוריים מקסימלי בשעות פעילות	סה"כ מבקרים
מוקד מבקרים לרכס ולתל יודפת	4	300	100	1.5	8	2400
מסלחית	4	30	15	2	3	90
אוהל יעל	4	150	50	2	3	450
מוקד יערני הר אחים	3	100	35	2	5	500
מוקד יערני תל מורסן	3	100	35	2	5	500

900	6	2	50	150 מותנה בפיתוח הארכיטקט/	3	תל יודפת
400	4	2	35	100	1	מעין עין נטופה
400	4	2	35	100	1	מעיינות נחל אבליים
400	4	2	35	100	1	הר עצמון
400	4	2	35	100	2	מעין מוכסן
6040			425	1230		סה"כ במוקדים ובאתרים המרכזיים

* הוכנסו מוקדים מרכזיים הצפויים לביקורי קהל ציבורי באופן משמעותי. הערכה זו הינה ראשונית וכללית במסגרת תכנית האב. יתכנו בה שינויים עם הכנת התכניות המפורטות לכל יחידה ומוקד. מספר מקומות החנייה יקבעו באופן מדויק יותר בתכנית מפורטת לכל מוקד או יחידה.

העומס בשטחי היעור

ברכס קיימים כ- 2600 דונם בקירוב שטח יער. על פי נתונים שנמסרו על ידי מר אילן בארי מקק"ל מקובל להקצות לשטח מסוג זה, המשרת אוכלוסייה מטרופולינית, כ- 100 - 200 מ"ר לנפש. מתוך כך, בהערכה כללית מדובר על אוכלוסיית נופשים מקסימלית בת 13,000-26,000 נפש. הערכה זו מהווה קיבולת תכנון מקסימלית.

אפשר להגיע להערכה מדויקת יותר בתכנית מפורטת של כל יחידה תוך התייחסות פרטנית לשני פרמטרים: אחוז ניצול השטח לחניונים ופעילות וכמות הנופשים לדונם נטו.

העומס בשבילים ובצירים

ניתן להעריך את העמיסה לאורך צירים ושבילים ברכס. הערכה זו תתבצע במסגרת הכנת תכנית מפורטת לכל יחידת נוף בה יהיה תכנון מפורט של מערכת הדרכים והשבילים.

חלק ה' - רשימת מקורות

18.0 מקורות:

- אסיף שמאי, 1998. "עקרונות תכנית המתאר". מתוך תמ"א 35, יום עיון שנערך ב- 7.9.98, תל אביב.
- המשרד לאיכות הסביבה. 1995. פרישת אוכלוסיה, פיתוח, בינוי והגנה על שטחים פתוחים - הצעת אסטרטגיה. מדינת ישראל, המשרד לאיכות הסביבה, אגף התכנון.
- משגב 1996. תכנית אב למדיניות פיתוח. מועצה איזורית משגב. יחידה לתכנון אסטרטגי ומידע, מועצה איזורית משגב.
- משגב 1999. יחידת תכנון אסטרטגי ומידע - משגב. נתונים ביחס להתפלגות משפחות בישובי משגב משנת 1992 עד 2020. מועצה איזורית משגב.
- כרטא. 1995. כל מקום ואתר. משרד - הביטחון והוצאה לאור, כרטא - החברה הישראלית למפות ולהוצאה לאור.
- מינהל התכנון. 1995. תכנית מתאר ארצית לתפוסת הגיאוגרפית של אוכלוסיה בת 8 מיליון תושבים בישראל. אגף הפרוגרמות, מינהל התכנון - משרד הפנים. ירושלים.
- עמותת תיירות, 1985. אהלן וסהלן. חוברת על התיירות בכפרים הערביים והדרוזים בגליל המערבי. עמותת התיירות גליל מערבי.
- פרידמן, יוסי. 1997. סיכום סקר צומח - רכס יוטבת. רשות שמורות הטבע מחוז צפון.
- קפלן מוטי. 1996. "פיתוח תיירות בר קיימא". מתוך "מדיניות מרחבית נושאת - כיוונים לפיתוח בר קיימא". פייטלזון ערן, מרינוב אורי, קפלן מוטי. תכנית אב לישראל בשנות האלפיים, 2020. צוות איכות הסביבה. הטכניון ואחרים, 1996.
- רוזן ברוך, 1998. סיכום סיור באתר יודפת העתיקה מיום רביעי 9.12.98. בסיור השתתפו גורמים מהמועצה האיזורית משגב, מרשות העתיקות, מהקרן הקיימת לישראל וממרכז ההסברה.
- רפפורט, עליזה. 1994. תכנית הקצאת שטחים לתיירות ברכס יודפת - הר אחים - הררית, טיוטא. משרד התיירות, החברה הממשלתית לתיירות, הסוכנות היהודית לארץ ישראל, החברה הכלכלית למשגב, המועצה האיזורית משגב.
- רפפורט עליזה ובן יוסף אילן. 1997. תכנית מתאר לרכס הררית - יודפת. דו"ח מס' 2. פרוגרמה לתכנון - הצעה להוראות תכנית. הצעה לדיון, יולי 1997.
- שדות, אלי (עורך) ואחרים. 1992. סקר רסע בתי גידול של צומח וחי ברכס יודפת. הוכן על ידי רשות שמורות הטבע עבור חברת החשמל.

שני מנחם. (עורך) 1991. סקר נוף בתחום המועצה האיזורית משנב. רשות שמורות הטבע.

Goldstein Hava and Kaplan Didi, 1998. "Measuring the Impact of Visitors on Wild Life in Hatanur".
Israel Journal of Zoology. Vol. 44. 1998.